

150676

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü

**GELECEĞE YÖNELİK STRATEJİLERİN BELİRLENMESİ
AÇISINDAN YARI-GECEKONDULARIN
SOSYAL VE MEKANSAL BOYUTTA İNCELENMESİ:
DİYARBAKIR FİSKAYA BÖLGESİ DİCLE MAHALLESİ ÖRNEĞİ**

Yadigar Berivan ÖZBUDAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

(MİMARLIK ANABİLİM DALI)

150676

DİYARBAKIR
HAZİRAN - 2004

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
DİYARBAKIR

Bu çalışma, jürimiz tarafından Mimarlık Anabilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri üyesinin Ünvanı, Adı soyadı

İmza

Başkan: Prof. Dr. Zülküf GÜNELİ

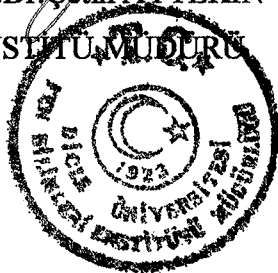
Üye: Yrd. Doç. Dr. Ayhan BEKLEYEN (Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. F. Demet ÇETİN

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylım.

12.07.2004

Prof. Dr. Çetin AYTEKİN
ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

TEŐEKKÜR

Bu tezin oluşturulmasında bana yol gÖsteren ve değerli fikirlerini esirgemeyen danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Ayhan BEKLEYEN'e sonsuz teŐekkürlerimi sunarım. Ayrıca, Yüksek Lisans eğitimim süresince verdikleri desteklerden dolayı sayın Prof. Dr. Zülküf GÜNELİ'ye ve Sayın Yrd. Doç. Dr. F. Demet ÇETİN'e, tezin hazırlanması sırasında yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Mimar Derya ÇAKIR'a, AraÇ. Gör. Ali ARSERİM'e teŐekkür ederim.

Öğrenimim boyunca her zaman yanımda olan ve beni destekleyen aileme, gÖsterdikleri ilgi, sıcaklık ve anlayıŐ için Fiskaya yerleŐmesi sakinlerine ve alan çalışması sırasında katkı sunan öğrenci arkadaşlarım Selçuk PETEKKAYA, Mehmet PAYDAŐ ve A. Serdar POLAT'a teŐekkürü bir borç bilirim.

Haziran 2004

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

Amaç	I
Özet	II
Summary	IV
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amaç ve Kapsamı	1
1.2. Çalışma Alanının Tanıtılması.....	3
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	5
2.1. Gecekondu ve Yarı- Gecekondu Kavramları.....	5
2.2. Gecekondu Tipleri.....	6
2.3. Gecekonduyunun Oluşum Nedenleri ve Gecekondulaşma Süreci	8
2.4. Diyarbakır’da Gecekondulaşma	14
2.5. Gecekondulaşma İle İlgili Üretilen Çözümler	18
3. METOT	22
4. BULGULAR	24
4.1. Kullanıcı Özellikleri.....	24
4.1.1. Konut Kullanıcı Sayısı	24
4.1.2. Doğum Yerleri ve Köken	25
4.1.3. Eğitim Durumu	25
4.1.4. Meslek Grupları	27
4.1.5. Diyarbakır’a Geliş Yılı ve Nedenleri	28
4.1.6. Mülkiyet.....	29
4.1.7. Konut Kullanım Süreleri	30
4.2. Mekan ve Kullanım Biçimi	31
4.2.1. İç ve Tampon Mekanlar-Kullanım Biçimleri	31
4.2.1.1. Oda.....	31

4.2.1.2. Giriş ve Tampon Mekanlar	34
4.2.1.3. Islak Mekanlar (Mutfak, Banyo ve Tuvalet).....	36
4.2.1.4. İç Mekanlardaki Eylemler ve Yapılabilirlik Düzeyleri.....	40
4.2.2. Konut Yakın Çevresi ve Kullanım Biçimi.....	41
4.2.3. Mekan Biçimindeki Değişiklikler	43
4.2.4. Memnuniyet Düzeyi ve Mahremiyet.....	43
4.2.5. Beklentiler.....	46
4.3. Mekan Boyutlarının Mekan Standartları İle Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular	49
5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	55
5.1. Sonuçlar.....	55
5.2. Öneriler.....	60
EKLER	61
Ek 1 Anket Formu	62
Ek 2 İmar Durumu.....	69
Ek 3 Vaziyet Planı	70
Ek 4 Konut Planları.....	71
Ek 5 Fotoğraflar	151
KAYNAKLAR.....	160
Çizelge Listesi.....	165
Şekil Listesi	166
Resim Listesi	168
Özgeçmiş.....	169

AMAÇ

Bu çalışmada, kontrolsüz büyümeye örnek bir kentsel çevre olan Diyarbakır şehri Dicle Mahallesi'nin sınırları yollarla belirlenmiş olan yarı-gecekondu bölgesi seçilmiştir. Seçilen alanda yapılan çalışmada; kullanıcıların nitelikleri, içinde yaşadıkları mekanların özellikleri, memnuniyet ya da memnuniyetsizlikleri, beklentilerini kapsayan sosyal ve mekansal koşulların incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca kentlerdeki dar gelirlilerin konut problemlerinin çözümlenebilmesi ve bunlara yönelik konut tasarımlarının oluşturulabilmesi için yaşama, mekan oluşturma ve kullanım biçimi, konut edinme yönündeki eğilimlerin belirlenmesi ve somut önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

ÖZET

Bu çalışmada, Diyarbakır'daki dar gelirlilerin konut problemlerinin çözümlenebilmesi ve bunlara yönelik konut tasarımlarının oluşturulabilmesi için yaşama, mekan ve kullanma biçimi, konut edinme yönündeki eğilimlerinin belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Gecekonduyun ortaya çıkışı ve sayıca artışı, Türkiye'de kontrolsüz kentsel büyümenin başlıca nedenlerindedir. Merkezi ve yerel yönetimlerin çıkar amaçlı politikaları ile gecekondu, arsa tapulu gecekondu haline getirilmiştir. Böylece yasal olmayan bir başka yapı türü olan yarı gecekondu doğmuştur. Yarı gecekonduyu, gecekonduardan ayıran en önemli fark arsanın tapulu olmasıdır. Kontrolsüz kentsel büyümenin önlenmesi için öncelikle yasal olmayan bu tür konutların üretimlerinin durdurulması ve alternatif konut modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Gelecekte dar gelirliler için üretilecek konut tasarımlarında veri teşkil edecek bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çalışmanın amacı ve kapsamı tanımlanmış, araştırmanın yapıldığı Fiskaya Bölgesi Dicle Mahallesi genel olarak tanıtılmıştır.

İkinci bölümde, gecekondu ve yarı-gecekondu kavramları tanımlanmış, gecekondu tipleri belirtilmiş, gecekonduyun oluşum nedenleri ve süreci açıklanmıştır. Diyarbakır'daki gecekondu sorunu ele alınmış ve Türkiye'de bu konuda üretilen çözümler ortaya konmuştur.

Çalışmada kullanılan metotlar ve seçilen parametreler üçüncü bölümde belirtilmiştir.

Dördüncü bölümde, kullanıcı özellikleri, mekanlar ve kullanım biçimleri, mekan içindeki eylemlerin yapılabilirlik düzeyleri, kullanıcı memnuniyet düzeyleri ve beklentileri, mekan boyutları ve anlamı ile ilgili bulgular detaylı bir biçimde açıklanmıştır.

Beşinci ve sonuncu bölüm, elde edilen sonuçları ve geleceğe yönelik önerileri kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kullanıcı, Mekan Kullanımı, Gecekondu, Yarı-Gecekondu

SUMMARY

In this study, it is intended to determine the tendencies of the poor in Diyarbakir in terms of life-style, space design and usage, housing in order to develop suggestions to solve the housing problems of these people and design spaces for them.

The appearance and increase of unlicensed houses are among the main reasons of the uncontrolled urban growth in Turkey. Due to the self-regarding attitudes of the control and local managements, the owners of these houses have been given title deeds for the land. Therefore, another type of illegal buildings has emerged: semi- licensed houses. The title deed of the land is the most important factor that differentiates a semi-licensed and unlicensed house. In order to prevent the uncontrolled urban growth, it is necessary to stop the illegal construction of these houses and to develop alternative housing models.

This study, which presents data that can be used in the designing process of the houses for low-incomers in the future, consist of five main parts. In the first chapter, the aim and the scope of the study are unfolded the field of the study, Dicle quarter of Fiskaya District, generally is introduced.

In the second chapter, unlicensed and semi-licensed house are described, the types of unlicensed are determined. The causes of the construction of this type of buildings and the construction processes are explained. Then the issue of the unlicensed houses in Diyarbakir is examined and the solutions produced about this subject in Turkey are presented.

The methods used in the study and parameters chosen are specified in the third chapter.

The fourth chapter, presents the findings concerned with the characteristics of the users, space design and usage, the feasibility levels of spatial activities, the satisfaction levels and the expectations of the user, the dimensions and meaning of the space.

The fifth and the last chapter, covers the results obtained and implications for future research.

Key Words: User, Space Usage, Unlicensed House, Semi-Licensed House

1.GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın amaç ve kapsamı belirlenmiş, ayrıca çalışma alanı tanıtılmıştır.

1.1. Çalışmanın Amaç ve Kapsamı

Oluşumunun ilk aşamasında bir gecede basit kulübe tarzında ve sadece barınma amacıyla üretilen kaçak yapı türündeki gecekondular, kırdan kente göç ile 1945’li yıllarda ortaya çıkmıştır (1,2). Dar gelirlinin konutu olan bu tür yapılar, zamanla bu nüfuslara yönelik gerçekçi politikalar üretilmemesi sonucunda sayıca oldukça artmıştır. Böylece, sağlıksız koşulları ve panoramik görüntüleri ile kötü, kontrolsüz büyüyen kentsel çevreler oluşmuştur. Bu süreç günümüzde de devam etmektedir. Merkezi ve yerel yönetimlerin çıkar amaçlı politikaları ile gecekondular, arsa tapulu gecekondular haline getirilmiştir. Bunların sonucunda yasal olmayan bir başka yapı türü olan yarı gecekondular doğmuştur. Önceleri sadece barınma amacıyla inşa edilen gecekondular daha sonra rant amaçlı üretilmeye başlanmıştır. Çıkarılan yasaların uygulamadaki yetersizliğinin yanı sıra, gecekonduların yapılarını da özendirilmesi, sorunu daha da büyütülmüştür.

Gecekondulaşma ya da yarı-gecekondulaşma biçimindeki kontrolsüz kentsel büyüme ülke çapında devam etmektedir. Bu büyümenin en azından kontrol altında tutulması ve yasal olmayan bu konutların belli kurallar içinde gelişmesi, sağlıklı koşulların ve nitelikli çevrelerin oluşturulması açısından önemlidir. Gecekondular ya da yarı gecekonduların yerleşmelerinin kontrol edilemez düzensizliği, konutlardaki yığınlanma, konumlanma, mekansal organizasyon hataları, sağlıklı koşulların oluşturulmasında bir engeldir.

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamındaki önemli kentlerden biri olan Diyarbakır’da da yasal olmayan konutlar sonucu kontrolsüz kentsel büyüme devam etmektedir. Ülkenin diğer kentlerine olan göç nedenlerine burada bir de terör eklenince, ön görülen sağlıksız büyüme daha hızlı olmuştur. Eski ve yeni kentin çevresi gecekondularla çevrilmiştir. Ancak merkezi ve yerel yönetimlerin yanlış politikaları sonucu gecekondulara işgal ettiği arsaların tapusunun verilmesi, yarı-gecekondular bölgelerini oluşturmuştur. Bu bölgeler hızlı bir düzeyde gelişme sürecine girmiştir.

Bütün bu olumsuzluklara karşı, gecekonduların varlığı ve kentin bir parçası olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Mimarinin temel amacı, içinde yaşayacak insanların fiziksel, kültürel ve psikolojik isteklerine optimum ölçüde cevap verebilen, fonksiyonel açıdan kullanıcı isteklerini göz önünde tutan mekanlar yaratmaktır (3). Gelecekte sağlıklı bir çevre ve toplum yaratmak için bu niteliksiz konutların ve dar gelirli kullanıcıların tanımlanması, mekansal anlamda yaşam koşullarının araştırılması gerekmektedir.

Yarı-gecekondu, ülke çıkarlarını gecekonduya göre daha fazla olumsuz yönde etkilemektedir. Yapılan çalışma, bu tip konutların yeterli kullanım alanına sahip olmasına rağmen, mekan organizasyonundaki hataların ve konutların yanlış konumlandırılmalarının sağlıksız koşulların oluşumunda etken olduğu varsayımına dayanmaktadır.

Pilot alan olarak seçilen ve kontrolsüz büyümeye örnek bir kentsel çevre olan Diyarbakır şehri Dicle Mahallesi'nin sınırları yollarla belirlenmiş yarı- gecekondu bölgesinde yapılan çalışmada, kullanıcıların niteliklerini, içinde yaşadıkları mekanların özelliklerini, memnuniyet ya da memnuniyetsizliklerini, beklentilerini kapsayan sosyal ve mekansal koşulların incelenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca yasal olmayan konutlardaki sağlıksız koşulların oluşumuna neden olan etmenlerin araştırılması ile kentlerdeki dar gelirlilerin konut problemlerinin çözümlenebilmesi ve bunlara yönelik konut tasarımlarının oluşturulabilmesi için yaşama, mekan oluşturma ve kullanım biçimi, konut edinme yönündeki eğilimlerin belirlenmesi ve somut önerilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Yarı gecekondu yerleşmelerinin ülke çıkarları açısından gecekonduların yerleşmeleri ile karşılaştırılması, bu tür yasal olmayan yapıların barınma işlevinin yanında taşıdığı ekonomik değerin, çarpık yapılaşmaya etkilerini göstermektedir. Ayrıca yasal olmayan bu konutlardaki sağlıksız koşulların oluşumuna neden olan etmenlerin araştırılması, mekan oluşum biçimlerinin incelenmesi, dar gelirli nüfusların bugüne ve geleceğe yönelik eğilimlerinin belirlenmesi ile elde edilecek sonuçlar, uygulamaya yönelik stratejilerin belirlenmesi açısından oldukça önemlidir.

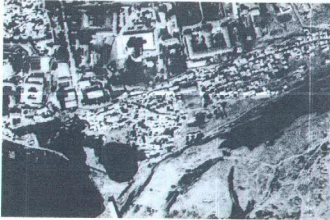
1.2. Çalışma Alanının Tanıtılması

Çalışma alanı olarak seçilen yarı-gecekondu yerleşimi, Fiskaya bölgesinde bulunan Dicle Mahallesi'nin bir bölümünü oluşturmaktadır (Resim1). İncelenen pilot bölge, eğimli bir topografya üzerinde, Diyarbakır şehir merkezini Dicle Üniversitesi, Silvan ve Batman'a bağlayan trafik ağı üzerinde, yollarla sınırları belirlenmiş bir alandır.

Resim 1: Pilot Alanın Havadan Görünüşü

Fiskaya Bölgesi'ndeki ilk gecekondulaşma 1950'lerde başlamıştır. Bu dönemden sonra gecekondulaşma yerini yarı-gecekondulaşmaya bırakmış ve 1985 yılına kadar yasal olmayan yapı sayısı bölgede oldukça artmıştır. Engeli bir arazi üzerinde bulunan ve şehrin önceleri pasif alanı olarak algılanan bu bölge, 10 yıl süren ve 1995 yılında faaliyete geçen şehir merkezi ile Dicle üniversitesi, Silvan ve Batman bağlantılarını sağlayan trafik ağının içinden geçmesi ile önemli bir konuma sahip olmuştur (Resim 2, 3,5).

Resim 2: Pilot alanın Havadan Görünüşü

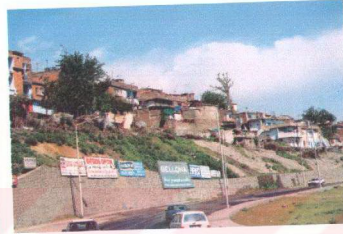

Resim 3: Genel bir Görünüş

Jeolojik açıdan sakıncalı olduğundan imar durumuna göre bölgede 3 kattan daha yüksek yapıya izin verilmemektedir (Bkz. Ek2). Fiskaya bölgesinde ilk yerleşim dönemlerinde bahçeli tek katlı yapıların olduğu daha sonraki dönemlerinde ise bu yapıların çoğunda kat sayısının arttığı görülmüştür (Resim3, 4, 5). Bazı konutların teraslarında hala kolon filizlerinin olması bu durumun devam ettiğini göstermektedir.

Resim 4: Yoldan Bir Görünüş

Resim 5: Fiskayadan Diele'nin Görünüşü

Çalışma alanı olarak seçilen bu bölgedeki yaklaşık 150 yarı gecekondü niteliğindeki evin 104'ü tez kapsamı içerisinde gerek mimari ve gerek sosyal boyutta analiz edilmiştir. Seçilen yarı-gecekondü yerleşimi içindeki konut kullanıcılarının tanımlanması, mekan biçim ve özellikleri, kullanıcılara ait yapma çevre hakkındaki memnuniyet ya da memnuniyetsizliklerin ve geleceğe yönelik beklentilerin belirlenmesi tez kapsamındaki başlıca araştırma konularıdır. Konutlarda yapılacak sosyal ve mekansal analizler, tezin gelişme bölümünü oluşturmaktadır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Önceki çalışmalar kapsamında gecekondu ve yarı-gecekondu kavramlarının tanımları yapılarak, gecekondu tipleri açıklanmıştır. Daha sonra gecekonduyunun oluşum nedenleri, Türkiye’deki gecekondulaşma süreci, bu olgunun Diyarbakır’daki durumu ve boyutları incelenmiştir. Son olarak gecekondulaşma hakkında yapılan çalışmalarda, konu ile ilgili üretilen çözümler ele alınmıştır.

2.1. Gecekondu ve Yarı- Gecekondu Kavramları

Ülkemizde gecekondu kavramının yasal, politik, ekonomik, kültürel ve sosyal boyutuna ilişkin çeşitli tanımlar yapılmıştır. Sözlük anlamı “yasadışı gizlice yapılan küçük konut” olarak geçen gecekondu, kentsel ve toplumsal değişim sürecini yaşayan ülkelerde gözlenen bir olgudur (4). Bu olgu, ayrı bir kültürel yapıya sahip yerleşimlerden gelen düşük gelirlilerin, sosyal güvenlik ve barınma amacıyla, hazine ya da şahıs arazisi üzerinde sahibinin onayı olmaksızın, imar yönetmeliklerine aykırı ve gelişmiş güzel yaptıkları, yaşam standardı düşük yerleşimler olarak tanımlanmaktadır (6, 7).

Başlangıçta kentlerdeki konut açığına karşı düşük gelirli kesimin ürettiği çözüm olarak görülen gecekondu, mülkiyet, kullanılan malzeme, kullanım alanı büyüklüğü, parselasyon biçimleri ve fiziksel görünümleri açısından çeşitli değişimler geçirmişlerdir. Bu değişimlerle beraber terimin sözlükte yer alan “gelişmiş ve bir gecede yapılan bina”, “salaş bina”, gibi tanımları giderek anlamını kaybetmiş, farklı tür ve tanımlamaları ortaya çıkmıştır (5). Bunların sonucunda yarı-gecekondu kavramı gündeme yerleşmiştir. Yarı-gecekondu, sahip olunan arsa üzerinde, imara aykırı, gelişmiş, yatayda ve düşeyde inşa edilen bina tipidir. Günümüzde artık insanların kendi arazileri üzerinde imara aykırı olarak inşa ettiği yapılar da sıkça görülmektedir (8,9).

Gecekonduların yerleşme özelliklerini ele alan çalışmalar, bu yerleşimlerin spontane yapıları nedeniyle geleneksel şehir dokusuyla büyük benzerlikler gösterdiği konusunda birleşmektedirler. Büyük şehirlerin çevresinde ulaşım akslarına yakın, iş alanları ile bağlantılı ve genellikle kamuya ait alanları işgal eden gecekondu, geleneksel şehir dokusundaki çıkmaz sokak kalıbına kadar pek çok özelliği kısıtlı boyutlar içinde sergilemektedir. Gecekondu yerleşmeleri, geleneksel kent dokusundaki bazı

donatılardan yoksun olarak karşımıza çıkmaktadır. Arsa tapulu olması nedeniyle yerleşmeye resmi olarak açılmadan önce bir şekilde parsellenen yarı-gecekondu bölgelerinde, yolları ana ulaşım aksı belirlenmekte ve standart dışı biçimlenme spontane gelişmektedir. Bu bölgelerin ön yerleşme planlarının yapılmış olması, daha çok dik açılı sokaklardan oluşan bir ızgara sisteminin yaygın olarak kullanılmasına olanak sağlamıştır (8).

2.2. Gecekondu Tipleri

Sürekli değişim içerisinde bulunan gecekondu, yapıldıkları zemin, buldukları konum, kullanıcıları, kullanılma şekli, mülkiyet yapısı gibi belirleyicilere göre sınıflandırılabilir .

Gecekondu, üzerinde bulunduğu zemine göre

- Sabit
- Hareketli ve taşınabilir özellikte olabilmektedir.

Sabit ve hareketsiz gecekondu, taşınamayan üzerinde olduğu zemine oturan yapılardır. Hareketli gecekondu, seyyar ve yüzen gecekondu olmak üzere 2 grupta sınıflandırılabilir. Yüzen gecekondu, liman şehirlerinde yüzen ya da su üzerinde duran hurda tekne veya sal üzerindeki konutlardır. Bunlar satın alınabilmekte ya da kiralanabilmektedir. Hong-Kong'da binlerce insan, sal veya düz kayak üzerinde yaşamaktadır. Seyyar gecekondu ise genellikle barınak olarak kullanılan hurdalık taşıtlardan oluşur. Bu konduklar belirli bir arsa üzerinde yer almayan sürekli yer değiştiren barınaklardır (10).

Mülkiyet durumuna göre gecekondu;

- Gecekondu,
- Yarı Gecekondu,
- Ticari Gecekondu olarak sınıflandırılabilir.

Gecekondu, kendilerine ait olmayan arsa üzerine gizlice inşa edilen genellikle tek veya iki katlı konutlardır. Konutun yapımında derme-çatma malzemeler kullanılmakta, yapım kurallarına uyulmamaktadır. Genellikle barınma amaçlı olarak yapılan yapılardır (10).

Yarı gecekondular, şahıslara ait arazilerin hisseli parsel düzeninde parselenmesiyle oluşturulan arsalar üzerinde imara aykırı inşa edilen yapılardır (6). Ticari gecekondular, sahip olmadıkları arazi üzerine küçük bir dükkan şeklinde uygulanıp ticari amaçla kullanılmaktadır. Kira ve vergi ödenmemektedir. Çoğu zaman aile dükkanı içinde yaşamaktadır (10).

Gelişimlerine göre gecekondular ise

- Yatayda
- Düşeyde (apart-kondu) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Yataydaki gelişim yüksek katlı olmayan yapılardan oluşur. Düşeydeki gelişimlere ise apartman gecekondular örnek olarak verilebilir. Apartman gecekondular, kendilerine ait olmayan arsa üzerinde gizlice yapılan konutların yasallaştıktan sonra yıkılıp düşeyde geliştirilmiş şeklidir. Genellikle malzeme olarak beton ve briket kullanılmaktadır. Kooperatif gecekondular, aynı köyden ya da aileden gelen ve aynı gelenekleri paylaşan toplulukların işgal ettikleri yerleri paylaşıp, toplu halde yaptıkları konut biçimidir. Bu tür konutlar yatayda ya da düşeyde gelişmektedirler.

Gecekondular kullanıcıları da, gecekondunun girdiği değişim süreci içerisinde farklılıklar göstererek çeşitli şekillerde ortaya çıkmıştır. Bu kullanıcılar;

- Mal sahibi,
- Kiracı,
- Spekülatör gecekonducu şeklinde sınıflandırılmaktadır (10).

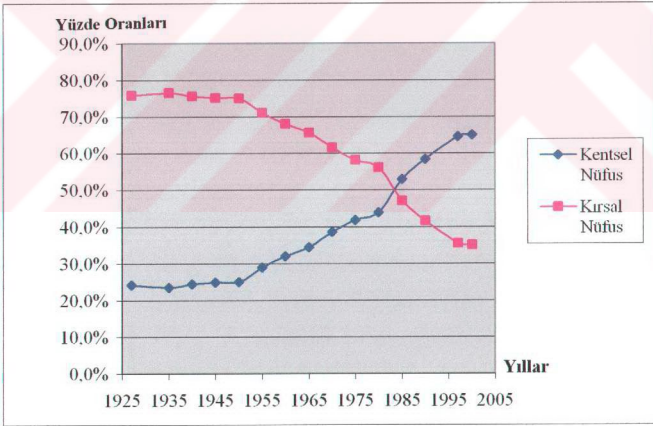
Mal sahibi gecekonducu barınağa sahiptir. Ancak arazi, başkasına aittir. Kamu ya da şahıs arazilerini işgal ederek binalarını inşa etmektedirler ve bu tip çok yaygındır. Genellikle bu kullanıcı tipi sonradan sahip olduğu ve oturmadığı gecekondularını yüksek fiyatla kiraya vermektedir (10).

Kiracı gecekonducu, gecekonduda kira ile oturan kullanıcılarıdır (10).

Spekülatör gecekonducu, gecekonducu alım satımı yapan ve bu işten haraç alan kesimdir (gecekonducu ağası ya da babası). Yerleşmenin boşaltılmasında resmi görevlilere direnirler ve duygu sömürsü yaparlar (3, 10).

2.3. Gecekondu Oluşum Nedenleri ve Gecekondu Sürücü

Kalkınma çabası içinde ve gelişmekte olan ülkelerde, sanayileşme süreciyle birlikte kırsal alandan kentlere doğru belirgin bir nüfus hareketi yaşanmış ve kentleşme hareketleri başlamıştır. Kentleşme hareketleri ekonomik, teknolojik, siyasal ve psiko-sosyolojik dört ana etmenden oluşmaktadır (11, 12, 13). Kırsal alandaki koşulların kötüleşmesi, toprağın azalması, tarımda makineleşme ile işsizliğin başlaması kırdan-kente “itme” (göç) hareketi yaratırken, daha iyi yaşam koşulları, iş bulma umudu, daha iyi eğitim, sağlık, kültür olanakları, ulaşım imkanları ve haberleşme ağlarındaki gelişmeler kentlere olan çekim hızını arttırmıştır (11, 14).

Şekil 1 : Kent- Kırsal Nüfus Yüzde Oranlarının Yıllara Göre Karşılaştırmalı Analizi (KELEŞ, 2002'den Uyarlanmıştır)

1927 yılında kentli nüfus %24.2 iken, 2000 yılında ise kentli nüfus %65 olmuştur (15, 16). Elde edilen veriler Türkiye'deki bu hızlı ve çarpık kentleşmenin köyden kente doğru yaşanan göç sürecinde ortaya çıktığını göstermektedir (Şekil 1). Göçün nedeni ise

göçerin, kendi yöresinde yeterince iş olanağı bulamaması, kentin cazibesine kapılması, yeterli sosyal ve kültürel altyapılardan yoksun olması ve günümüzde yaşanan terör olaylarının yoğun olduğu kesimlerden uzaklaşması ve daha iyi yaşam koşullarına kavuşmak istemesinden kaynaklanmaktadır (11, 17).

Kırdan kente göç olgusunun giderek büyümesi, kent toprağının değer kazanmaya başlaması, kentlere göç eden nüfusun konut edinebilecek bir güce sahip olmaması, büyük kentlerdeki aşırı nüfus yığılması, inşaat malzemelerinin artması, yeterli konut üretiminin sağlanamaması ve barınma koşullarının talebe cevap verememesi ülkemizde konut sorununu gündeme getirmiştir (11, 14, 18). Kentlere göç eden ve konut gereksinimleri kamu ve özel sektör tarafından o gün ki koşullara göre karşılanamayan nüfus, gecekondulu olgusunu ortaya çıkarmıştır (5, 6, 19).

Köylerden kentlere gelen ve kent içinde sosyal güvenliği sağlanamamış düşük gelirli kesimin ürettiği gecekondulu, ilk dönemlerinde eski tarla ve kamu arazileri üzerinde altyapısız kulübelerden oluşmaktaydı. Bu dönemde gecekondulu, sadece barınma gereksinimlerini karşılayan bir bina olarak değil, aynı zamanda bir sosyal güvenlik aracı, aile gereksinimleri ve kısmen pazar için tarımsal üretim yarattıkları bir işyeri, diğer bir anlamda kente bağlanmanın en pratik yöntemi olmuştur (14, 20, 21).

Kentler için ise bu yerleşimler, çirkin bir doku olarak ortaya çıkmış ve kendini yoğun olarak göstererek bir dizi sorunu da beraberinde getirmiştir. 1945 ve 1950 yılları arasında kırdan gelenler kent düzenini bozan kişiler olarak görüldüğünden, bu insanların yaşadığı alanlara alt yapı hizmeti götürülmemekle beraber, zaman zaman yaşadıkları alanlar yıkılmaya çalışılmıştır (2). Bu dönemde kırmın itici gücünün yanında, kentin de çekici bir özelliği olmadığından göç zorunlu, ancak güvensiz, garantisiz koşullar altında seçeneksiz bir çözüm denemesi olarak görülmüştür (2, 22).

Yapılan kulübelerde kullanılan malzemenin ise kerpiç ve tahta, sonraki dönemlerinde ise briket olduğu görülmektedir. Briket ısı kaybını yavaşlattığı ve büyük boyutlu olduğu için ayrıca yapım süresini de kısalttığından daha çok kullanılmıştır. Yine duvarların üzeri çamur ya da atıl tenekelerle kaplanmış, damlar ise teneke ile kapatılıp üzerine

ziftli muşamba serilmiştir. Ayrıca bu konutların yapımında işçi ya da ustalara gereksinim duyulmamış, kullanıcılar kendi işgüçleri ile kulübelerini yapmışlardır (2).

Karaören'e göre;

- Sanayileşme sürecine girerken kentsel konut üretiminin bireysel ölçekte küçük sermayeye terk edilmesi,
- Büyük sermayenin yalnızca devlet tarafından desteklenen ve özendirilen sanayi alanına kayması,
- Merkezi ya da yerel yönetimler tarafından hızlı kentleşmeyle oluşacak alt tabakalara kiralık ya da mülk konut sağlayacak yeterli sunum mekanizmalarının geliştirilmemiş olması,
- Bireysel ölçekte küçük sermayenin ürettiği konuta, kırdan gelen alt tabakanın ulaşamaması ve bu yolla üretilen konut miktarının tüketim piyasasını karşılayamaması,
- Konut piyasasının düşük gelir gruplarının da sahip olabileceği veya kiralayacağı miktarda konut arzında bulunamaması,
- Yapı ve imar yasalarındaki kurumların bu ihtiyaca uygun hale getirilmesinde gecikmeler olması gecekondü üretimini ortaya çıkaran nedenleri oluşturur (23).

Gecekondü olgusunun bu şekilde değişip hızlı bir artış göstermesi yeni bir kavram olan gecekondulaşmayı gündeme getirmiştir. Tüm dünyada gecekondulaşma ile ilgili yapılan araştırmalarda, bu olgunun gelişmekte olan ülkelerde uygulanan kalkınma modelinin bir parçası olduğu kabul edilmektedir (24). Bu olgu kırdan kentsel yaşama bir geçiş süreci, ve bunun mekana yansımaları şeklinde tanımlanmaktadır (6,25). 1950'den sonra başlayan gecekondulaşma hareketleri üç dönem içinde incelenebilir.

1. Dönem: 1950-60 dönemlerinde gecekondulaşmanın çok yavaş bir artış gösterdiği alansal genişlemenin sınırlı bölge ve illerde yayıldığı, yasalarla çözülebilir bir boyutta olduğu görülmektedir. Bu yıllarda gecekondü, yoksul ailelerin "masum" gereksinimlerini kendi güç ve olanaklarıyla karşılamaya çalıştıkları bir metadır. Ayrıca yine bu dönemde gecekonduların ender olarak kiralandığı görülür. Bunun yanında politik ilişkiler sonucu altyapı yatırımlarının gecekondü alanlarına yönelmesi,

gecekondu olgusuna resmi olmayan bir yasallık kazandırmıştır. Böylece kamu arazilerinin ya da eski tarlaların ortasına kurulan kulübeler yavaş yavaş düzenli mahallelere dönüşmeye başlamıştır (2, 22). Bu yıllardan sonra özellikle büyük kentlerimizde gelişim üzerinde etkili olan gecekondu olgusu, daha sonraları anlam değiştirerek barınma alternatifi olmaktan öte bir sosyal güvenlik aracı olarak değerlendirilmiştir (6, 15).

2. Dönem: 1960-75 yılları arasındaki dönemde gecekonduların sayısı hızla artmış ve buna paralel olarak gecekondulaşma büyük kentlerin bir çok bölgesine yayılmıştır. Gecekondu bu yıllarda sosyal ve ekonomik bir gerçek olarak düşünölmeye başlanmış ve burada yaşayan insanların oy potansiyeli seçim zamanlarında fark edilerek, bu dönemlerde imar afları ile yasallaşma sürecine gidilmiştir (26). Yönetimler bir yandan çıkardıkları yasalarla yapımını önlemeye çalışırken, öte yandan seçim zamanında oy almak amacıyla mevcutlarına tapu verilmiş ya da yapılanlara göz yumularak bu tür yapılaşma cesaretlendirilmiştir (12). Türkiye’de gecekondu bölgelerinin geçirdiği bu dönüşüm sürecini belirleyen temel olgu yasallaşması olmuştur (23, 27). Gecekondudaki bu gelişme, mekanlara şu şekilde yansımıştır. Genellikle bir gece gibi kısa bir sürede yapılan “tek oda+ tuvalet” modeline, gelirleri ölçüsünde sofalar, kömürlükler eklenmiş ya da kat çıkılmıştır. Ekonomik durum göz önünde tutularak sonradan yapılan bazı ekler kiraya vermeye başlanmıştır (2, 22). Bu dönemde gecekonduların kiraya verilme oranının yükseldiği görölmektedir (15).

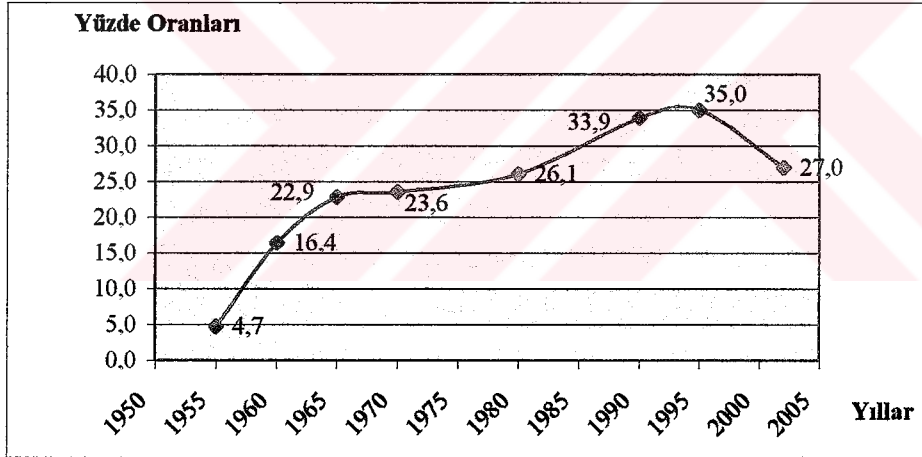
1966’da çıkarılan 775 sayılı gecekondu yasasında, gecekonduyunun tanımı, “kendilerine ait olmayan arazi üzerinde inşa edilen yerleşme (iskan)” şeklindedir (28, 29). Daha önce çıkarılmış gecekondu yasalarında benimsenen amaçlar bu yasada da egemendir. Bu amaçlar “iyileştirme”, “ortadan kaldırma” ve “önleme”dir. İyileştirme, mevcut gecekonduculardan, durumu düzeltilebilecek olan gecekondu bölgelerinin, devlet, yerel yönetim ve gecekondu sahipleri tarafından yaşanabilir standartlara kavuşturulmasıdır. Ülkemizde gecekonducuların üçte birinden fazlasının bu durumda olduğu belirtilmiştir. İslah edilmesi olanaksız gecekonducular ile tarihi eserlerin çevresinde bulunan ve onların değerini azaltan tek tek yapıların ya da bu nitelikte yapıların yoğun olarak bulunduğu semtlerin tümüyle temizlenmesi ise “ortadan kaldırma”yı öngörmektedir. Ortadan

kaldırılması gereken gecekonduların, toplam içindeki oranı da %30'a yaklaşmaktadır. Gecekonduları önleme ise uzun ve kısa dönemde olmak üzere iki şekilde ele alınmıştır. Kısa dönemde önlemenin olumlu ve olumsuz yönleri saptanmıştır. Olumsuzluk bir gecekondunun yapılırken veya yapıldıktan kısa bir süre sonra yıktırılmasıdır. Olumlu tarafı ise türlü kamusal yardımlar ile konut pazarına toplumsal konut sunumunun artırılması ve böylece gecekondulara ailelerine normal yoldan konut gereksinimlerini sağlama yolunun açılmasıdır. Uzun süreli önleme ise büyük kentlerdeki gecekonduların sorunlarının kökünden ele alınması, kentlere olan aşırı nüfus akımlarının gereksiz ve verimsiz bir yığılma biçimini almasının önlenmesidir (5, 15). Keleş'e göre 775 sayılı Gecekondular Yasası'nın gecekonduların sorunlarını kökten çözme olasılığı yüksek değildir. Çünkü bu sorunlar, "bir barınma sorunu" olarak ele alındıklarında, eksik ve yanlış bir değerlendirme yapılmaktadır. Çözülebilecekleri sanılır, ancak çözülemezler. Gecekondular bir barınma sorunu olarak kabul edilse bile, sorunu ülke ölçüsünde çözmeyi amaç edinen bir konut politikasının benimsenmemiş olması, gecekondular yasasının başarısını sınırlamaktadır (15).

3. Dönem: 1980'lere kadar gecekondular bölgeleri, önce tapu verilmesi ile mülkiyet haklarını elde etmiş, daha sonra imar düzenlemeleri ile yasal plan kapsamına alınmış ve ardından da kamu ve altyapı hizmetlerinden pay almaya başlayarak kentsel olanaklar haline getirilmiştir (23, 30, 31). 1980'lerden sonra gecekondular artık sahibi tarafından değil, farklı üretim biçimleri ile inşa edilmiştir. Bir barınak olarak görülen gecekondular ileriye dönük bir yatırım aracı olarak görülmeye başlanmıştır (23, 32). Ayrıca bu dönemde gecekonduların yapım süreci tümüyle ticarileşmiş, yoksul kitle için arsa sağlayıp yapı gereçlerini bulan ve gecekonduların yapısını yaparak bunları satışa çıkaran "gecekondular firmaları" türemiştir (15). Gelişmelerinin ilk evrelerinde barınma amaçlı yapılan gecekondular, 1984 yılında tapu tahsis belgeleri ile yeni bir gelişme sürecine girmiş ve düzeyde hızla gelişerek yerini zaman içerisinde 5-6 katlı apartmanlara bırakmıştır (33). Düşeydeki bu gelişmede iki farklı yaklaşım söz konusudur. Birincisinde başlangıçta düşeydeki gelişmenin planlandığı ve merdiven yerinin düşünüldüğü, ikincisinde ise böyle bir düzenlemenin başlangıçta yapılmadığı ve dıştan konan merdivenle üst kata çıktığı belirtilmektedir. İkinci durumda gelişmenin sınırlı kaldığı saptanmıştır (8). Gerçekte alt yapısı olmayan veya yetersiz olan gecekondular bölgelerinin "apart-kondular"lar

şeklinde yoğunlaşması, sorunu uzun vadede çözümlenebilir olmaktan çıkarmıştır (8, 29). Gecekondu 1985'lerden sonra fiziksel görünümün yanı sıra sosyo-ekonomik yaşantıda da değişim sürecine girmiştir (34). Mülkiyet yapısındaki değişim, bireysel tapusuz işgalden toplu işgale, yapım-satım kira yoluyla kısmen tapulu gecekonduya, arsa ticaretine ve nihayet hisseli tapuya geçiş şeklinde sıralanabilir (35). Mülkiyetsizlikten mülkiyete doğru bir yönelme söz konusudur (5,32).

Nüfusunun %65'inin kentlerde yaşadığı Türkiye'de, 2002 değerleriyle % 27 sinin gecekonduya yaşadığı görülmektedir (Şekil 2). Gecekondu bugün, yapımının önüne geçilemeyen, her an yasallaşma ihtimali olan, değişebilir, genişleyebilir, yükselebilir niteliklere sahip, standartları bu niteliklere göre farklılaşan bir konut haline gelmiştir. Kaçak yapılaşma ve gecekondu yapımının önlenememesinin nedenleri, kentsel arsa üretiminin ihtiyaca cevap verememesi ve bu alandaki rantın yüksekliğidir (36).

Şekil 2: Türkiye’de Gecekondu – Kentsel Nüfus Oranlarının Yıllara Göre Analizi (KELEŞ,2002’den Uyarlanmıştır)

Gecekondu yapım süreci üç aşamada incelenebilir. İlk aşamada gecekondu ailesinin emeği esas alınmasına karşın ikinci aşamada yüklenicilerin ve taşeronların payının arttığı, üçüncü aşamada ise bireyin ve aile üyelerinin emeklerinin tümüyle üretim sürecinin dışında bırakıldığı ve konutun kullanım değerinin yerine, değişim değerinin esas alındığı bir yapım süreci hakimdir (15).

Gecekonduların toplumsal yaşam açısından olumlu değerlendirilebilecek noktaları:

- a. Toplumsal konut üretiminde ortaya çıkan açığın kapatılması,
- b. Burada yaşayan bireylerin bir topluluk içinde yer almaları nedeni ile oluşan kendilerine güven duyguları ve dayanışma duygularının güçlenmesi,
- c. Gecekondu yapımının işsizliği azaltmasına yardımcı olması,
- d. Bu bölgelerde var olan karşılıklı yardım, ya da imece biçimindeki dayanışmanın artması (5,15,31),
- e. Kendi yaşam tarzı ve ekonomik gücüne uygun olarak kendi konutunu inşa etmesi (37),
- f. Homojenlik ve karmaşıklık ile düzen oluşturabilmesi,
- g. Konutların esneklik/uyabilirlik, açık-uçluluk ve çeşitliliği,
- h. Sahibinin ekonomik durumu ve ihtiyaçları değiştikçe konut nitelik, düzelme ve boyutlarının değişmesidir (38).

Gecekonduların toplumsal yaşam açısından negatif değerlendirilebilecek noktaları:

- a. Sağlam olmayan yetersiz yapı nitelikleri,
- b. Olumsuz yaşam ortamları,
- c. Yetersiz sağlık koşulları,
- d. Kentlerde oluşturdukları kötü görünümleri,
- e. Fiziksel mekandaki olumsuzlukları (5, 15, 31),
- f. Yerleşmenin oluşmasından sonra altyapı sağlamanın zorluğu,
- g. Plansız gelişme nedeniyle toplumsal hizmetlerin yetersiz olması,
- h. Spekülatif nedenler ve artan yoğunluktan kaynaklanan hızlı ve düşey büyümedir (38).

2.4. Diyarbakır'da Gecekondulaşma

Türkiye'de ekonomik ve siyasal etmenler altında oluşan kentleşme hareketleri kırdan-kente, kentten- kente aşırı bir nüfus hareketine neden olmuştur. 2000 genel nüfus tespitlerine göre nüfusumuzun % 64,9'u kentlerde yaşamaktadır. Bölgelere göre bu oran Marmara'da % 79.1, İç Anadolu'da %69.2, Güneydoğu Anadolu'da %62.7, Ege'de %61.5, Akdeniz'de %59.8, Doğu Anadolu'da %53, Karadeniz'de % 49 dur (39). Bu oranlar Türkiye'de bölgeler itibariyle, kentlerde bir nüfus yığılması olduğunu

göstermektedir (Çizelge1). Yaşanan kentleşme sürecinde kırdan kente göç olgusunun giderek büyümesi, ülkeyi birçok sorunla karşı karşıya bırakmış, kent toprağının değer kazanmaya başlaması, inşaat malzemelerinin artması ve yeterli konut üretiminin sağlanamaması konut sorununu gündeme getirmiştir. Ülkemizde artan nüfusu ile birlikte barınma gereksinimlerini karşılayacak politikalar üretilmemiştir. Sorun, göçen kitlelerin kendi olanakları ile sadece barınma amacıyla yaptıkları yasadışı konutlarla giderilmeye çalışılmıştır (11).

Çizelge 1: Bölgelere göre şehir ve köy nüfusu yüzdesi,(DİE,2000).

	1990 Genel Nüfus Sayımı		2000 Genel Nüfus Sayımı	
	Şehir (%)	Köy (%)	Şehir (%)	Köy (%)
Bölgeler	60	40	64,9	35,1
Güneydoğu Anadolu	56	44	62,7	37,3

Diyarbakır'da kentleşme süreci, Türkiye'deki kentleşme sürecine paralel olarak 1950'lerden itibaren başlamıştır (40). 1955-60 döneminde Diyarbakır'da, kentsel organizasyon, sur içindeki geleneksel kent alanının dışına yönelmiştir. Sur içindeki mülk sahipleri, parselasyonu yapılan ve imara açılan sur dışındaki, bir ya da iki katlı ayırık düzende inşa edilen bahçeli evlere taşınmışlardır (40). Geniş alanlar kamulaştırılmış, 1955'lere doğru sur dışına çıkılmaya ve kat mülkiyetinin gelmesiyle bahçeli iki katlı evlerden, çok katlı yapılara geçilmeye başlanmıştır (41). 1960'lı yılların başına kadar fiziksel açıdan hiçbir bozulma olmadan kentsel gelişme devam etmiştir. Ancak, 1965'li yıllardan itibaren nüfus baskısı artınca 5-8 katlı sağlıklı konutların yapımı artmıştır. Bu gelişmelerle tarihi doku gittikçe bir çöküntü alanına dönüşmüştür (42, 43). Konut ihtiyacı ilk etapta sur dışındaki bölgelerde düzenli yapılar şeklinde gelişmişse de, hızla artan nüfusun barınma ihtiyacı hızlı ve çarpık yapılaşma ile çözülmeye başlanmıştır. Yaşanan göç sürecine rağmen, Belediye hizmetleri ile diğer kamusal hizmet ve desteklerin eksikliği sorunun daha da büyümesine neden olmuştur (40). Diyarbakır'da 1950'li yıllara kadar kent merkezindeki kentli nüfusun yerini kırsal alandan göç edenlerin alması ve yeni gelenlerin konut sorununu kendilerince çözmeleri kent merkezinin dış mahallelerini kısmen de olsa bir gecekondu alanına dönüştürmüştür (44). 1960'lı yılların başında, büyük kentlerimizin birçoğunda gecekondu nüfusunun toplam kent nüfusu içindeki oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Diyarbakır'da ise %9.64'tür (Çizelge 2),(9). Diyarbakır, bu süreçte nüfusu hızla artan diğer birçok kentlerimiz gibi, içinde yaşayanlara kentli kimliği kazandıracak hemen hiçbir niteliğe sahip olmayan bir yerleşme olarak, 1965 yılında nüfusu yüzbinini aşan kentler arasına girmiştir (40).

Çizelge 2: Büyük Kentte Gecekondu Nüfusunun Kentsel Nüfusa Oranları (9)

Kentler	Gecekondu Sayısı	Gecekondu Nüfus	Kent Nüfusu	Kent Nüfusuna Göre Gecekondu Nüfusu %'si
Adana	18.925	104.068	231.548	44.95
Ankara	70.000	385.000	650.067	59.22
Bursa	8.713	47.922	153.886	31.14
İstanbul	120.000	660.000	1.466.585	45.00
Diyarbakır	1.400	7.700	79.888	9.64

1970'li yılların başında kentteki birçok yer, mevzii imar planlarıyla yerleşmeye açılmıştır. Bölgede yüksek rant oluşumu, kira gelirlerinin artması, banka kredilerin sağladığı kolaylık, ticaretin doğurduğu yüksek gelir grubu, büyük toprak sahiplerinin kentte oturma eğilimlerinin hızlanması gibi nedenlerle önemli bölgeler beton yığınları haline getirilmiştir. Diyarbakır, Ankara ve İstanbul gibi büyük kentlerimize oranla az nüfuslu bir kent olmasına karşın, konut ve arsa uygulamalarının kontrol edilememesi gibi önemli bir sorunla karşı karşıya kalmıştır (40).

Diyarbakır'da 1970'li ve 1990'lı yıllarda yaşanan iç göçler ile nüfusun hızla artması hızlı yapı üretme isteği, beraberinde kaçak yapılaşma ve gecekondulaşmayı da yaygın bir yöntem haline getirmiştir (41). Sur diplerine kurulan gecekondu, sur çevresinde bir kuşak oluşturmuştur. Özellikle Saray Kapıdan itibaren kentin doğusunu çevreleyen sur diplerinde, teneke ve diğer metal artıklarından yapılan barakalar dikkat çekmektedir (40). Gecekondu nüfusu oranının 1988 değerleriyle İzmir ve Adana'da %50, Samsun ve Diyarbakır'da ise %30 olduğu tahmin edilmektedir (44). Diyarbakır'da yaşanan yasal olmayan yapılaşmanın önemli bölümünü kendi arsası üzerinde ruhsatsız şekilde, imar

planına aykırı olarak inşa edilen yarı-gecekonduklar oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra gerek başka şahısların gerekse de belediye ve hazine arazileri üzerinde inşa edilmiş pek çok gecekondu ve apartman kondu da bulunmaktadır (44). Diyarbakır'da göç, 5 Nisan, Cumhuriyet, İplik fabrikası ve Beşyüzevler gibi hiçbir altyapı hizmetinin gitmediği yeni semt ve mahalleler doğururken, Bağlar, Şehitlik, Ofis, Yenişehir, Suriçi gibi kentin eski yerleşim alanlarının değişmesine ve özellikle bu bölgelerde düşey büyümelerle konut ve nüfus yoğunluklarının artmasına neden olmuştur (40). Gözeli, Yolaltı, ve Dokuzçeltik gibi köy yerleşmeleri kent alanına katılmış, özellikle Seyrantepe, Şemsiler, Huzurevleri, Kayapınar, Dicle mahallesi ve Benu-Sen gibi mahallelerde gecekondulaşma katlanarak artmıştır (40).

1990- 2000 yılları arasındaki on yıllık dönemde, kentsel nüfusu en hızlı artan iller arasında Diyarbakır %56 oranıyla yer almaktadır (15). Aldığı yoğun göç sonucunda kentin alt yapı ve üst yapı ihtiyacı karşılanamaz duruma gelmiştir. Göç olgusunu belirleyen faktörlerin başında işsizlik, terör ve can güvenliği, toprak yetersizliği, geçim sıkıntısı ve yoksulluk gelmektedir.

Çizelge 3: Diyarbakır'da yıllara göre şehir ve köy nüfusu, Kaynak (39)

Diyarbakır'da Yıllara Göre Şehir ve Köy nüfusu					
	Toplam	Şehir	Köy	Şehir (%)	Köy (%)
1990 Genel Nüfus Sayımı	1.096.447	595.440	501.007	54	46
2000 Genel Nüfus Sayımı	1.362.708	817.692	545.016	60	40

Çizelge 3'te belirtildiği gibi 1990 ve 2000 genel nüfus sayımına göre Diyarbakır'da kentlerde yaşayan nüfusun sürekli bir artış halinde bulunduğu ve kente hala göçün devam ettiği görülmektedir (Çizelge 3).

Sur İçi, Şehitlik, 5 Nisan, Bağlar, İplik Fabrikası gibi semtlerde apartmanların, yollar içine inşa edildikleri görülmektedir. Bu alanlar bir yangının çıkması durumunda değil itfaiye aracının, iki kişinin yan yana yürütebilecekleri gerekli geçiş alanlarından dahi yoksundur. Bu nedenle Diyarbakır için fiziksel anlamda ilk görünür sorun, taşınmış olduğu yangın riskidir (40).

Diyarbakır birçok göçmen için bir atlama noktası işlevi görmektedir. İlk aşamada göçen insanların bir bölümü bir süre burada yaşadıkdan sonra Diyarbakır'a göre daha batıdaki Adana, Mersin, Antalya, İzmir v.b. illere göç etmektedirler (40). Göçün nedenleri, kırdaki yaşam koşullarının olumsuzlukları, mal ve can güvenliğinin olmaması, kentin cazipliği, geçim sıkıntısı, topraksızlıktır (40). Diyarbakır aldığı göç ile birlikte dışarıya da göç vermiştir. Kentte yaşayan her kesimden insan, yaşam koşullarının kötüleşmesi nedeniyle şehri terk etmiştir (40). Kent, kendiliğinden gelişmeye mahkum, arazi sahipleri ve spekülâtorlerin tercih ve eğilimlerine göre biçimlenmiştir. Ayrıca kentsel büyümenin kaynağını oluşturan kırsal alandaki nüfusun, başta geçim sıkıntısı ve topraksızlık olarak ifade edilen sorunlarını çözecek girişimler yapılmamış ve büyük toprak sahiplerinin güdümündeki feodal üretim biçimini dönüştürecek önlemler alınmamıştır (40).

2.5. Gecekondulaşma İle İlgili Üretilen Çözümler

Ülkemizde gecekondulaşma sorunu birçok araştırmacı tarafından değişik iller baz alınarak ele alınmış, sorunun çözümüne yönelik birçok fikir ve görüş ortaya atılmıştır. İnankul'a göre gecekondu sorununa çözüm, fiziki planlama açısından üç ana başlık altında toplanabilir.

1. Arazinin fiziksel özelliklerine bağlı olarak yerinde korunamayacak gecekonduların belirlenmesi
2. Çevre kalitesini arttırıcı önlemlerin alınması
3. Yapının çevresini, fiziki kalitesini arttırıcı önlemlerin yürürlüğe konması (34).

Koç'a göre günümüzde konut sorununun çözümü, kendi evini yapana yardım politikasına dayanmaktadır. Diğer değişik politikalar; arsa üretimi, kredi olanakları, altyapı hizmetlerinin sağlanması gibi desteklerdir (24). Gecekondulaşma sürecinde en önemli aşamanın arsa edinmek olduğu gözlemi ve sorunun bir arsa sunum sorunu olarak benimsenmesi ülkemizde sadece yazın boyutuyla gündemde olan "altyapısı hazır arsa" uygulamalarına yönelmeyi gündeme getirmiştir (24). Altyapısı hazır arsa sunumu uygulamasında da en önemli boyut hedef kitlenin belirlenmesi ve ödeme olanaklarıdır (24). DPT'nin VIII. beş yıllık planında, kentlerdeki barınma sorunlarına sağlıklı bir

çözüm getirilmesi amacıyla, kamu kaynaklı altyapısı hazır arsa üretimine ağırlık verileceği belirtilmektedir (44).

Boysan'a göre gecekonduların sorununa çözüm olarak; devlet arazisinin tip imar planlarına göre parsellenip, buralara modüler düzenlenmiş tip planlar uygulanıp inşa edilmelidir. Buradaki planlar nüve konuttan başlayıp geliştirme kademeleri planlanarak uygulanmalıdır (33). Bu bir çeşit kendin yap yöntemidir. Halk kendi ekonomik imkanları dahilinde konutuna başlayıp, kademe kademe belli sınırları isterse genişletebilecektir (33).

Gürçınar ve Yıldız'a göre belediyeler tarafından altyapı ve tüm ulaşım olanakları sağlanmış ekonomik arsalar üretilerek, buralara kullanıcıların istekleri doğrultusunda hazırlanmış tip projeler uygulanmalıdır. Projeler bir uzman tarafından koordine edilmeli, kullanıcıların üretime istedikleri oranda katılımları sağlanmalıdır (21).

Bir başka yaklaşıma göre gecekonduların sorununa çözüm olarak, rantı yüksek prestijli alanlarda yer alan gelişigüzel yerleştirilmiş gecekonduların bulunduğu bölgelerdeki binalar tümüyle yıkılmalıdır. Bunların yerine planlı, düzenli bir şekilde tasarlanmış eskiye nazaran daha fazla kullanıcıyı barındırabilecek, yaşam alanı bulunan çağdaş mekanlar, her türlü teknik, sosyal ve altyapı tesisi düşünülerek inşa edilmelidir (45).

Gecekonduların sorununu çözmeye yönelik ortaya atılan fikir ve görüşlerin yanında, yönetimler tarafından konut sorununa çözüm olarak bir dizi yasa ve yönetmelik yayınlanmıştır.

Gecekonduların önleme yasaları başarısız olunca, çıkarılan 775 sayılı gecekondular yasası ile mevcut gecekonduların ıslahı, tasfiyesi ve yeniden gecekondular yapımının önlenmesi amaçlanmıştır (5, 19). Gecekondular yerleşmelerinin zorlu bir topoğrafya üzerinde kurulmuş olmaları ve yapılaşmış çevrede altyapı yatırımları sağlamanın maliyetinin yeni gelişen alanlara oranla yüksek olması iyileştirme çabalarının en önemli açmazları olmuştur (24). İyileştirme kapsamında hazırlanan ıslah imar planları, kentlerin plan dışı alanlarını kentle bütünleştirmeyi ve bu plan dışı alanlara teknik ve sosyal alt yapıyı

getirmeyi ve konutları düzenlemeyi hedeflemektedir. Tapulandırarak gecekonduları yasallaştırma amacı güden bu planlar, uygulamada yeterli olmamıştır (30). İslah imar planlarının üretilmesi için verilen sürelerin kısa olması, planlama öncesinde hazırlanması, gereken analiz çalışmalarının yetersizliği, halihazır haritaların eksik ve yanlış olması, mülkiyet sorununun çözüme kavuşturulması beklenmeden planların oy kaygısıyla çok hızlı bir biçimde uygulanmaya konması gibi nedenler, bu planların uygulamaya konmadan eskimesine neden olmuştur (30, 46). Ayrıca iyileştirme projeleri ile gecekonduların yerleşmelerine altyapı götürülmesi ve donatı alanları kazandırılması olumlu sonuçlar vermiş, karşılaşılan en önemli problem ise kiracı durumundakilerin kiraların artmasıyla oluşan sorunları olmuştur (24).

Bunların yanında 775 sayılı yasada, gecekonduların sorununu önlemek için, gecekonduların önleme bölgelerinin kurulması amaçlanmıştır (5). Gecekonduların önleme bölgeleri, gecekonduların yapılarını ve yeni alanların gecekondulara açılmasını önlemek, gecekonduların çözümlerini bulmak, kente göç eden gecekonduların nüfusunu konut sunmak, saptanan ölçülere göre düşük gelirlileri bu bölgelere yerleştirmek, 775 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren gecekonduların yıkılan nüfusunu yerleştirmek ve plan hedefleri doğrultusunda toplu konut olgusuna yaklaşım yapmak gibi gerekçeler ile oluşturulmuştur (5). Gecekonduların önleme bölgeleriyle birlikte gecekonduların, alternatif apartman yaşama biçimine zorlandığı yeni bir konut tipi olan sosyal konutlar ortaya çıkmıştır (5). II. İmar kongresinin 8 sayılı raporunda ise sosyal konut, yoksul ve dar gelirli halk topluluklarının barınmasını karşılayan konut olarak tanımlanmıştır (5,47). Gecekondulara çözüm olarak yapılan bu konutlar, nitelik yönünden kırsal yaşam kültüründeki kullanıcıların gereksinimlerine ve değişimlerine yanıt vermemiştir. Sosyal konutların başarılı olamamasının sebebi, yapılan konutların birçok psikolojik , sosyolojik, ekonomik ve fiziksel verileri hesaba katmaktan yoksun olmasıdır (5,46). Sosyal konutlar, yerleşen dar gelirli aileler için ekonomik olmadıklarından genellikle orta gelir gruplarına terk edilmiş ya da doğrudan orta gelirli ailelerin gereksinimlerini karşılamışlardır (5).

Ergen'e göre en son çıkarılan ve buna göre 10 Kasım 1985 yılı öncesi yapılmış yapılar için yasallaşmayı sağlayan 2981 sayılı imar affi yasasına bazı sınırlamalar getirilerek

gecekondulaşmış alanların ıslahı ve plan bütünlüğü kısmen de olsa sağlanabilecektir. Bu değişiklik oluşturuluncaya kadar mevcut yasanın uygulanmasında;

- İslah imar planlarının yapımında kentin plan bütünlüğünün oluşturulması,
- İslah imar planı kararı ile çok katlı yapılaşmanın hedeflenmemesi,
- Kent ve yakın çevresinde olası gelişmeler için 1/25000 ölçekli Çevre düzeni planı ile plan kararları getirilip kentin gelişme yönlerinin belirlenmesi,
- Planlama doğrultusunda gelişme alanı olarak saptanan bölgeler altyapı ile teşvik edilerek, kent gelişmesi istenmeyen bölgelere eşikler getirilmesi öngörülerek, kentlerin gecekondulaşma olgusu ile gelişmesi durdurulmuş olacaktır. Bu ilkelerin uygulanması ile, mevcut gecekondulaşma alanlarındaki olumsuz gelişmeler önenebilecektir (48).

3. METOT

Kullanıcı Ölçeğindeki Genel Parametreler

Aşağıdaki parametreler ile ilgili bilgiler anket, gözlem ve görüşmeler sonucu elde edilmiştir. Üçüncü parametre, yerel yönetimlerden sağlanan bilgiler doğrultusunda analiz edilmiştir. 5, 6 ve 7. parametrelerin analizi için fotoğraflarla 3 boyutlu saptamalar yapılmıştır.

- Kullanıcı Nitelikleri (Konut kullanıcı sayısı, Doğum yeri ve köken, Eğitim durumu, Aile birey sayısı, Meslek)
- Konut sahibi / Kiracı
- Arsa mülkiyet durumu
- Yer seçimi
- Konutta yapılan değişiklikler
- Konut kullanım şekli
- İç mekanlardaki eylemler ve yapılabirlik düzeyleri
- Mekanların kullanım biçimi
- Konut yakın çevresi ve kullanım biçimi
- Mekan kullanım biçimindeki değişiklikler
- Beklentiler

Konut/ Mekan Ölçeğindeki Parametreler

Aşağıdaki parametrelerle ilgili bilgiler, rölöve ve tespit çalışmaları ile elde edilmiştir.

- Konut planları
- Mekan boyutları ve standartlar
- Mekansal nitelik
- İçte mahremiyet

Yerleşme Ölçeğindeki Parametreler

Aşağıdaki parametreler anket, gözlem, görüşme ve yapılan tespitlerle toplanmıştır.

- Komşuluk ilişkileri
- Yoğunluk
- Dışa karşı Mahremiyet
- Memnuniyet düzeyi

Veriler belirtilen çeşitli parametreler doğrultusunda toplanmış ve değerlendirilmiştir. Sosyal ve mekansal inceleme için kullanıcı, konut ve yerleşme ölçeğindeki parametreler doğrultusundaki bilgilerin toplanabilmesi yönünde anket, gözlem, görüşme ve rölöve yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca fotoğrafla belgeleme yöntemiyle de çeşitli saptamalar yapılmıştır.

4. BULGULAR

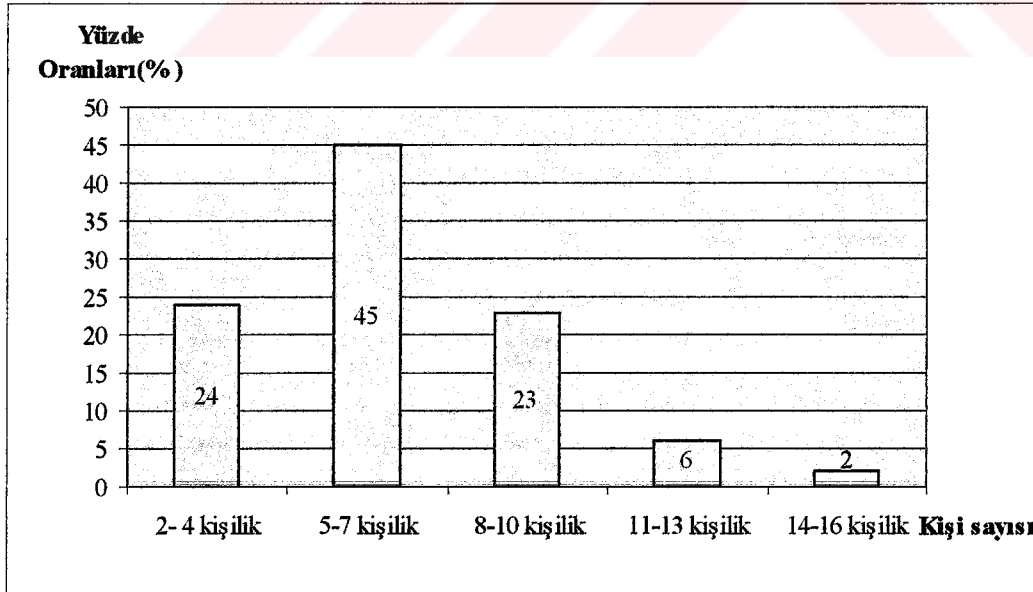
Kullanıcı özellikleri, mekanlar ve kullanım biçimleri, mekan boyutları ve anlamı detaylı bir biçimde açıklanan bulgularla ortaya konulmuştur.

4.1. Kullanıcı Özellikleri

Bu bölümde, konut kullanıcı sayıları, doğum yerleri ve kökenleri, eğitim ve mesleki durumları, Diyarbakır'a geliş yılı ve nedenleri, konutlarındaki mülkiyet durumları, konut kullanım süreleri gibi yarı-gecekondu bölgesindeki kullanıcı özelliklerine yönelik bulgular açıklanmıştır.

4.1.1. Konut Kullanıcı Sayısı

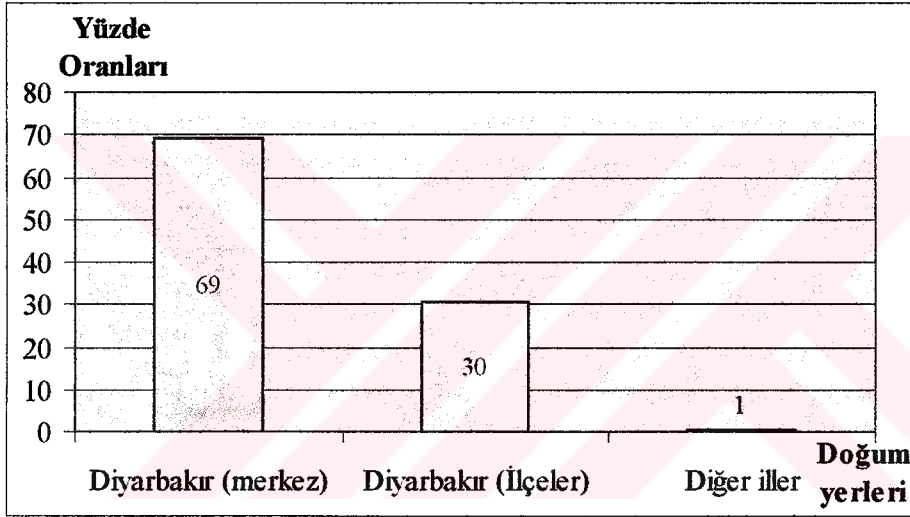
Konut kullanıcılarının %46'sının 5-7, %24'ünün 2-4, %23'ünün 8-10, %6'sının 11-13 ve %2'sinin ise 14-16 kişilik ailelerden oluştuğu görülmektedir (Şekil 3). Çekirdek ailelerde, konut başına düşen kişi sayısı az, ancak ataerkil olan büyük ailelerde bu sayı 11 ile 16 kişi arasında değişmektedir. Yarı-gecekondu niteliğindeki konutlarda yaşayan ailelerin %77'si 5 ile 7 ya da daha fazla kişiden oluşmaktadır. Konutlardaki ortalama kişi sayısı 6,46'dır.

Şekil 3: Konut Kullanıcı Sayılarının Toplamdaki Yüzdeleri

4.1.2. Doğum Yerleri ve Köken

Yapılan incelemelerde bu bölgede yaşayan halkın %69'u Diyarbakır merkez doğumludur. Diyarbakır merkez doğumlu olanların çoğu, ebeveynleri daha önceden buraya göç edenlerden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra %30 'unun Diyarbakır çevresindeki ilçelerden (Lice, Hazro, Silvan, Dicle, Bismil, Eğil, Hani, Çınar, Ergani, Karacadağ), %1'inin ise diğer illerden (Erzurum, Muş) geldiği tespit edilmiştir. Bu kullanıcıların doğum yerleri, geldikleri yerlerdir. Buradaki değerler bölgenin diğer illerden hemen hemen hiç göç almadığını, çok yoğun olarak ilçelerden ve köylerden göç aldığını göstermektedir (Şekil 4).

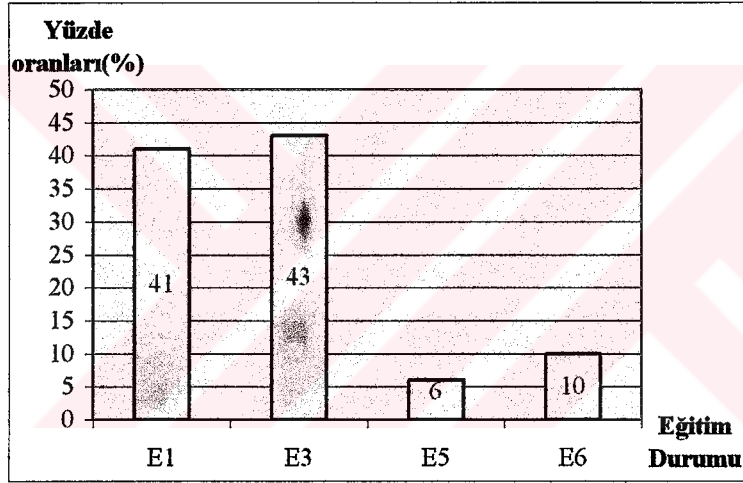
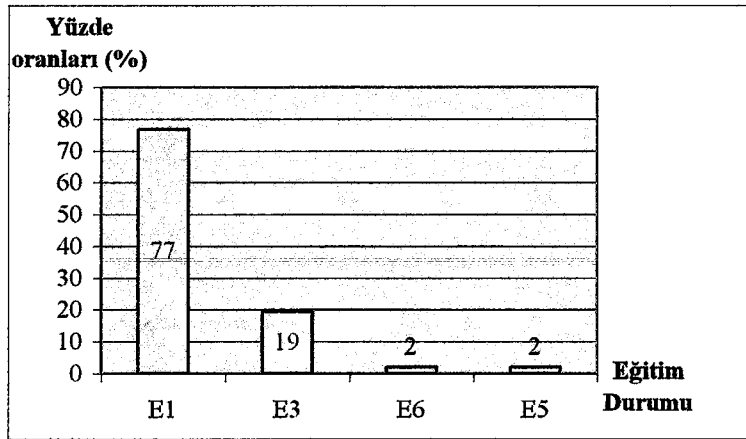
Şekil 4: Kullanıcıların Doğum Yerleri

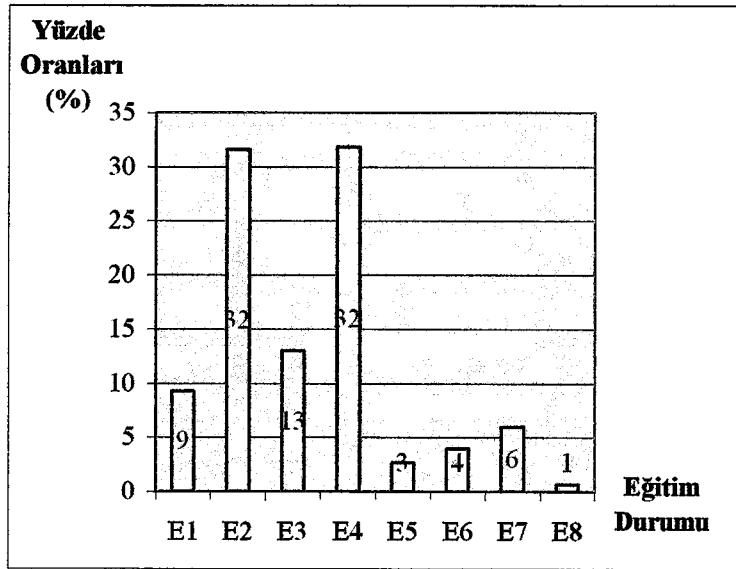
4.1.3. Eğitim Durumu

Kullanıcıların eğitim durumlarının incelemesinde, aile reislerinin eğitim düzeylerinin daha çok İlkokul olduğu, geriye kalan büyük çoğunluğun ise eğitimsiz olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında eşlerin; %19'unun ilkokul, %4'ünün ortaokul ya da lise mezunu ve geriye kalan %77'sinin eğitimsiz olduğu tespit edilmiştir. Çocukların, %9'unun eğitimsiz, %32'sinin henüz ilkokul çağında olmadığı, %14 'ünün İlkokul, %3'ünün lise, %4'ünün ortaokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Ayrıca %32'si İlköğretim, %6 lise, %1 ise üniversite eğitimi görmektedir (Çizelge 4)(Şekil 5,6,7). Kullanıcıların içinde bulunduğu kötü şartlara rağmen, eğitim gören çocuk sayısı fazladır. Daha ileriki dönemlerde bu sayının artması beklenmektedir.

Çizelge 4: Kullanıcıların Eğitim Durumları

(%) Yüzde Oranları	Aile Reisi	Eşi	Çocuklar
Eğitimsiz	E1 41	77	9
Henüz okul çağında değil	E2		32
İlkokul mezunu	E3 43	19	13
İlköğretim okuyor	E4		32
Lise mezunu	E5 6	2	3
Ortaokul mezunu	E6 10	2	4
Lise okuyor	E7		6
Üniversite okuyor	E8		1
Toplam	100	100	100

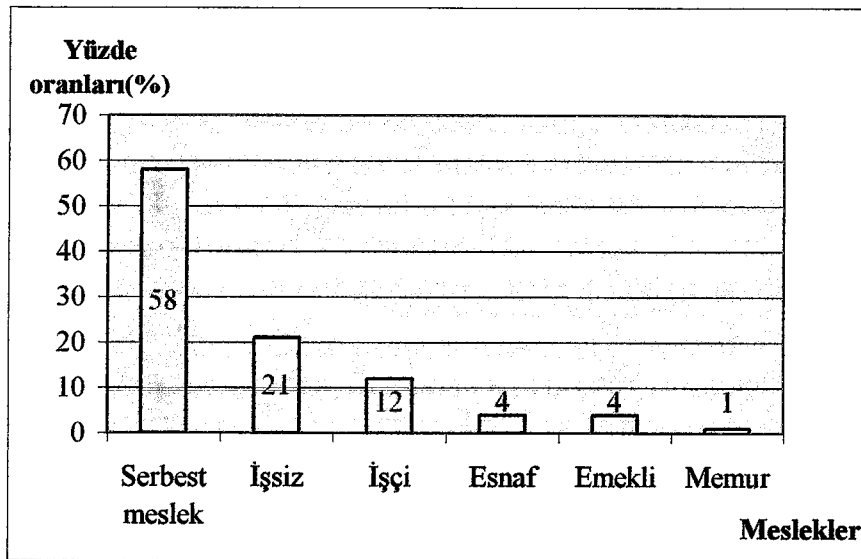
Şekil 5: Aile Reislerinin Eğitim Durumu**Şekil 6: Eşlerin Eğitim Durumu**

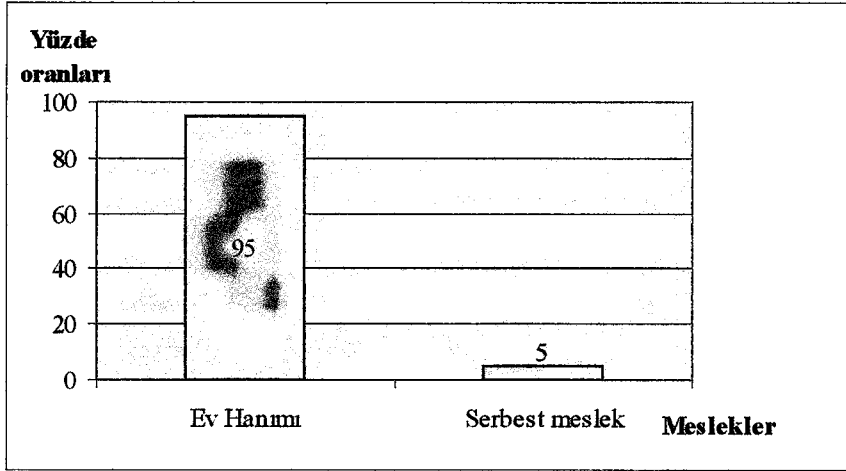
Şekil 7: Çocukların Eğitim Durumu

4.1.4. Meslek Grupları

Hane reislerinin %58'nin serbest meslek sahibi olduğu belirlenmiştir. Kamu çalışanları ise, %1 ile en düşük oranı oluşturmaktadır. Diğer çalışanların %12'sinin işçi, %4'ünün ise emekli olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında işsiz olan grup ise %21 oranındadır (Şekil 8). Eşlerin büyük bir kısmının (%95) çalışmadığı ev hanımı olduğu, geriye kalanların (%5) ise serbest mesleklerde çalıştığı görülmektedir (Şekil 9).

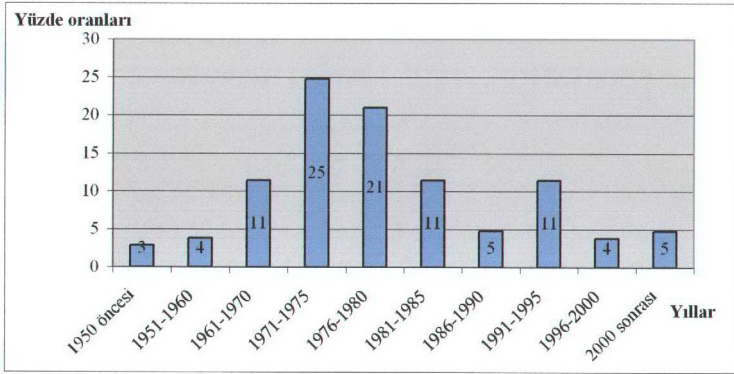
Şekil 8: Hane Reislerinin Meslekleri

Şekil 9: Eşlerin Meslekleri

4.1.5. Diyarbakır'a Geliş Yılı ve Nedenleri

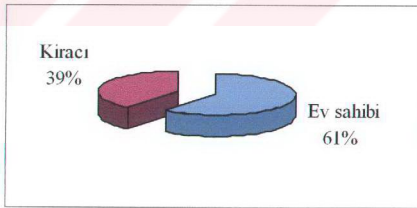
Kullanıcıların çoğunun Diyarbakır'a 1971-1975 ve 1976-1980 yılları arasında geldiği saptanmıştır. Geriye kalanların ise %3'ünün 1950 öncesinde, %4'ünün 1951-1960, %11'inin 1961-1970, %11'inin 1981-1985, %5'inin 1986-1990, %11'inin 1991-1995, %4'ünün 1996-2000 yılları arasında, %5'inin ise 2000 sonrasında Diyarbakır'a geldiği tespit edilmiştir. Veriler doğrultusunda kullanıcıların büyük çoğunluğunun buraya 1980 öncesi göç ettiği anlaşılmaktadır (Şekil 10). Kullanıcıların Diyarbakır'a geliş nedeni incelendiğinde, ilk sırayı daha iyi iş imkanları bulma fikri (%30) almaktadır. Bunu geçim sıkıntısı (%27), can güvenliği (%13) (terör ve kan davası) ve köy tahliyesi (%5) gibi problemler takip etmektedir. Geriye kalan kullanıcıların ise ebeveynleri göç eden ve burada doğup büyüyen bireyler olduğu belirlenmiştir (%25). Kullanıcıların oturdukları çevre ile ilgili yapılan incelemelerde, %63'ünün aynı yöreden insanlarla beraber oturduğu tespit edilmiştir. Bu bölgede oturanların kendi yakınları ile beraber aynı çevreyi paylaşmak istemeleri, dayanışma sağlama düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Şekil 10: Diyarbakır'a Geliş Yılı

4.1.6. Mülkiyet

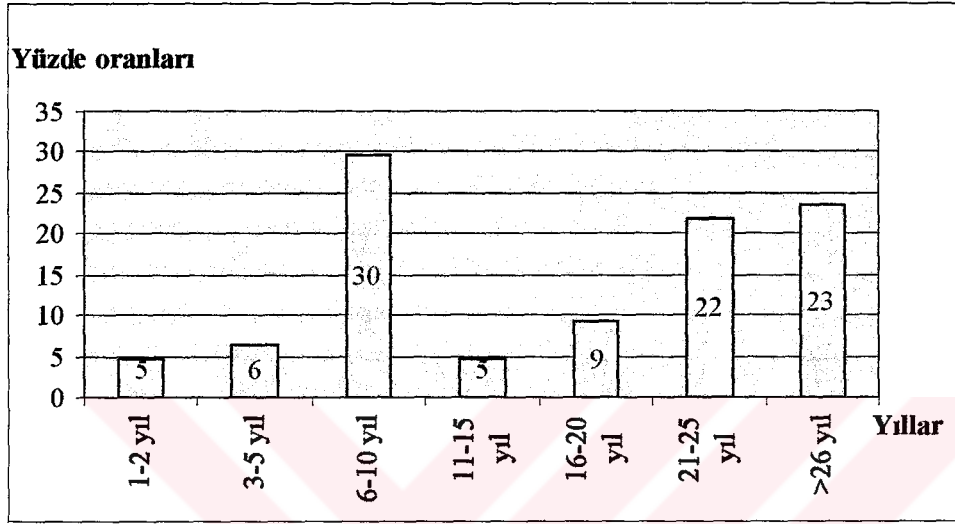
Yarı gecekondu bölgesi olan Dicle mahallesindeki arsaların büyük çoğunluğu üzerinde yaşayanlara, geriye kalanlar ise başka şahıslara aittir. Bu alanlar, imar düzenine aykırı bir şekilde yapılmıştır. Hisseli parcel düzenindeki bu arazilerde konutlar, yasa dışı inşa edilmektedir. Yapılan incelemelerde Dicle mahallesinde yaşayan konut kullanıcılarının %61'inin ev sahibi, %39'unun ise kiracı konumunda olduğu belirlenmiştir (Şekil 11).

Şekil 11: Mülkiyet Durumu

Ev sahibi olan kullanıcıların %45'inin 20 yıldan daha fazla bu konutlarda oturduğu, muhtemelen buranın ilk kullanıcıları olduğu belirlenmiştir. Ayrıca geriye kalan %41'inin son 10 yıl, %14'ünün ise 11-20 yıllık süreçte ev sahibi olduğu tespit edilmiştir (Şekil 12). Bu veriler genelde toprak sahibinin inşa ettiği konutun bir bölümüne

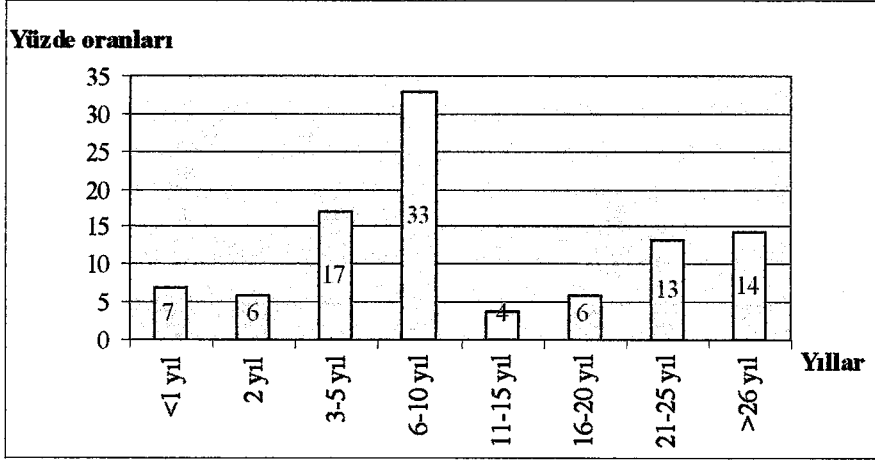
yerleştğini, diğer bölümlerin ise öteki aile bireylerine veya bölgeye yeni gelenlere kiralandığını göstermektedir. Ayrıca parselasyonu yapılmış yasal bir bölge olması, kira ve satış değerlerinin de düşük olması, düşük gelirli kullanıcıları bu alana çeken özelliklerdir.

Şekil 12: Ev Sahibi Olanların Konutta Kalış Süreleri

4.1.7. Konut Kullanım Süreleri

Dicle mahallesinde kullanıcıların konut kullanım süreleri araştırıldığında, %30'unun son 5 yıl, %33'ünün ise 6 ile 10 yıldır bu konutlarda yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca %14'ünün 26 yıldan fazla, %13'ünün 21 ile 25 yıllık sürelerde bu konutlarda yaşadığı ve yeni yerleşenlerin oranında artış olduğu görülmektedir (Şekil 13).

Şekil 13: Konut Kullanım Süreleri

4.2. Mekan ve Kullanım Biçimi

Mekan özelliklerini ve kullanım biçimlerini belirlemek için tüm iç mekanlar ile iç- dış arasındaki tampon mekanlar ve konut yakın çevresinin özellikleri, kullanım biçimleri, iç mekanlardaki eylemler ve yapılabirlik düzeyleri, mekan biçimlerindeki değişiklikler, kullanıcının mekansal memnuniyet düzeyi ve mahremiyeti, beklentilerine yönelik bulgular açıklanmıştır.

4.2.1. İç ve Tampon Mekanlar- Kullanım Biçimleri

Bu bölümde pilot alanda bulunan odalar, giriş ve tampon mekanlar, ıslak mekanlar (mutfak, banyo, tuvalet), iç mekanlardaki eylemler ve yapılabirlik düzeyleri incelenmiştir.

4.2.1.1. Oda

Konutlardaki iç mekan farklılaşması, dış etkenlerin yanında ailenin yaşantısını da yansıtmaktadır. Çalışma alanında bulunan odalar incelendiğinde genel olarak odalarda geçen esas eylemin oturma olduğu belirlenmiştir. Odaların çoğu genelde çok amaçlı kullanılan, esas yaşam alanlarıdır. Bu mekanlarda geleneksel konutlardaki gibi, oturma, yemek yeme, konuk ağırlama, yatma gibi eylemler yapılırken, sirkülasyon, depolama, yemek pişirme, bulaşık yıkama, çamaşır yıkama gibi servis ve hizmet eylemleri de yapılmaktadır.

Odaların konumları incelendiğinde, bir cephelerinin daima sokağa veya avluya baktığı, genelde girişe yakın bir yerde konumlandığı ve bir geçiş mekanından sonra ulaşıldığı belirlenmiştir. Ebatlarının ise çok küçük olmadığı, dikdörtgen ya da kare şeklinde olduğu görülmektedir. Yapılan analizlerde ortalama oda büyüklüğünün 12.46 m² olduğu saptanmıştır (Bkz. Ek 4). Bu mekanların çoğu doğal ışık almaktadır. Yatma işlevinin geçtiği odalarda ise bir duvardan diğerine uzanan yüküklükler görülmektedir (Resim 6).

Resim 6: Oturma, Uyuma, Yemek Yeme Eylemlerinin Yapıldığı Oda

Odalar genelde ailedeki tüm çocuklar ve ebeveynler tarafından beraber kullanıldığı için kişiye özel mekanlar değildir. Çok amaçlı kullanılan oturma, yatma, yemek yeme eylemlerinin geçtiği odalar, toplamın %31.7'sini oluşturmaktadır. Odaların bu amaçla kullanılması oturma, yatma, yemek yeme işlevlerinin geçtiği geleneksel oda kullanımının devam ettiğini göstermektedir. Bazı konutlarda odalar yemek yeme ve oturma (%16), bazılarında ise oturma ve yatma (%21) eylemleri için kullanılmaktadır. Sadece yatma işlevinin geçtiği yatak odası olarak kullanılan mekanlar, toplam alanın %13.1'idir. Bu mekanlara genelde hane başına düşen kişi sayısının az olduğu konutlarda, ya da yeni evli çiftlerin konutlarında rastlanmıştır (Resim 7). Konutların çoğunda birden fazla uyuma amaçlı mekan olmasına karşın, çocuklar için ayrı bir yatak odası görülmemektedir. Konut içinde çocukların çalışması ve kendi yaşlılarıyla iletişim kurabilecekleri ayrı mekanlarının olmadığı görülmektedir.

Resim 7: Sadece Yatma Amaçlı Kullanılan Oda

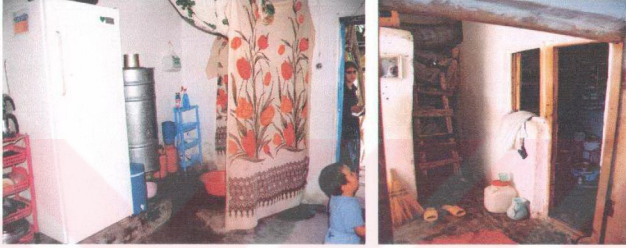
Depo ya da odunluk olarak kullanılan mekanlar toplam alanın yaklaşık %14'üdür. Bu odalar genellikle boş, kullanılmayan mekanlardır ve çoğu doğal ışık almamaktadır. (Çizelge 5).

Çizelge 5: Odalarda Geçen Eylemler ,Yüzde Oranları ve Ortalama Büyüklükleri

Odalar için:		
Yapılan işlevler	Yüzde Oranları	Ort. Büyüklüğü (m ²)
Oturma, yatma	21,1	12,21
Oturma, yemek yeme	16	12,30
Oturma, yatma ve yemek yeme	31,7	14,05
Depo/Odunluk	13,8	10,09
Yatma	13,1	12,27
Oturma,	1,8	9,54
Geçiş, Oturma, yemek yeme	1,1	14,17
Oturma, yemek yeme,yemek pişirme	0,7	12,15
Oturma, yatma, kiler	0,7	12,67
Toplam	100	12,46

4.2.1.2. Giriş ve Tampon Mekanlar

Çalışma alanında bulunan konut içi geçiş mekanlarının asıl işlevi genelde, birimler arası bağlantıları sağlamaktır. Bunun yanı sıra yemek pişirme, yemek yeme, depolama, oturma, çamaşır yıkama, duş alma gibi içinde çeşitli eylemlerin geçtiği farklı işlevleri de barındırmaktır (Resim8). Konut geçiş mekanı antre ve hol olan bazı konutlarda ayrı ayrı konumlanmalarına karşın çoğunda iç içe geçmiştir.

Resim 8: Geçiş Mekanları

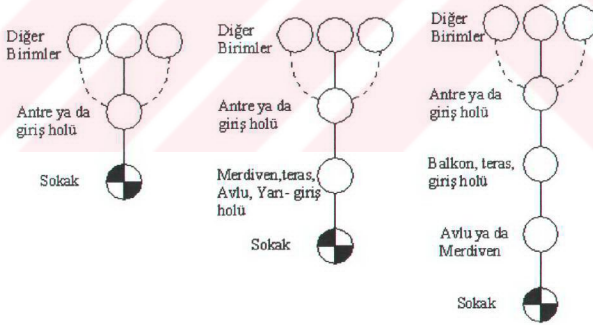
Farklı büyüklüklerde çok amaçlı kullanılan geçiş mekanları, düzensiz, uzun ve dar bir koridor biçimindedir. Odalardan daha büyük ya da dar ve küçük boyutlarda olanları da görülmektedir. Belirlenen ortalama büyüklük ise 7.00 m^2 'dir (Bkz. Ek 4).

Bu mekanların %17.5'inin geçiş ve oturma eylemi için kullanıldığı belirlenmiştir. Bu özellikleri, kullanım açısından geleneksel evlerdeki sofa ile benzerlik göstermektedir (Çizelge 6).

Çizelge 6: Geçiş Mekanlarında Yapılan Eylemler ve Yüzde Oranları

Geçiş Mekanları	Yüzde Oranları	Ort. Büyüklüğü (m ²)
Geçiş	70,5	5,73
Geçiş, yemek pişirme	5,4	7,34
Geçiş, yemek yeme	5,4	12,16
Geçiş, çamaşır yıkama duş alma	0,6	11,01
Geçiş, Oturma	17,5	10,41
Geçiş, depo	0,6	4,32
Toplam	100	7,00

Sokak-ev erişebilirlik derecelenmeleri analizinde, sokaktan eve giriş %62.5'inde doğrudan antre ya da giriş holünden yapılmaktadır. Merdiven, teras ya da avludan giriş, evlerin %29'unda görülmüştür. %8.5'inde ise iki aşamalı olarak, önce avlu ya da merdiven daha sonra balkon, teras ya da giriş holünden eve girildiği belirlenmiştir (Şekil 14).

Şekil 14: Sokak- Ev Giriş Mekanları ve Erişebilirlik Derecelenmeleri

Pilot alan içindeki konutların %37,5'inde avlu bulunmaktadır. Belirlenen avlu büyüklüğü ortalama 22,70m²'dir (Bkz. Ek4). Bu mekanların geleneksel evlerde olduğu gibi benzer amaçla kullanıldığı görülmektedir. Avlu, genelde sokakla ev arasında

tampon mekan konumundadır. Bu tip konutlarda, servis mekanları ve depo, kiler, odunluk, tuvalet, mutfak gibi ıslak hacimler avlu bağlantılıdır (Resim 9).

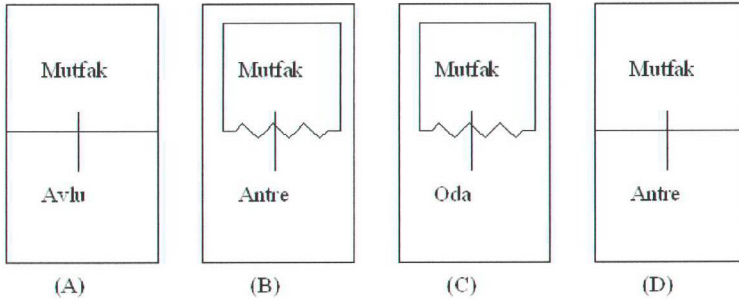

Resim 9: Tampon Bölgelere Örnekler

Konutların yaklaşık %12'sinde teras, %28'inde ise balkon görülmektedir. Teraslarda ortalama büyüklük $27,30m^2$, balkonlarda ise $6,39m^2$ 'dir (Bkz. Ek4). Bu mekanların genelde geçiş ve oturma amaçlı, diğerlerinin ise depo olarak kullanıldığı belirlenmiştir.

4.2.1.3. Islak Mekanlar (Mutfak, Banyo ve Tuvalet)

Mutfaklar, odalara oranla daha küçüktür. Ortalama mutfak büyüklüğü $5,45 m^2$ dir (Bkz. Ek 4). Mutfakların dört tipte biçimlendiği görülmektedir (Şekil 15).

Şekil 15: Mutfak Örnekleri

Evin inşasında, içerdiği amaçlar doğrultusunda tasarlanan D grubu mutfaklar; yiyecek depolamak, yemek pişirmek ve bulaşık yıkamak için kullanılmaktadır. Bu anlamda kullanılan mutfaklar toplamın %47'sini oluşturmaktadır (Resim10). B ve C grubu mutfaklar ise antre ya da odanın sonradan bölme duvar ya da bir panelle ayrılmasıyla oluşturulan mekanlardır. Bu mekanlar genelde doğal ışık almamakta ya da böldükleri mekanın doğal aydınlatmasından dolayı olarak faydalanmaktadır (Resim 11). Ayrıca bu mekanlar genelde kiler amaçlı kullanılmakta, diğer eylemler ise ıslak mekanlar ya da geçiş mekanlarında yapılmaktadır. Sadece kiler amaçlı kullanılan mutfaklar toplam alanın % 24'ünü oluşturmaktadır. A grubu mutfaklar ise bulaşık ve çamaşır yıkama, yemek pişirme, depolama gibi işlevlerin geçtiği avlu bağlantılı mekanlardır. Mutfakların hemen hemen hiçbirinde yemek yeme eylemi görülmemektedir ve büyük çoğunluğu birçok ekipmandan yoksundur. (Çizelge 7).

Çizelge 7: Mutfaklarda Yapılan Eylemler ve Yüzde Oranları

Yapılan eylemler	Yüzde Oranları	Ort. Büyüklüğü (m ²)
Erzak depolama, Yemek pişirme, Bulaşık yıkama	47	5,33
Erzak depolama	24	5,04
Yemek pişirme, Bulaşık yıkama	15	5,50
Erzak depolama, Yemek pişirme	6	4,67
Erzak depolama, Yemek pişirme, Duş alma, çam. Yık., Bul. yık	5	8,9
Erzak depolama, Bulaşık yık.	2	7,2
Yemek pişirme, Erzak depolama, Bul. Yık., Yemek yeme	1	12,77
Top. Mutfak sayısı	100	5,45

Resim10: D grubu Mutfağlara Örnek

Resim 11: B ve C Grubu Mutfağlara Örnek

Pilot alan içindeki konut ıslak hacimleri analizlerinde 105 banyo tespit edilmiştir. Bu mekanların, genelde sadece banyo yapma eylemlerine yönelik bir mekan olduğu, bazen tuvaletle iç içe kullanıldığı ya da mutfağın bölünmesiyle sonradan oluşturulduğu görülmektedir. Dışarıda olan tipleriyle de karşılaşmaktadır.

Bu mekanların %64'ünde çamaşır yıkama, duş alma eylemleri yapılırken, %26'sında bu eylemlerin yanında, tuvaletin de beraber kullanıldığı görülmüştür (Resim 12). Diğerlerinin ise çamaşır yıkama, duş alma, bulaşık yıkama gibi eylemlerin yapıldığı mekanlardan oluştuğu saptanmıştır (Çizelge 8).

Çizelge 8: Banyolarda Yapılan Eylemler ve Yüzde Oranları

Yapılan eylemler	Yüzde Oranları	Ort. Büyüklüğü (m ²)
Çamaşır yıkama, Duş alma	64	3,4
Çamaşır yıkama, Duş alma, Tuvalet-Boşaltım	26	4,08
Çamaşır yıkama, Duş alma, Bulaşık yıkama	8	4,16
Çam. Yık., Duş alma, Bulaşık yık. Tuvalet-Boşaltım	2	5,14
Toplam	100	3,68

Resim 12: Banyodan Görüntüler

Çalışma alanında incelenen tuvaletlerin %2'sinin duş alma eylemi için de kullandığı belirlenmiştir (Çizelge 9)(Resim 13).

Çizelge 9: Tuvaletlerde Yapılan Eylemler ve Yüzde Oranları

Yapılan eylemler	Yüzde Oranları	Ort. Büyüklüğü (m ²)
Tuvalet-Boşaltım	98	1,91
Tuvalet-Boşaltım, Duş alma	2	
Top. Tuvalet sayısı	100	

Resim 13: Tuvaletten Görüntüler

Islak mekanlar, belirli aşamalarda ortaya çıkmıştır. Ülkemizdeki diğer illerde inşa edilen gecekondularda olduğu gibi, ilk yapım aşamasında konut sadece bir oda ve

antreden oluşan, barınma amaçlı bir yapı olarak düşünülmüştür. Su ve elektrik gibi hizmetlerin konut yapımı esnasında olmaması konut içerisindeki banyo, tuvalet, mutfak gibi mekanların istenildiği gibi yapılmasını engellemiştir. Konutta bulunan banyo, tuvalet, mutfak gibi servis mekanları incelendiğinde, bu mekanların zaman içerisinde ekonomik olanaklara göre sonradan konuta eklendiği belirlenmiştir.

4.2.1.4. İç Mekanlardaki Eylemler ve Yapılabilirlik Düzeyleri

Kullanıcıların eylem- mekan ilişkisini belirlemek amacıyla, yaşadıkları mekanlarda yapılan eylemler ve bunların yapılabilirlik düzeyleri incelenmiştir (Çizelge 10).

Çizelge 10: Konutta Geçen Eylemlerin Yapılabilirlik Düzeyleri

Eylemler	Eylemlerin rahatlıkla yapılabildiği (Evet) ya da yapılamadığı (Hayır) nın sorgulanmasına ilişkin alınan cevaplar ve yüzdeleri			
	Evet	%	Hayır	%
Yemek yeme(Aile bireyleriyle)	74	70	31	30
Yemek yeme(Konuklarla)	26	25	79	75
Misafir Ağır lama	14	13	91	87
Yatma, dinlenme	60	57	45	43
Yemek Hazırlama	30	29	75	71
Duş, çamaşır yıkama	30	29	75	71
Ütü, dikiş,v.s.	21	20	84	80
Oyun oynama	28	27	77	73
Çalışma	15	14	90	86
Depolama	43	41	62	59
Hobi	8	8	97	92

Çizelge 10'a göre yatma eylemini, kullanıcıların %57'si rahatlıkla yapabilmektedir. Kalabalık ailelerde yer yatakları gibi seyyar yataklar ile bu ihtiyaç karşılanmaktadır. % 43'ü ise bu eylemi, mekanlardaki donatı eksikliği, tesisat problemleri, alan sıkıntısı ve bir arada yatma gibi nedenlerden dolayı asgari düzeyde uygulayabildiklerini belirtmiştir. Yemek yeme eylemi ise iki şekilde ele alınmıştır. Bunlardan ilki olan aile bireyleri ile yemek yeme işlevini kullanıcıların %70'inin rahatlıkla, ikincisi olan

konuklarla yemek yeme eyleminin ise %25 oranında rahatlıkla yapabildiği tespit edilmiştir. Ancak yemek hazırlama eyleminin bu mekanlarda %71 oranında asgari düzeyde yapıldığı görülmüştür. Temel ihtiyaçların yanında kullanıcıların mekanlarında, %13 misafir ağırlama, %29 duş alma ve çamaşır yıkama, %20 ütü, dikiş v.b., %27 oyun oynama, %8'inin hobi, %41 depolama eylemlerini rahatlıkla, diğerlerinin ise asgari düzeyde uygulayabildiği belirlenmiştir. Bu oranlar genel olarak mekanlarda geçen eylemlerin yapılabilmesinde bazı sıkıntılar olduğunu göstermektedir. Donatı eksikliği, bazı mekanların alan yetersizliği ve aşırı yoğunluğu (kişi/mekan sayısı), mekanlarda belirlenen başlıca sorunlardır.

4.2.2. Konut Yakın Çevresi ve Kullanım Biçimi

Seçilen yerleşmedeki konutlar bir iki ya da üç katlıdır. Çok az sayıda apartman tipi konutlarla karşılaşmaktadır (Bkz. Ek4). Konutlar arsalarla gelişigüzel, bitişik ya da ayrıklı düzende yerleştirilmiştir. Konutların arsalarla gelişigüzel yerleştirilmesi sonucunda oluşan dar sokakların, bazı yerlerde iki insanın yan yana geçemeyeceği genişlikte olduğu saptanmıştır (Resim14).

Resim14: Konut Yakın Çevresine Örnekler

İki katlı olan bazı konutlarda alt ve üst kat girişlerinin arazideki eğim nedeniyle farklı seviyedeki sokaklardan sağlandığı belirlenmiştir (Bkz. Ek 4, Ev no: 1, 2, 7, 27, 36, 39, 47, 54, 73, 74, 77, 80, 89). Gelişigüzel yerleştirilmiş birbiri ardına dizilen konutların oluşturduğu sokakların geleneksel kent dokusuna benzer bir yapıda olduğu

görülmektedir. Çıkılmaz sokaklarla da karşılaşılmaktadır. Bazı sokaklarda ise dış kapı önlerinin yazın oturma amaçlı kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca sokakların çok dar olması ve konutların birbirine çok yakın olması mahremiyet ihtiyacını engellemektedir. Birbirine aşırı derecede yakın konumlanma, konutların güneş alma ve havalanma koşullarını olumsuz yönde etkilemektedir. Ön bahçesi olan bazı konutlarda sebze yetiştirilmesi, konut dış mekanlarında hayvan yetiştirmek için kümes, ahır gibi birimlerin varlığı ve boş parsellerde tandırların bulunması kırsal alışkanlıkların devam ettiğini gösteren örneklerdir (Resim 15). Konut yakın çevrelerinde çocuk oyun alanlarının bulunmaması, mevcut boş parsellerin bu amaçla kullanılmasına neden olmuştur (Resim 16).

Resim 15: Konut Yakın Çevresine Örnek

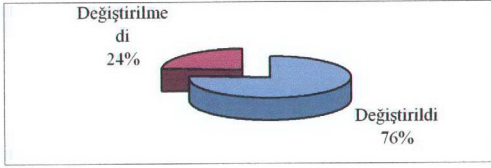
Resim 16: Boş Parsellerden Bir Görünüş

Kullanıcıların çevre ile ilgili düşünceleri incelendiğinde genelde mahalle, sokak ve ev ile ilgili düşüncelerinin çok kötü olmadığı, karşılıklı görüşmelerde tespit edilmiştir

Kullanıcıların çevre ile ilgili beklentileri ise yolların yapılması, dar sokakların genişletilmesi, çevrenin temizlenmesi ve çöplerin toplanması yönündedir. Evlerinin onarılması, çocuk oyun alanlarının düzenlenmesi bireysel anlamda ifade edilen diğer beklentileri oluşturmaktadır. Bunların dışında hiçbir beklentisi olmayan ve taşınmak istediklerini belirtenler de bulunmaktadır.

4.2.3. Mekan Biçimindeki Değişiklikler

Araştırma alanında yapılan anketler sonucunda, kullanıcıların %76'sının konutlarında değişiklik yaptığı, %24'ünün ise herhangi bir değişiklik yapmadığı görülmüştür (Şekil 16).

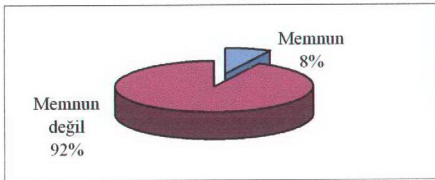

Şekil 16: Konutta Yapılan Değişikliklerin Oranı

Konutun bakımı anlamındaki bu değişim, çoğunda sadece boya badana, genel bakım ve çatı onarımı şeklindedir. Bazılarında ise değişim hem konutun kullanıcılara yetersiz gelmesi hem de bakımsız olması yönündedir. Bu anlamda yapılan değişiklikler ise genelde kapı ve pencerelerin onarımı, boya badana gibi genel bakım ile ilgili değişimler ile oda ekleme ya da genişletme, teras ekleme ya da kat çıkma gibi biçimsel değişimlerdir.

4.2.4. Memnuniyet Düzeyi ve Mahremiyet

Memnuniyet düzeyi analizinde, kullanıcıların genel anlamda %92'sinin konutlarından memnun olmadığı, %8'inin ise memnun olduğu belirlenmiştir (Şekil 17).

Şekil 17: Mekan Düzeyindeki Memnuniyet

Kullanıcıların çoğunun, konutlarından memnun olmama nedenleri; konutun kullanışsız olması, ana eylemlerin yapıldığı odaların küçük olması ve odaların ilişki düzeninin kötü olması şeklindedir. Ayrıca konutun rutubetli olması, bazı odaların yetersiz ışık alması, ıslak hacimlerin dışarıda olması ya da yetersiz alana sahip olması da belirlenen şikayetler arasındadır. Bunların yanında kullanıcıların yaşadıkları fiziksel çevre koşulları, sosyal yaşam koşulları, konut ve yakın çevresi hakkında ki memnuniyet derecelenmeleri de incelenmiştir (Çizelge 11).

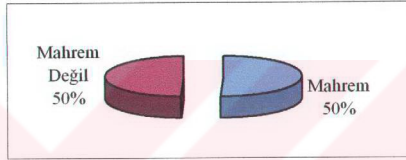
Çizelge 11: Kullanıcıların Memnuniyet Dereceleri

Yüzde Oranları (%)	Çok memnun	Memnun	Memnun değil	Hiç memnun değil	Toplam(%)
• Konut	0	27,9	60,6	11,5	100
• Konut yakın çevresi	0	22,1	61,5	16,3	100
• Semt	0	63,5	27,9	8,7	100
• Ulaşım olanakları/yol	1,0	31,7	35,6	32,7	100
• İşyerine yakınlık	0,0	17,3	42,3	40,4	100
• Alışveriş olanakları	0,0	18,3	45,2	36,5	100
• Haberleşme olanakları	0,0	57,7	23,1	19,2	100
• Çevredeki yeşil alan	1,0	27,9	47,1	25,0	100
• Eğitim olanakları	0,0	37,5	41,3	21,2	100
• Sosyal tesisler	0,0	7,7	56,7	35,6	100
• Komşuluk ilişkileri	1,0	70,2	23,1	6,7	100
• Bina iç güdültü	0,0	53,8	32,7	13,5	100
• Büyüklük (m ²)	1,9	26,9	45,2	27,9	100
• Odaların ilişki düzeni	0	31,7	41,3	26,9	100
• Oda sayısı	0	20,2	51,0	28,8	100
• Balkon/ teras	0	40,4	31,7	27,9	100
• Temiz su tesisatı	0	64,4	26,0	9,6	100
• Pis su Tesisatı	0	53,8	31,7	14,4	100
• Çatı	0	37,5	44,2	18,3	100

Çizelge 11'e göre kullanıcıların çoğunun, konut ve yakın çevresi, ulaşım olanakları, alışveriş olanakları, çevredeki yeşil alan, sosyal tesisler, mekan büyüklükleri, odaların ilişki düzeni, oda sayısı ve çatı düzeninden memnun olmadıkları belirlenmiştir. Bunların

yanında temiz ve pis su tesisatı, balkon ve teras, komşuluk ilişkileri, bina iç gürültüsü, haberleşme olanakları ve semtten çoğunluğun memnun olduğu saptanmıştır. Ayrıca kullanıcıların çoğunun buldukları semtten komşuluk ilişkileri, haberleşme olanakları ve altyapı hizmetleri nedeniyle memnun oldukları belirlenmiştir. Yeşil alan yokluğu ise sürekli artan yoğun ve çarpık yapılaşmanın doğal bir sonucudur.

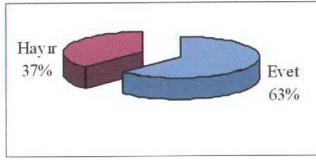
Genel anlamda mahremiyet ihtiyacı konut kullanıcılarına göre ancak %50'sinde sağlanabilmektedir (Şekil 18)

Şekil 18: Kullanıcılara Göre Yaşanılan Mekanlardaki Mahremiyet Derecesi

Konutların çoğunda tek kişilik özel mekanlarının bulunmaması ve oda içinden diğer odalara geçilmesi, içte mahremiyet sağlayamama nedenleri arasında yer almaktadır. Sadece yatma eyleminin gerçekleştirildiği mekanlar, kullanıcı sayısının az olduğu konutlarda görülmektedir. Ataerkil ailelerde evlenen yeni çiftin, kullandığı üst katlara çıkışlar evin avlusundan ya da dışında düzenlenmiş böylece mahremiyet kısmen de olsa sağlanmıştır. Dışa karşı mahremiyet sağlayamama nedenleri arasında, dış kapı açıldığında sokak ile iç mekanlar arasında görsel ilişkinin olması, ıslak hacimlerine avludan bağlantısı olan konutlarda komşu evlerden avlunun görülmesi gibi örnekler gösterilebilir.

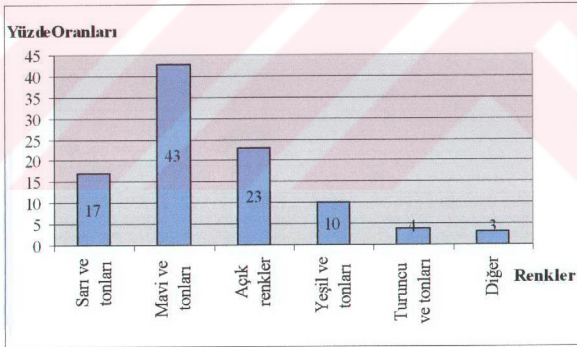
Ayrıca konutlarının komşu evlerle olan konumundan kullanıcıların %63'ünün memnun olduğu, %37'sinin olmadığı saptanmıştır (Şekil 19). Evlerin birbirine çok yakın olması, düz çatılardan yürünerek diğer evlere geçilebilmesi, güvenliğin olmaması, komşu evlerin pencerelerinden avlunun içinin görülmesi mahremiyeti önleyen nedenler arasında yer almaktadır.

Şekil 19: Konutun Komşu Evlerle olan Konumu Doğrultusundaki Memnuniyet Düzeyi

4.2.5. Beklentiler

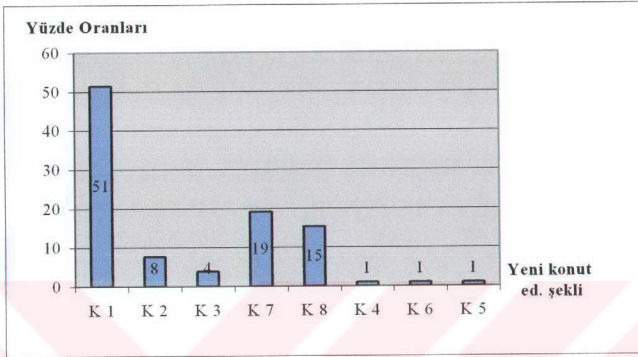
Kullanıcıların çoğunun iç cepheden olduğu kadar dış cepheden de şikayetçi oldukları anlaşılmıştır. Maddi yetersizlikleri göz önüne alınarak “ bir sponsor tarafından evlerin içten ya da dıştan boyanacak olsa hangi renklerle boyanmasını isterdiniz” sorusuna verilen yanıt, %43’ünde mavi ve tonları olmuştur. Bunu %23 ile açık renkleri, %17 ile sarı ve tonları, %10 yeşil ve tonları takip etmektedir. Geriye kalanları ise turuncu ve tonları ile diğer renkleri tercih etmişlerdir (Şekil 20).

Şekil 20: Dış Cephede Kullanılmak İstenen Renk

Genel olarak %92’sinin konutlarından memnun olmadığı yerleşmede kullanıcıların yeni konut edinme beklentisi oldukça yüksektir. Buna göre kullanıcıların %51’inin yeni konut edinme şekli tapulu bir konuta sahip olma yönündedir. Mevcut konutu genişletmek isteyenlerin oranı % 19’dur. Yeni arsa satın alarak kendi konutunu yapmak isteyenlerin oranı ise %15’tir. Bunların yanında %8’i bir kooperatife üye olarak konut

sahibi olmak istediğini, %4'ü ise bitmemiş bir inşaatın konut satın almayı düşündüğünü belirtmiştir (Şekil 21).

Şekil 21:Yeni konut Edinme Şekli

Çizelge 12: Yeni Konut Edinme Biçimi

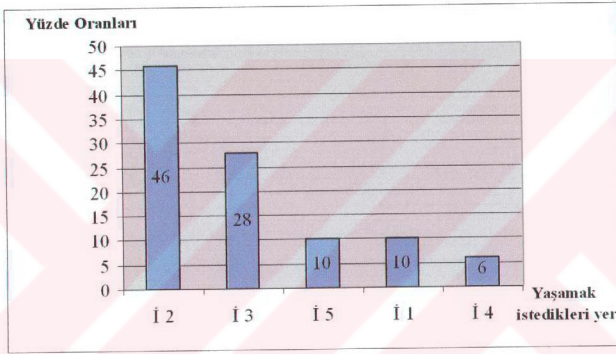
Yeni konut edinme şekli
K 1. Tapulu bir konut satın alma
K.2 Kooperatifte girme
K 3. Bitmemiş bir inşaatın konut satın alma
K 4. İmarlı arsa sahibi kat karşılığı
K 5. İmarsız arsa sahibi kat karşılığı
K 6. Gecekondu satın alma
K 7. Mevcut konutu genişletme
K 8. Yeni arsa alıp kendi konutunu yapma

Kullanıcıların yaşamak istedikleri yer ile ilgili beklentileri incelendiğinde; %46'sının apartman dairesinde, %28'inin ise yaşam koşulları daha iyi bir semtte yaşamak istediklerini belirtmişlerdir. Nedeni ise bu çevrelerin fiziksel çevre koşulları ve konfor şartlarının daha iyi olması, ulaşım kolaylığı ve çocuklarının güven içinde sağlıklı yetişebileceği ortamlar olması olarak belirtilmiştir. Ayrıca, bahçeli bir evde oturmak isteyenler %10'u, oturduğu konutun bakımını yapıp yine aynı yerde oturmak isteyenler

%10'u, hijyen bir çevreye sahip ve alan olarak büyük konutlarda oturmak isteyenler ise %6'yı oluşturan kullanıcılarıdır (Şekil 22).

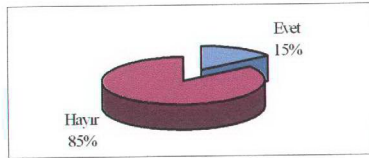
Çizelge 13:Yaşamak İstedikleri Yerler

İ 1. Oturduğu konutun bakımını yapıp aynı yerde oturma
İ 2. Apartman Dairesine taşınma
İ 3. Yaşam koşulları daha iyi bir semtte bir ev
İ 4. Hijyen bir çevreye sahip ve alan olarak büyük bir ev
İ 5. Bahçeli bir ev

Şekil 22: Yaşamak İstedikleri Yer

Seçilen yerleşmede kullanıcıların %85'inin geldikleri yere tekrar dönmek istemediği, %15'inin ise dönmek istediği tespit edilmiştir (Şekil 23).

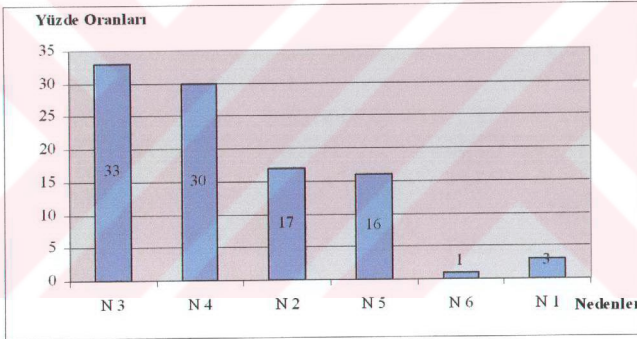
Şekil 23: Geldikleri Yer İle İlgili Beklentiler

Geldikleri yerlere dönmek isteyenlerin %16'sı iş, yaşam v.s. imkanlar sağlandığı takdirde dönebileceklerini belirtmişlerdir. Geriye kalanların ise; %33'ü şehrin cazipliği,

%30'u köyde kimselerinin kalmaması, %17'si köyde yapacak işlerinin olmaması ve %3'ünün ise köyün tahliye edilmesi nedenleriyle geldikleri yerlere geri dönmek istemedikleri tespit edilmiştir. (Şekil 24).

Çizelge 14: Geldikleri Yere Dönme/Dönme Nedeni

Nedenler
N1. Köyün Tahliye edilmesi (boşaltılması)
N2. Köyde Yapacak İşin Olmaması
N3. Şehrin Cazipliği
N4. Köyde akrabalarının Olmaması
N5. Köyde iş imkanları sağlandığı takdirde dönebilme
N6. Köyün doğallığı güzelliği

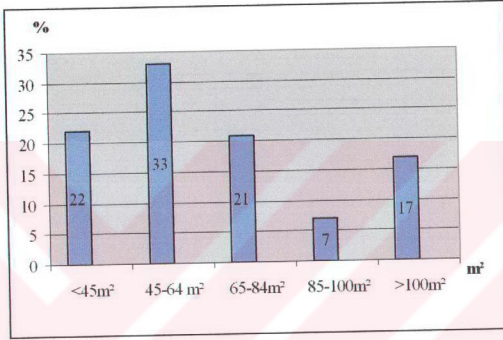
Şekil 24: Geldikleri Yere Dönme/Dönme Nedenleri

4.3. Mekan Boyutlarının, Mekan Standartları İle Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Konut kalitesini belirlemek amacıyla konut büyüklükleri, konuttaki oda sayıları, kişi başına düşen alan (kişi/m²), ortalama konut büyüklüğü (m²) gibi bazı boyutlar araştırılmıştır (Çizelge17). Mekanlar işlevlerine göre sınıflandırılmış, boyutları tespit edilmiştir. Daha sonra bu boyutlar, ülkemizde geliştirilen İmar ve İskan Bakanlığı Halk

Konutları Standartları, Bayındırlık Bakanlığı Belediyeler tip İmar yönetmeliği ve İstanbul il İmar Yönetmeliği'nde belirtilen standartlarla karşılaştırılmıştır.

Konutların %33'ünün 45 ile 64m², %21'inin 65 ile 84m² ve %7'sinin ise 85 ile 100 m² arasındaki alanlara sahip olduğu saptanmıştır. Ayrıca 45m²'den küçük olan konutların oranının %22, 100 m²'den büyük konutların oranının ise %17 olduğu belirlenmiştir (Şekil 25).

Şekil 25: Konut Büyüklükleri

Konutların çoğunda oda sayıları 2 ya da 3' tür. 85 ile 100 m² arasında bulunan konutların çoğu 2 ya da 3 odalı iken 100 m²'den büyük konutların çoğunda oda sayısı 3 ya da 4'tür. Buna karşılık 45 m²'den küçük ve 45m² ile 64 m² arasında bulunan konutların çoğu 2 odalıdır (Çizelge15). Elde edilen veriler konut alanları ile oda sayıları arasında bir orantının olduğunu, büyüklüklere göre oda sayılarının kısmen de olsa belirlendiğini göstermektedir.

Çizelge 15: Konutlarda Bulunan Oda Sayılarının Konut Alanları İle Karşılaştırılması

%Yüzde Oranları	Konut Oda Sayısı				
	1oda	2oda	3 oda	4 oda	5 Oda
<45 m ²	14	81	5		
45-64 m ²	3	64	30	3	
65-84m ²		13	77	5	5
85-100m ²		43	43		14
>100m ²		12	33	33	22

Çizelge 16 : Seçilen Yerleşmedeki Ortalama Konut Büyüklüğü ve Kişi Başına Düşen Alan

Yerleşim %	Ort. Konut Büyüklüğü (m ²)	Kişi başına Düşen Alan (m ² /kişi)	Kişi /oda	Oda/Kişi
Pilot Alan	69,42 m ²	10,82 kişi/m ²	2,60	0,45

Pilot alanda yapılan araştırmalarda, ortalama konut büyüklüğü 69,42m² olarak belirlenmiş, kişi başına düşen alan ise 10,82 m² olarak saptanmıştır. Ayrıca oda başına düşen kişi sayısı 2.60 ve kişi başına 0.45 oda düşmektedir (Çizelge 16).

A.Yörükân'ın gecekondularla ilgili üçüncü beş yıllık kalkınma planı konut özel ihtisas komisyonuna sunduğu raporda, konutların alanı, kişi başına düşen alan ve oda başına düşen kişi sayısına yönelik konut eşik değerleri belirtilmiştir (2) (Çizelge 17). Buna göre, hane başına 40m²'den az konut alanı, kişi başına 8m²'den az konut alanı ve oda başına ise 2.5 kişi düşen konutlar patolojik eşik düzeyindedirler. Patolojik düzey kullanıcıda psikolojik rahatsızlıklar yaratabilecek kadar kötü bir düzeydir. Kritik eşik, hane başına 40 ile 70 m² arasında konut alanı bulunan, kişi başına 8.01 ile 14m² arasında alan düşen, oda başına ise 2 kişi düşen konutlarda belirlenen bir düzeydir. Normal eşik ise, hane başına 70m² ve üstü konut alanı bulunan, kişi başına 14.01m² ve üstü konut alanı düşen, oda başına 1.5 kişi düşen konutlarda görülen bir düzeydir.

Çizelge 17: A.Yörükân'ın gecekondularla ilgili üçüncü beş yıllık kalkınma planı konut özel ihtisas komisyonuna sunduğu rapor (2)

Patolojik Eşik	Kritik Eşik	Normal Eşik
Oda başına 2.5 kişi	Oda başına 2 kişi	Oda başına 1.5 kişi
Kişi başına 8m ² 'den az konut alanı	kişi başına 8.01-14 m ² konut alanı	Kişi başına 14.01 m ² ve üstü konut alanı
Hane başına 40m ² 'de az konut alanı	Hane başına 40-70 m ² konut alanı	Hane başına 70 m ² ve üstü konut alanı

Pilot alanda yapılan araştırmada belirlenen boyutlar Yörükán'ın yaptığı tespitler ile karşılaştırıldığında, ortalama konut büyüklüğünün normal eşiğe yakın olduğu görülmektedir. Konutlarda kişi başına düşen alan kritik eşik düzeyindedir. Oda başına düşen kişi sayısının ise patolojik eşik düzeyindedir.

Kişinin konutsal etkinlikleri belli bir konfor düzeyinde ortaya koyabilmesi için insan, eylem, mekan ve donatılar arasındaki ilişkilerin sağlıklı bir biçimde ve uygun büyüklüklerde düzenlenmiş olması gerekmektedir (49).

Çağdaş toplumlar, konutun çeşitli mekansal büyüklükleri ile ilgili standartlar oluştırmakta ve bunlara uyulmasını yaptırım yoluyla denetlemektedirler. Bunun amacı, konut tasarım ve uygulamalarında asgari boyutun altındaki ya da aşırı büyük planlamaya engel olmak, böylece insanın sağlık haklarını korumak ve belki bir ölçüde de abartılı büyüklüklerin gereksizliğine işaret ederek, ülke çapında denge sağlamaktır.

Ülkemizde konut standartları ilk kez 1964'te İmar ve İşkan Bakanlığı Halk Konutları Standartları adı altında yasalaşmış ve yürürlüğe konmuş, daha sonra 1967, 1968 ve 1972'lerde yeniden gözden geçirilmiştir. Daha sonra 1985 yılında Bayındırlık ve İşkan Bakanlığı Tarafından Tip İmar yönetmeliği ve bu yönetmeliğin dışında kalan iller için ek yönetmelikler oluşturulmuştur (49). 24. 3. 1964 tarihli resmi gazetede yürürlüğe giren, 20. 09. 1967 ve 15.11.1968 (13052 sayılı) tarihli resmi gazetelerde değiştirilerek yayımlanan Türk halk konutları standartları, asgari nitelikli halk konutunu 69.30 m² ve orta nitelikli halk konutunu 100 m² faydalı alan olarak belirlemiş ve desteğini buna göre ayarlamıştır. Tespit edilen ortalama konut büyüklüğünün asgari nitelikli halk konutu ile benzer oranlarda olduğu görülmektedir (50, 51).

Çizelge 18: Ülkemizde Konut Standardına Yönelik Yönetmelikler ve Araştırma Verileri (50, 51)

	64/67/68/72 İmar İskan Bakanlığı Halk Konutları Standartları	Bayındırlık Bakanlığı Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği	İstanbul İl İmar Yönetmeliği	Pilot Alandaki Mekanların Ortalama Büyüklükleri
	Büyüklük	Büyüklük	Büyüklük	Büyüklük
Yaşam Alanı	11-12 m ²	11.20 m ²	11.20 m ²	12.46 m ²
Mutfak		3.00 m ²	3.00 m ²	5.45 m ²
Banyo+Tuvalet	3.00 m ²	4.4 m ²	2.40 m ²	4.08 m ²
Banyo	2.50 m ²		2.40 m ²	3.68 m ²
Tuvalet	1.25 m ²	1.20 m ²	1.08 m ²	1.91 m ²

Çizelge 18'e göre 1964 İmar İskan Bakanlığı Halk Konutları Standartları'na göre yaşama alanı olarak kullanılan mekanın en az 11-12 m² olması gerektiği belirtilmiştir. 1985 bayındırlık bakanlığı belediyeler tip imar yönetmeliği ve İstanbul il imar yönetmeliğine göre bu oran 11.20 m² 'dir (50, 51). Pilot alanda yapılan incelemelerde yaşama alanı olarak kullanılan odaların ortalama büyüklüğünün 12.46 m² olduğu tespit edilmiştir. Yaşama alanlarında belirlenen ortalama büyüklük, standartlardan yüksek çıkmasına rağmen bu alanlar, kişi sayısı, odaların yanlış konumlanması, kullanılan düşük kalitedeki malzeme gibi nedenlerden kullanışlı değildir.

Ebeveyn yatak odaları çalışma alanında sadece kullanıcı sayısının az olduğu konutlarda görülmüştür. Bu konutların oranlarının %24 olması nedeniyle ebeveyn yatak odaları bu karşılaştırmanın dışında bırakılmıştır.

1964 yönetmeliğinde mutfaklarla ilgili bir bilgiye yer verilmemesine karşın, 1985 yönetmeliğinde minimum mutfak alanı 3m² olarak kabul edilmiştir. Bunlara karşılık pilot alandaki mutfakların ortalama 5.45 m² olduğu belirlenmiştir. İnceleme alanındaki mutfaklar da yaşama alanları gibi kalitesi düşük mekanlardır. Bu mekanların çoğunda eviye, dolap, tezgah, bulunmaması, bulunanlarda ise yanlış ve düzensiz dizilim, kullanıcıların mekan kullanımını güçleştirmektedir.

Banyolarla ilgili ilk standartlar ülkemizde 1985 yönetmeliği kapsamında kabul edilmiştir. İstanbul il imar yönetmeliği ise bu oranı 2.50m² olarak öngörmüştür. Bu

büyüklerdeki bir banyoya çamaşır makinesi, hijyenle ilgili araç ve gereçlerin, havluların depolanması oldukça güçtür. Pilot alandaki banyolarda tespit edilen oran ise $3.68m^2$ 'dir. 1985 yönetmeliği $1.20m^2$ 'lik bir tuvalet alanını minimum tuvalet alanı olarak önerirken, İstanbul ili imar yönetmeliği $1.08 m^2$ olarak kabul etmiştir. Seçilen yerleşmede saptanan oran ise ortalama $1.91m^2$ 'dir. Banyo+ tuvalet olarak kullanılan alanlar 1985 yönetmeliğinde $4.4 m^2$, İstanbul ili imar yönetmeliğinde ise $2.40m^2$ olarak öngörülmüştür. Ancak bu modern konutlarda içinde klozet bulunan banyolardan bahsedilmektedir. Bu tür banyolar her türlü donanımı kapsamaktadır. Pilot alanda yapılan incelemelerde ise bu oran ortalama $4.08 m^2$ olarak belirlenmiştir. Büyüklük standardın üstünde olsa bile kalite konusunda çok düşük ve kayıp alan miktarı çok fazladır.

Pilot alanda bulunan geçiş mekanlarının ise ortalama $7 m^2$ olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma alanında avluların ortalama $22.70 m^2$, terasların ortalama $27.30 m^2$, balkonların ise ortalama $6.39 m^2$ olduğu belirlenmiştir.

5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Diyarbakır Fiskaya bölgesi Dicle mahallesinin yollarla sınırlandırılmış kesiminde bulunan yarı-gecekondu niteliğindeki konutlar, tez kapsamı içerisinde incelenmiştir. Mekansal örüntünün anlamını ortaya koymak için kullanıcıların nitelikleri, içinde yaşadıkları mekanların özellikleri, mekan ve kullanım biçimleri, memnuniyet düzeyleri, mekan boyutları, kullanıcıların konut ve yakın çevresi hakkındaki beklentileri araştırılarak yarı-gecekondu bölgesindeki sosyal ve mekansal koşullar belirlenmiştir.

Bölgede yaşayan halkın büyük bir kısmı Diyarbakır merkez doğumludur. Diyarbakır merkez doğumlu olanların çoğu, ebeveynleri daha önceden buraya göç edenlerden oluşmaktadır. Ayrıca yarı gecekondu niteliğindeki konutlarda yaşayan aileler genelde 5 ile 7 ya da daha fazla sayıda kişiden oluşmaktadır. Konutlardaki ortalama kişi sayısı 6.46'dır. Eğitim düzeylerine bakıldığında, aile reislerinin çoğunun ilkökul mezunu, eşlerin eğitimsiz olduğu görülmektedir. Çocuklarda ise okutulan çocuk sayısının yüksek olduğu belirlenmiştir. Meslek gruplarında aile reislerinin geneli serbest meslek çalışanı, eşler ise ev hanımıdır.

Mülkiyet durumuna bakıldığında kullanıcıların genelinin ev sahibi olduğu görülmektedir. Ev sahibi olma süreleri ise son 10 yıl gibi kısa bir süredir. Ev sahibi olanların konutun ikinci ya da üçüncü sahipleridir. Ayrıca parselasyonu yapılmış yasal bir bölge olması, kira ve satış değerlerinin de düşük olması bölgeyi düşük gelirli kullanıcılar için cazip kılmaktadır.

Dar gelirli insanların konut problemlerinin çözümlenebilmesi ve bunlara yönelik konut tasarımlarının oluşturulabilmesi için kullanıcıların içte ve dışta mekan oluşturma ve kullanım biçimi, yaşama koşulları, memnuniyet düzeyleri irdelenmiştir. Buna göre kullanıcıların çoğu yaşama, yemek yeme, uyuma gibi ana eylemlerini bir odada gerçekleştirmektedir. Odalar genelde ailedeki tüm çocuklar ve ebeveynler tarafından beraber kullanılmaktadır. Belirlenen oda büyüklüğü ortalama 12,46m²'dir.

Islak hacimler incelendiğinde, genelde bu mekanların kullanımının belirli aşamalar içerisinde ortaya çıktığı görülür. Konutta bulunan bu mekanların zaman içerisinde ekonomik olanaklara göre genişletme, donatı ekleme ya da sonradan konuta eklenerek değiştirildiği belirlenmiştir. Banyoların, genelde ayrı bir mekan olduğu, bazen tuvaletle iç içe kullanıldığı ya da mutfağın bölünmesiyle sonradan oluşturulduğu gibi dışarıda olan tipleri de görülür. Ortalama banyo büyüklüğü 3,68 m²'dir. Mutfaklar odalara göre daha küçüktür. Ortalama mutfak büyüklüğü 5.45 m²'dir.

Konutların çoğunda antre ya da hol iç içe geçmiştir. Bu mekanlarda birçok eylemin bir arada yürütüldüğü görülmektedir. Ortalama büyüklüğü 7m² olan mekanın boyutları düzensiz ve gelişigüzel, şekli ise genelde uzun ve dar koridor biçimindedir. Bazı örneklerinde geleneksel evlerdeki sofa gibi kullanıldığı görülmektedir.

Sokak-ev erişebilirlik derecelenmeleri analizinde, sokaktan eve girişin %62.5'inde doğrudan antre ya da giriş holünden yapıldığı belirlenmiştir. Merdiven, teras ya da avludan giriş %29'unda görülmektedir. %8.5'inde ise 2 aşamalı olarak önce avlu ya da merdiven daha sonra balkon, teras ya da giriş holünden eve girildiği belirlenmiştir.

Avlu bulunan konutlarda servis mekanları ve ıslak hacimler (depo, kiler, odunluk, tuvalet, mutfak gibi) avlu bağlantılıdır. Konutların yakın çevrelerinde, kırsal alışkanlıkların devam ettiğini gösteren örneklerle rastlanmaktadır (sebze yetiştirme, hayvan besleme, tandır gibi). Ayrıca konutların arsalarla gelişigüzel yerleştirilmesi sonucunda oluşan dar sokakların, bazı yerlerde iki insanın yan yana geçemeyeceği genişlikte olduğu saptanmıştır. İki katlı olan bazı konutlarda alt kat ve üst kat girişlerinin arazideki eğim nedeniyle farklı seviyedeki sokaklardan sağlandığı belirlenmiştir. Birbirine aşırı derecede yakın konumlanma, konutların güneş alma ve havalanma koşullarını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca konutların yakın çevrelerinde çocuk oyun alanlarının bulunmaması mevcut boş parsellerin ya da yıkılmış olan evlerin bu amaçla kullanılmasına neden olmuştur. Sonuç olarak kullanıcıların mahalle, sokak, çevre ile ilgili düşüncelerinin çok kötü olmadığı, ancak iyi de olmadığı belirlenmiştir. Kullanıcıların komşuluk ilişkileri, haberleşme olanakları, altyapı hizmetlerinden memnun oldukları da saptanmıştır.

Konut kalitesini belirlemek amacıyla konut büyüklükleri, konuttaki oda sayıları, kişi başına düşen alan (kişi/m²), ortalama konut büyüklüğü (m²) gibi boyutlar araştırılmıştır. Mekanların yapılan işlevlerine göre yeterli alana sahip olup olmadıklarını belirlemek için işlevlere göre sınıflandırılmış, mekan boyutları tespit edilmiş ve bu boyutlar ülkemizde geliştirilen bazı standartlarla karşılaştırılmıştır. Pilot alanda yapılan araştırmada belirlenen boyutlar Yörükân'ın yaptığı tespitler ile karşılaştırıldığında ortalama konut büyüklüğünün normal eşik düzeyine yakın olduğu görülmektedir. Konutlarda kişi başına düşen alan kritik eşik, oda başına düşen kişi sayısı ise patolojik eşik düzeyindedir. Yapılan karşılaştırma sonucu mekanların boyutlarının, ortalama konut büyüklüklerinin Türk halk konutları standartlarındaki asgari halk konutu ile benzer oranlarda olduğu tespit edilmiştir. Ancak belirlenen ortalama büyüklükler standartlardan yüksek çıkmasına rağmen donatı eksikliği, konutlardaki barınma yoğunluğu, mekanlardaki düzensiz ve yanlış konumlanma gibi nedenlerden bu konutlar kalite konusunda çok düşük ve kayıp alan miktarı çok fazladır.

Konutta geçen eylemlerin yapılabilirlik düzeylerine bakıldığında kullanıcıların genelde mekanlarında, yatma, yemek yeme, depolama gibi eylemlerin dışında, diğer eylemlerin çoğunu (dinlenme, yemek yeme (misafirlerle), misafir ağırlama, yemek hazırlama, duş, çamaşır yıkama, hobi, çalışma, oyun oynama, ütü, dikiş v.b.) rahatlıkla yapamadığı asgari düzeyde yapabildiği belirlenmiştir.

Kullanıcıların memnuniyet derecelerine bakıldığında ise çoğunun konut ve yakın çevresi, ulaşım olanakları, alışveriş olanakları, çevredeki yeşil alan, sosyal tesisler, mekan büyüklükleri, odaların ilişki düzeni, oda sayısı ve çatı düzeninden memnun olmadıkları belirlenmiştir.

Kullanıcılar mekanlarında genellikle değişiklikler yapmışlardır. Konutların bakımsız olması ya da kullanıcılara mekanların yetersiz gelmesi nedenlerinden kaynaklanan bu değişiklikler, genelde boya badana ve kapı pencerelerin onarımı gibi küçük; oda ekleme ya da genişletme, teras ekleme, kat çıkma gibi büyük biçimsel değişimlerdir. Ancak kiracıların bulunduğu konutlarda genelde hiçbir biçimsel değişimin yapılmadığı belirlenmiştir.

Kullanıcıların yaşadıkları mekanlarından büyük çoğunluğunun memnun olmadığı tespit edilmiştir. Memnun olmama nedenleri, konutun kullanışsız olması, ana eylemlerin yapıldığı odaların küçük olması ve odaların ilişki düzeninin kötü olması şeklindedir.

Sonuç olarak mekan boyutları ve konut büyüklükleri, standartlarla benzerlik göstermesine rağmen kullanıcıların çoğunun konutlarından memnun olmaması, bu konutların mekan organizasyon hatalarından kaynaklanmaktadır.

Genel anlamda mahremiyet ihtiyacı konut kullanıcılarına göre ancak yarısında sağlanabilmektedir. Kullanıcıların konutlarında tek kişilik özel mekanların bulunmaması, oda içinden diğer odalara geçilmesi içte mahremiyet sağlayamama nedenleri arasında yer alırken, dış kapı açıldığında sokak ile iç mekanlar arasında görsel ilişkinin olması, ıslak hacimlerine avludan bağlantısı olan konutlarda komşu evlerden avlunun görülmesi dışta mahremiyet sağlayamama nedenler arasında yer almaktadır.

Gelecekte yapılacak bir iyileştirme çalışmasında, veri olarak kullanılması için kullanıcıların sosyal ve mekansal koşullarının belirlenmesi kapsamında beklentileri tespit edilmiştir. Buna göre, kullanıcıların yeni konut edinme isteği beklentisi oldukça yüksektir. Yeni konut edinme şekli ise çoğunda tapulu bir konutu satın almaz. Nedeni ise geçici bir konutta yaşamının verdiği güvensizlik olabilir. Ayrıca mevcut konutu genişletmek isteyenlerde ikinci sırayı almaktadır. Ayrıca kullanıcıların çoğu geldikleri yere tekrar geri dönmek istemediklerini belirtmişlerdir. Nedeni ise şehrin cazipliği, sağladığı olanaklar ve geldikleri yerde yapacak bir işlerinin olmamasıdır. Yaşamak istedikleri yer ise çoğunda apartman dairesi ya da yaşam koşulları daha iyi bir semtte ikamet etmektir. Nedeni ise bu çevrelerin fiziksel çevre koşulları ve konfor şartlarının daha iyi olması, ulaşım kolaylığı, çocukların güven içinde sağlıklı yetişebileceği ortamlar olması olarak belirlenmiştir.

Kullanıcıların çevre ile ilgili beklentileri ise yolların yapılması, dar sokakların genişletilmesi, çevrenin temizlenmesi ve çöplerin toplanması yönündedir. Evlerinin onarılması, çocuk oyun alanlarının düzenlenmesi bireysel anlamda ifade edilen diğer

beklentileri oluşturmaktadır. Bunların dışında hiçbir beklentisi olmayan ve taşınmak istediklerini belirtenler de bulunmaktadır.

Kullanıcıların çoğunun içinde olduğu kadar dış cepheden de şikayetçi oldukları anlaşılmıştır. Maddi yetersizlikleri göz önüne alınarak “ bir sponsor tarafından evleriniz içinde ya da dıştan boyanacak olsa hangi renklerle boyanmasını isterdiniz” sorusuna verilen yanıt daha çok mavi ve tonları olmuştur. Kullanıcıların çoğunun bilinçli ya da bilinçsiz olarak mavi ve tonlarını seçmiş olması onların geleceğe umutla baktıklarının bir göstergesidir.

Gecekondu ya da yarı-gecekondu niteliğindeki konutların tümü lisanslı olmayan(ruhsatsız) yapılardır. Ancak yarı-gecekondu niteliğindeki konutlar yarı-lisanslı (yapı ruhsatsız ancak arsası ruhsatlı) dır. Gecekonduyunun, yarı gecekondu haline gelmesi, merkezi ve yerel yönetimlerin sorumsuzluğundan kaynaklanmaktadır. Ülke çıkarlarını olumsuz yönde etkileyen yarı- gecekondu oluşumu, devlet arazilerinin çıkar amaçlı politikalar sonucu dağıtılması anlamına gelmektedir.

Bu ruhsatsız yapılar, çok küçük olmamasına, hatta bazı mekanlar standartların üstünde olmasına karşın mekan dizimi ve organizasyonundaki hataların ve yerleşme içindeki yanlış konumlandırılmaları sonucu sağlıklı koşulların oluşumunda etkin olmuşlardır.

Tez kapsamındaki incelemeler bu tür yapıların barınma işlevinin yanında taşıdığı ekonomik değerin çarpık yapılaşmaya etkilerini de göstermektedir.

Bu bağlamda yarı- gecekondu konutlarına ait bulgular, kentlerdeki dar gelirliilerin konut problemlerinin çözümlenebilmesi ve bunlara yönelik tasarımların oluşturulabilmesi için yaşama, mekan oluşturma ve kullanım biçimi, konut edinme yönündeki eğilimlerine ışık tutmaktadır.

5.2. Öneriler

- Olumlu ve olumsuz birçok yönü ile karmaşık bir olgu olan gecekondulaşma, bugünkü koşullar içerisinde doğru tanımlanarak olumlu yönleri desteklenmeli, olumsuz yönleri ise iyileştirilmelidir.
- Düşük gelirliilere yapılacak bir konut çalışmasında, kullanıcıların tasarıma dahil edilmesi sağlanarak katılımcı tasarımlar geliştirilmelidir.
- Konutun biçimi, özellikle de mekan kurgusu ve odaların kullanım biçimi, kullanıcı özelliklerini ifade etmektedir. Dar gelirliilere yönelik yapılacak konut tasarımlarında kullanıcıların nitelikleri, yaşadıkları mekanları ve kullanım biçimleri, memnuniyet düzeyleri beklentileri ile ilgili belirlenen verilerin yapılacak tasarımlarda göz önünde bulundurularak kullanılması önerilmektedir.
- Türkiye’de dar gelirliilere yönelik bugüne kadar yapılan çalışmaların yanında bölgeler itibariyle bu doğrultudaki araştırmalara ağırlık verilmelidir.
- Alt yapısı hazır gecekondulu önleme bölgeleri oluşturulmalıdır. Ancak bu bölgelere yerleşecek kişilere, kiracı olarak oturma izni verilmelidir. Kira ücretlerinin kullanıcıların ekonomik durumları göz önünde bulundurularak belirlenmesi gerekmektedir.
- Merkezi ve yerel yönetimlerin, gecekondunun yarı-gecekonduya dönüşmesini sağlayan çıkar amaçlı politikalarını önleyici yeni yasalar çıkarılmalıdır.

EKLER

Ek 1 Anket Formu

Ek 2 İmar Durumu

Ek 3 Vaziyet Planı

Ek 4 Konut Planları

Ek 5 Fotoğraflar

3. Buraya nereden geldiniz/ memleketiniz? Kaç yıldır burada yaşıyorsunuz?

.....

4. Geldiğiniz yerde kimseniz var mı?

- a) Evet b) Hayır

5. Eğer varsa gidip gelir misiniz ?

.....

6. Geldiğiniz yerden maddi destek alıyor musunuz?

.....

7. Eviniz kendinizin mi, kira mı ?

.....

(Eğer kendilerinin ise, 8,19,10,11,12 cevaplanacak)

8. Arsa mülkiyet durumunuz?

- Hisseli parsel
- Tapu
- Hazine arazisi

9. Bu araziyi ne zaman aldınız?

.....

10. Evi nasıl yaptınız (sahip oldunuz) / ya da yaptırdınız ?

- kendi iş gücümle yaptım
- kendim ve işçi kullanarak yaptırdım
- ustaya yaptırdım
- ustaya iş gücümle katıldım
- Konut bittikten sonra satın alma
- Usta ve komşuların yardımı ile yaptım

11. Evin yapımı sırasında planla veya yerleşimle ilgili kararları doğrudan kendiniz mi verdiniz yoksa birine danıştınız mı?/ danıştıysanız kime danıştınız?

.....

12. Evinizi değiştirdiniz mi ?

- a)Evet b) Hayır

13. Eğer değiştirdiyse yapılan değişiklikleri sırasıyla anlatınız?

.....

.....

14. Eğer imkanınız olsaydı, konutunuzda değişiklik yapmak ister miydiniz ?

a)Evet b) Hayır

15. Eğer evet ise evinizde hangi yerleri değiştirmek isterdiniz ?, ek yapacak mısınız yada çok katlı bir konuta dönüştürmeye niyetiniz var mı ? varsa nedenini açıklayınız ?

.....

16. Bu mahalleyi seçme nedeniniz ?

.....

17. İmkanlarınız olsa burada mı oturursunuz, başka yere mi taşınırsınız ? (nereye, niçin?)

.....

18. Eğer imkanınız olsaydı, nasıl bir evde oturmayı tercih ederdiniz ? nedenini belirtiniz ?

.....

19. Tekrar geldiğiniz yere dönmeyi düşünüyor musunuz ?, neden ?

.....

20. Mahalleniz, sokağınız ve evinizdeki yaşam biçimi ile ilgili olumlu olumsuz düşünceleriniz, beklentileriniz nelerdir?

Memnuniyet derecesi	Mahalle	Yakın çevresi	Ev
Kötü			
Orta			
iyi			
Çok iyi			
Beklentiler			

21. Aynı yöreden insanlarla yakın oturuyor musunuz? Oturuyorsanız nedenleri nelerdir?

.....

22. Evinizin plan düzeninden, odaları yerleşiminden memnun musunuz(odaların, mutfağın, banyonun yerleştirilmesi ya da evinizin kullanışı ile ilgili)?, şikayetleriniz nelerdir?.

Mekan	Büyükük	Konumu	Şikayetler	Nasıl olmalı
salon				
Yatak Odaları				
Mutfak + Banyo				

23. Konutunuzda bulunan mekanlar nelerdir? Bu mekanları hangi işlevle ve ne amaçla kullanmaktasınız ?

Mekan İsimleri	Hangi işlev veya amaçla kullanıldığı			

24. Aşağıdaki eylemler için konutunuzda yeterli mekanınız var mı ?

(tüm aile bireyleri düşünülerek cevaplandırılmalıdır)

Evet

Hayır

Yaşama (oturma)

Yemek yeme(Aile bireyleri)

Yemek yeme (konuklarla)

Misafir ağırlama

Uyuma, dinlenme

Yemek hazırlama

Banyo yapma,çam. Yıkama

Ütü, dikiş dikme gibi günlük akt.

Oyun oynama

Çalışma

Depolama

Hobi

25. Evinizin komşu evlerle olan konumundan memnun musunuz? Değilseniz neden?

.....

26. Yaşadığımız evde kendinizi ne kadar mahrem (rahat, özgür,) hissediyorsunuz ?

.....

27. Evinizin dış görünüşünden memnun musunuz? Niçin? Ne gibi değişiklikler yapmak isterdiniz? Nedenleriyle açıklayınız

.....

28. Evinizin dış görünüşünü değiştirdiniz mi ? Neden? Nasıl değişiklikler yaptınız?

.....

29. Evinizin dış cephesini boyamak isteseydiniz hangi renk veya renklere boyamak isterdiniz ?

a. Sarı b. Mavi c. Kırmızı d. Yeşil e. Mor f. Turuncu g. Diğer

30. Konutunuzun pis suyu nereye akmaktadır?

.....

31. Yeni bir konut edinmek istiyorsanız hangi konut edinme şeklini tercih edersiniz?

- Tapulu bir konutu satın alma
- Kooperatife girmek
- Bitmemiş bir inşaattan konut almak
- İmarlı arsa sahibi olarak kat karşılığı
- İmarsız arsa sahibi olarak kat karşılığı
- Gecekondu satın almak
- Mevcut konutu genişletmek
- Diğer

32. Şu an oturduğunuz konuta göre neleri değiştirmek isterdiniz ?, oturduğunuz konuttan ne kadar memnunsunuz ?

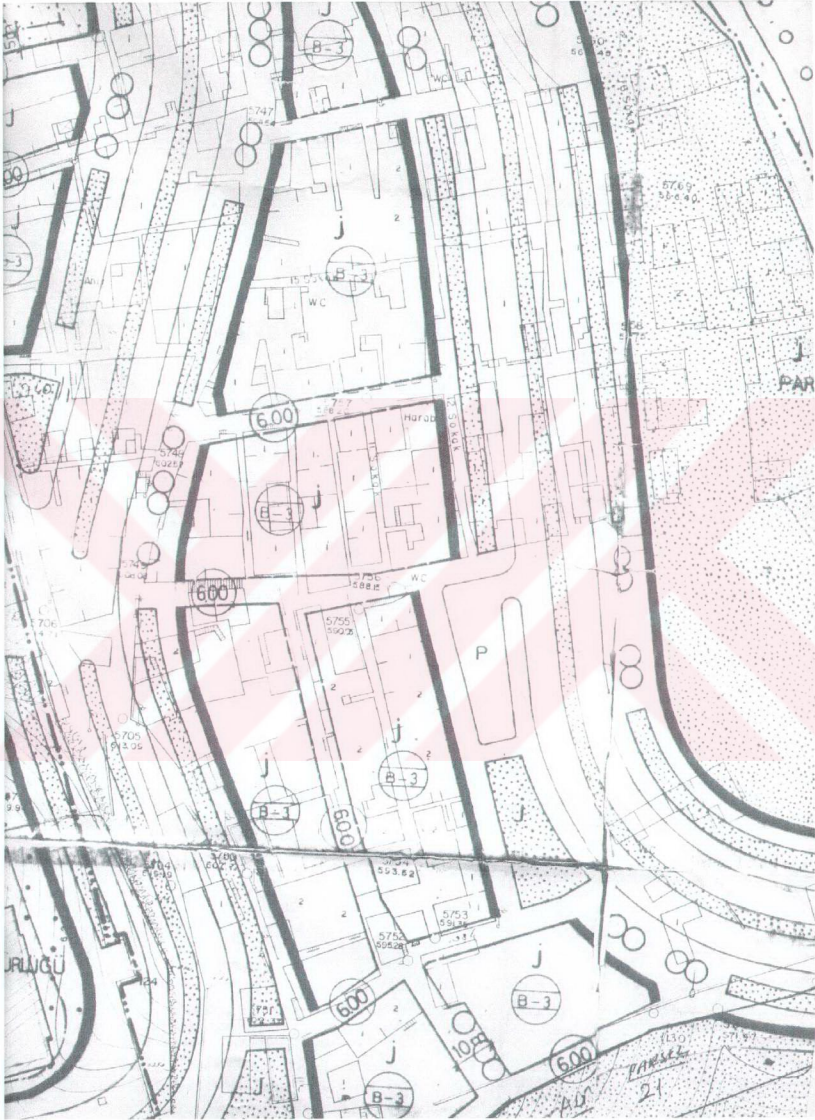
	<u>Değiştirme</u>		<u>Memnuniyet Derecesi</u>		
	<u>Çok memnun</u>	<u>Memnun</u>	<u>Memnun değil</u>	<u>Hiç memnun değil</u>	
• Konut ve yakın çevresi	☐	☐	☐	☐	☐
• Semt	☐	☐	☐	☐	☐
• Ulaşım olanakları/yol	☐	☐	☐	☐	☐
• İşyerine yakınlık	☐	☐	☐	☐	☐
• Alışveriş olanakları	☐	☐	☐	☐	☐
• Haberleşme olanakları	☐	☐	☐	☐	☐
• Çevredeki yeşil alan	☐	☐	☐	☐	☐
• Eğitim olanakları	☐	☐	☐	☐	☐
• Sosyal tesisler	☐	☐	☐	☐	☐
• Komşuluk ilişkileri	☐	☐	☐	☐	☐
• Bina iç gürültü	☐	☐	☐	☐	☐
• Büyüklük (m ²)	☐	☐	☐	☐	☐
• Odaların ilişki düzeni	☐	☐	☐	☐	☐
• Oda sayısı	☐	☐	☐	☐	☐
• Balkon/ teras	☐	☐	☐	☐	☐
• Bina inşaat kalitesi	☐	☐	☐	☐	☐
• Temiz su tesisatı	☐	☐	☐	☐	☐
• Pis su Tesisatı	☐	☐	☐	☐	☐
• Çatı	☐	☐	☐	☐	☐

EV NO:

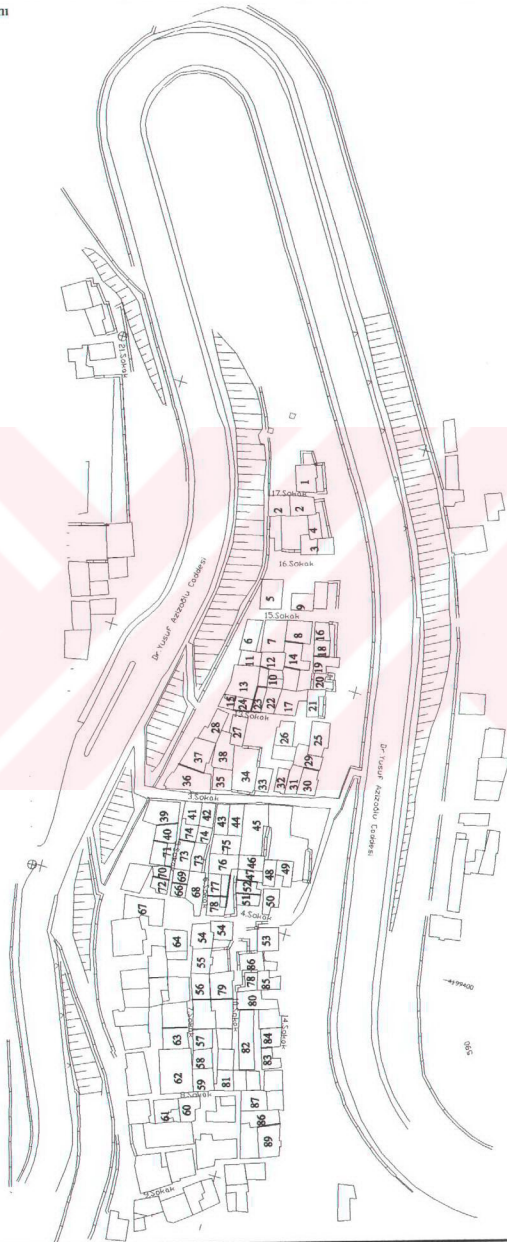
(Evin krokisi ve mekansal boyutları)

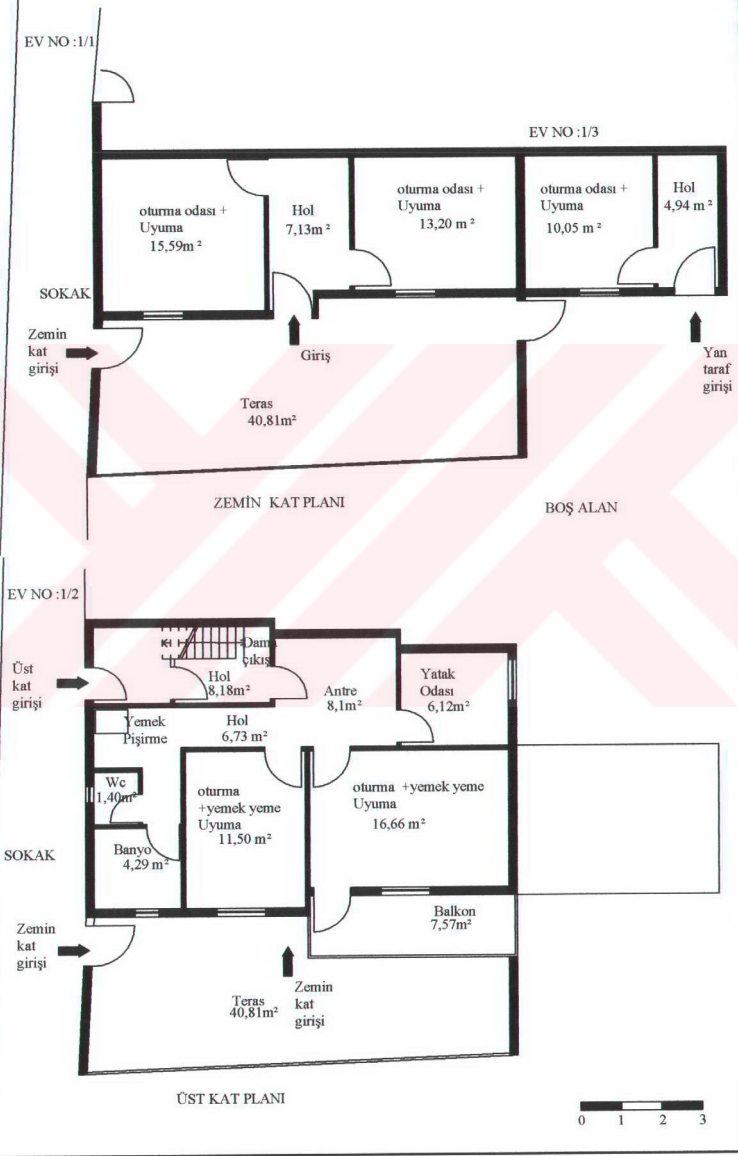
Ek 2. İmar Durumu

EK 3: Vaziyet Planı

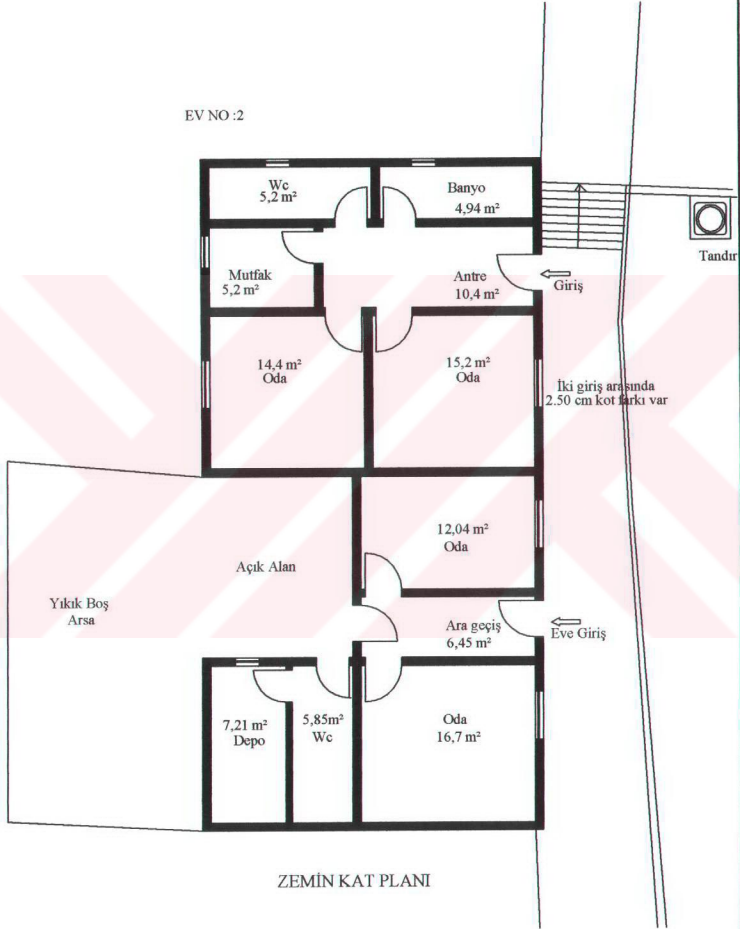

EK 4.1.

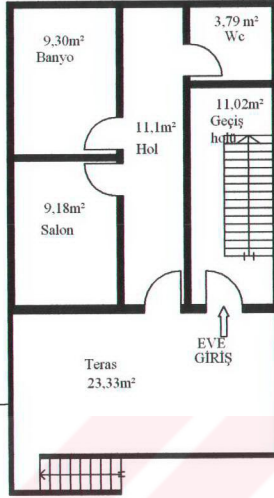
EK 4.2.

EV NO :2

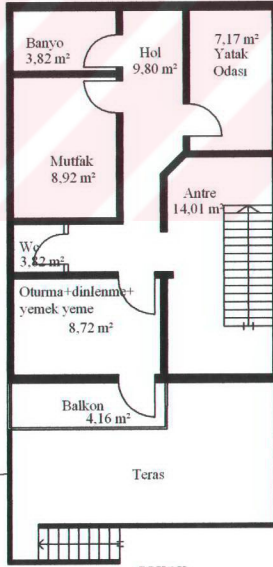
EK 4.3.

EV NO:3/1

ZEMİN KAT PLANI

EV NO:3/2

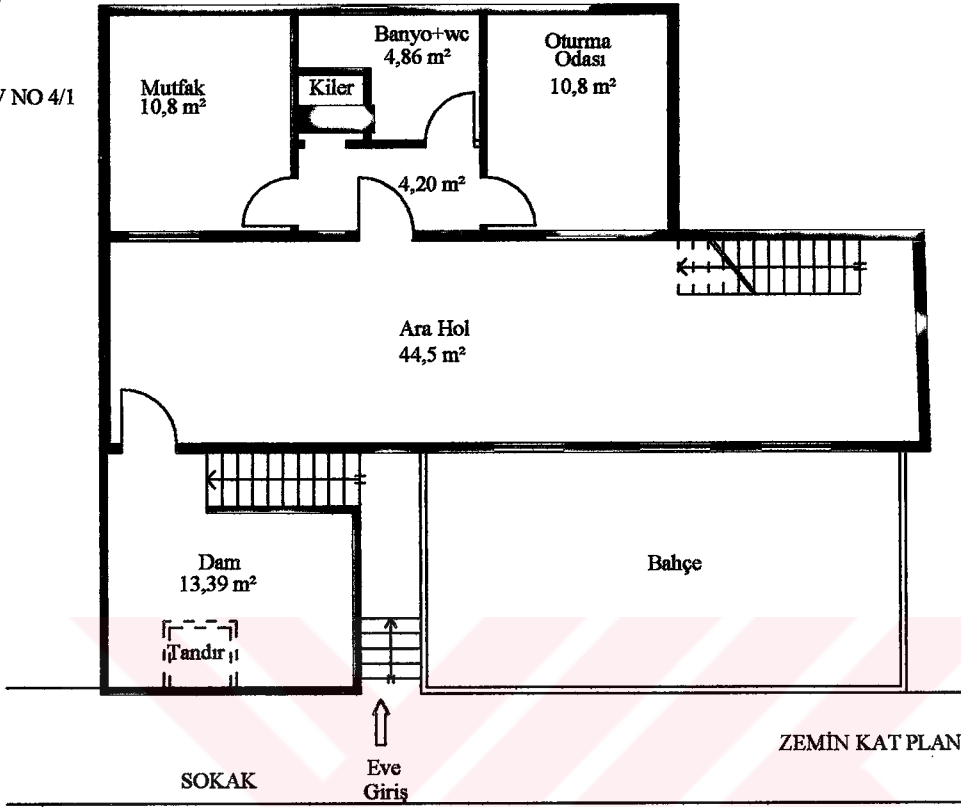

ÜST KAT PLANI

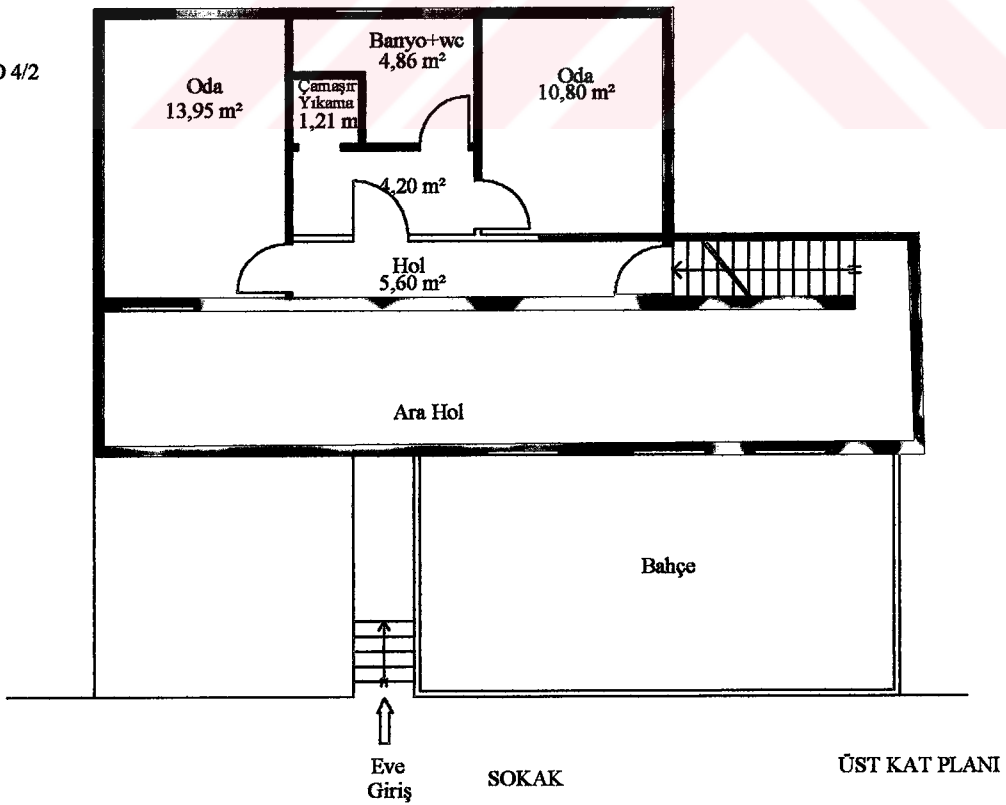

EK 4.4.

EV NO 4/1

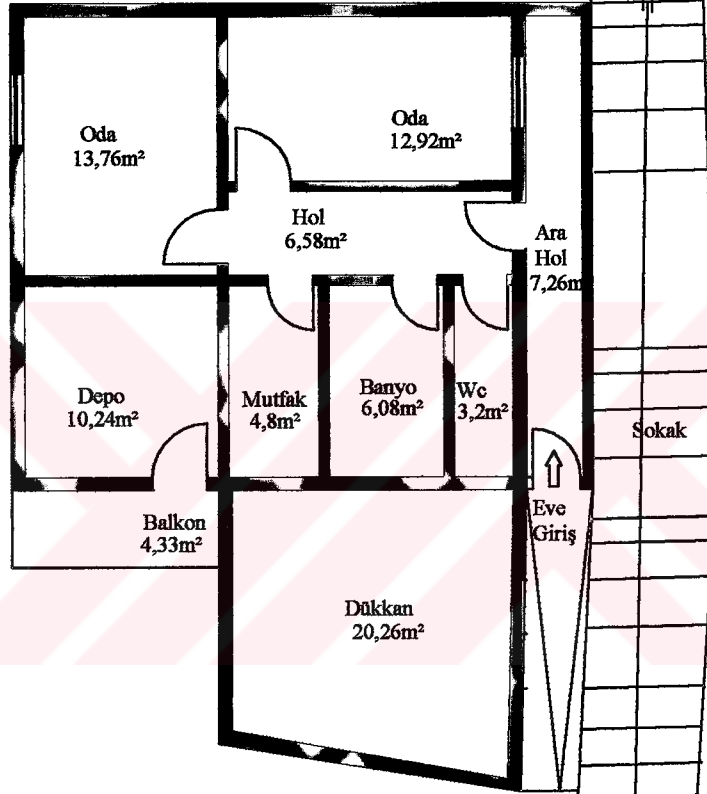

EV NO 4/2

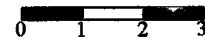
EK 4.5.

EV NO 5

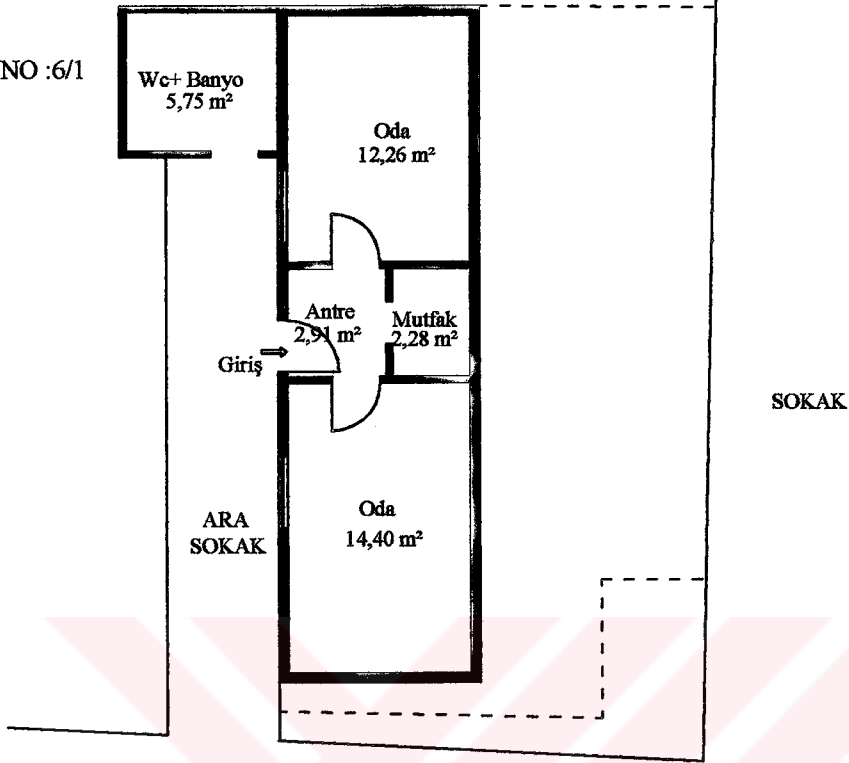
SOKAK

ZEMİN KAT PLANI

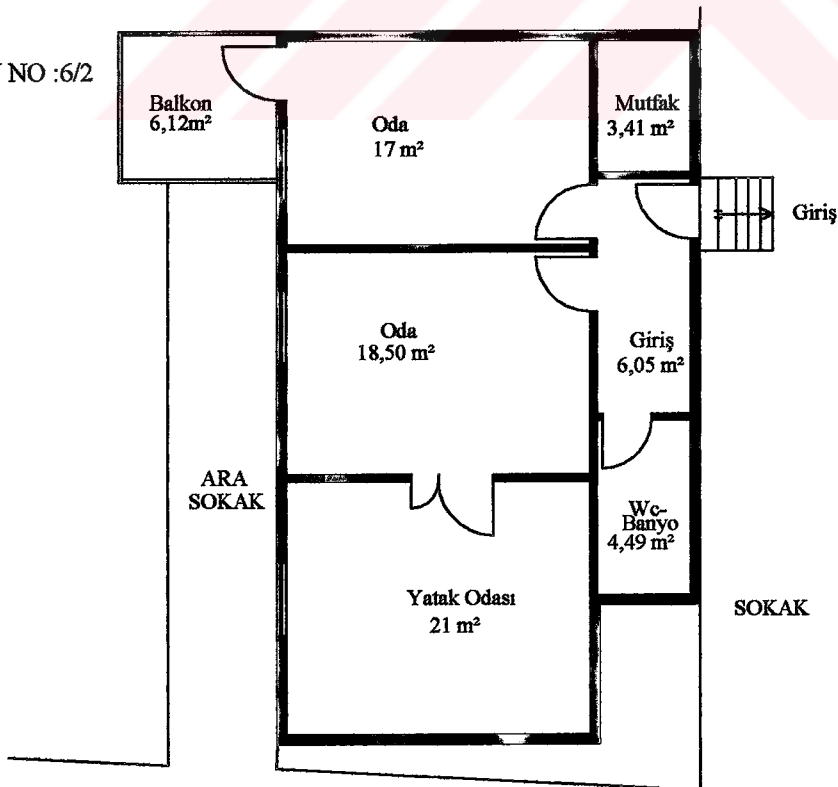
EK 4.6.

EV NO :6/1

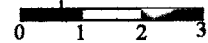

ZEMİN KAT PLANI

EV NO :6/2

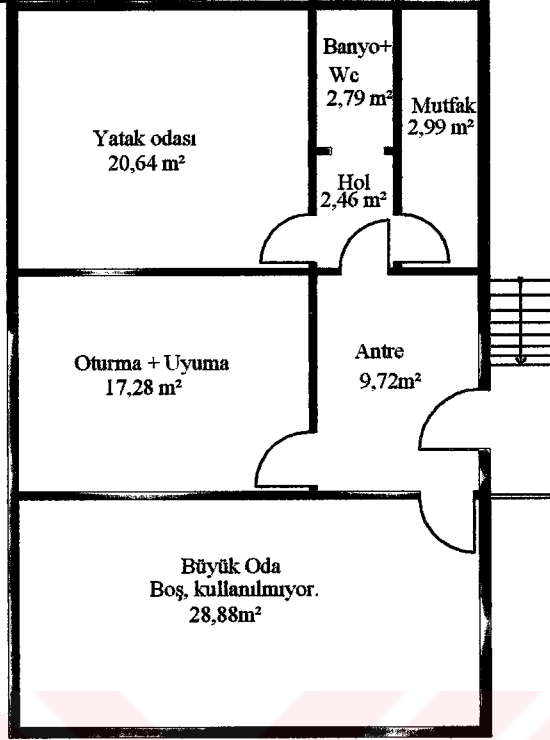

ÜST KAT PLANI

EK 4.7.

EV NO 7/1

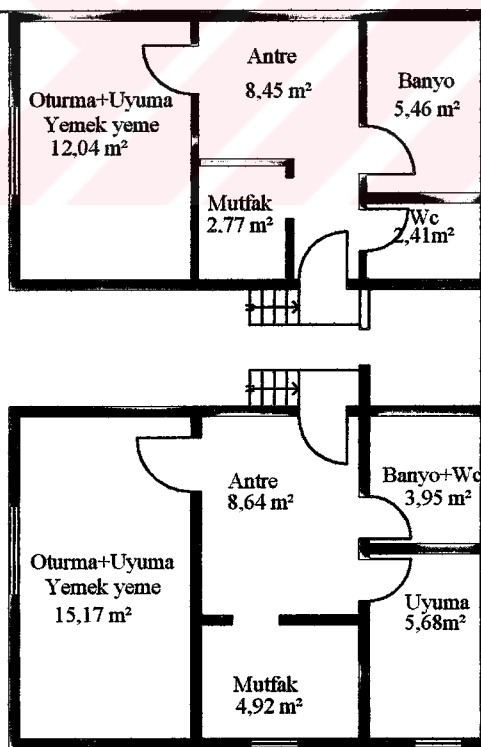

SOKAK

ÜST KAT PLANI

ARA SOKAK

EV NO 7/2

SOKAK

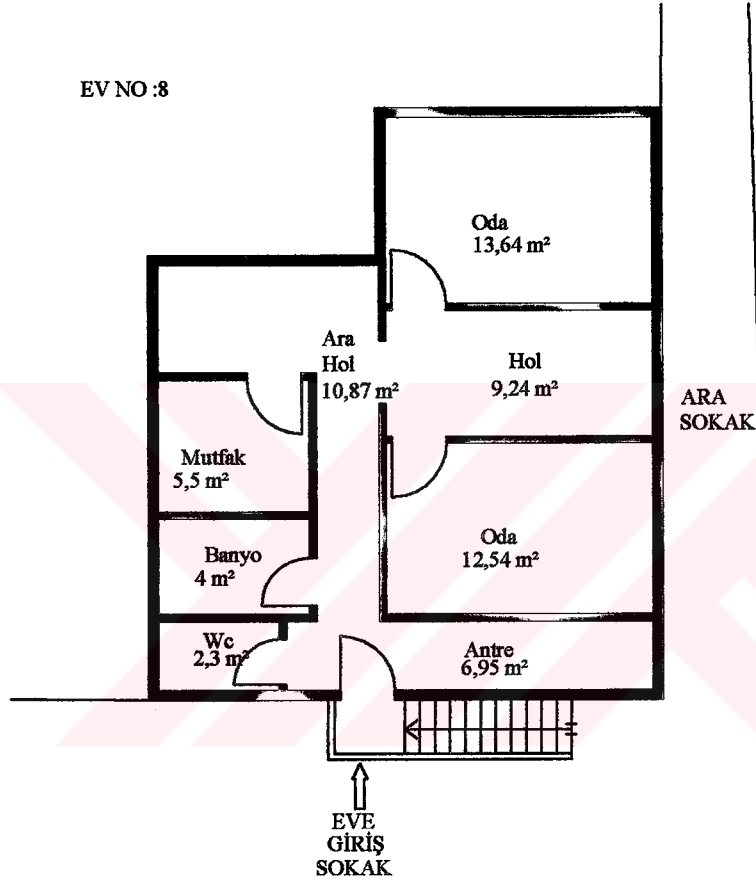
ZEMİN KAT PLANI

ARA SOKAK

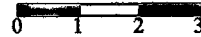
0 1 2 3

EK 4.8.

EV NO :8

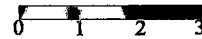
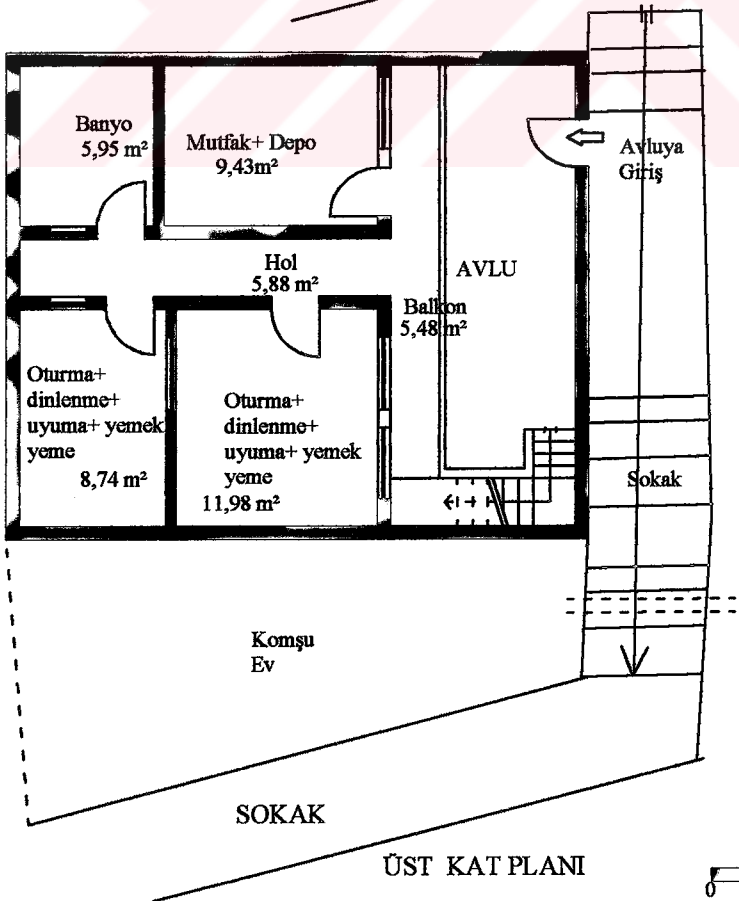
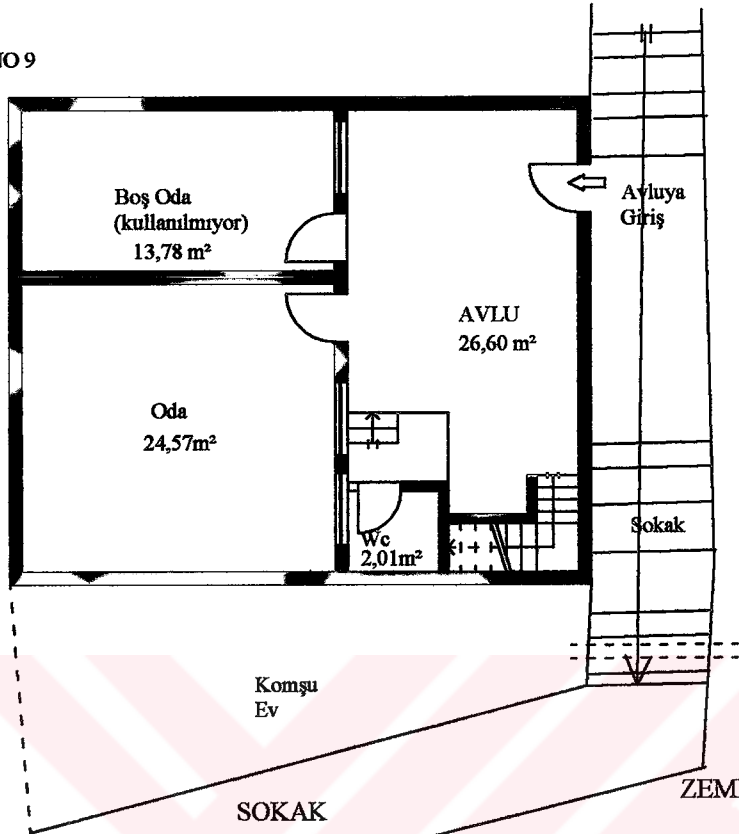

ÜST KAT PLANI

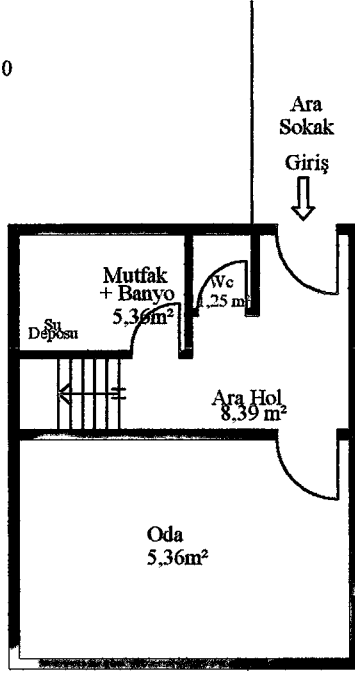
EK 4.9.

EV NO 9

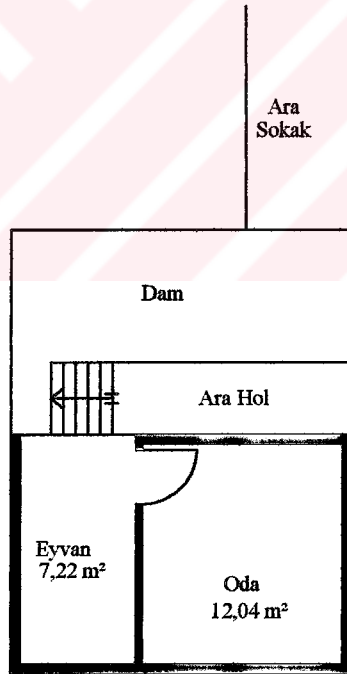

EK 4.10.

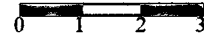
EV NO 10

ZEMİN KAT PLANI

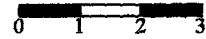
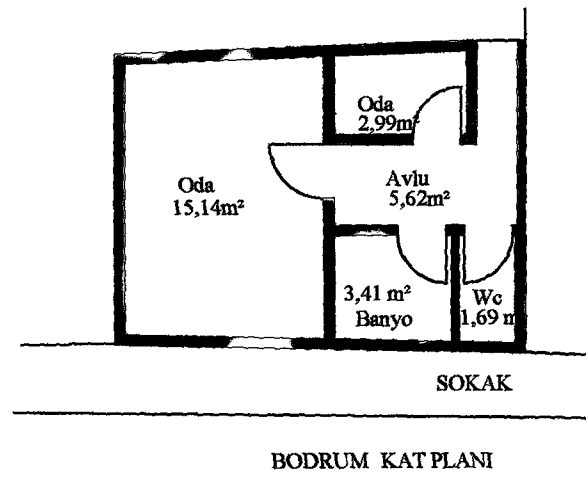
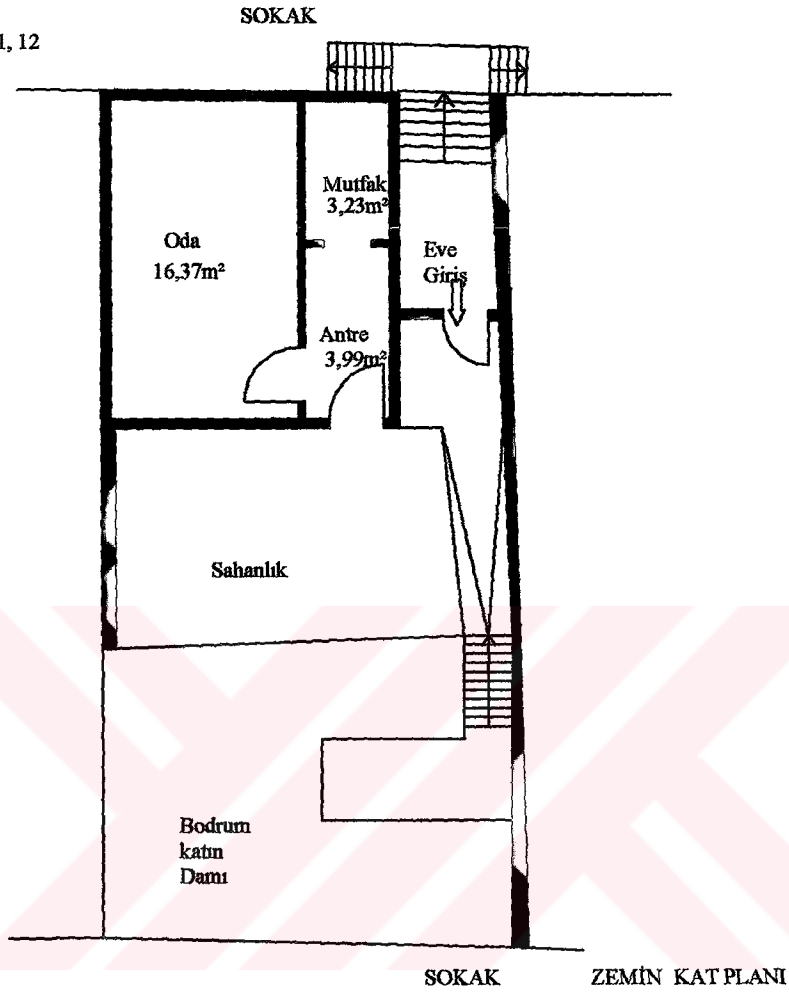

ÜST KAT PLANI

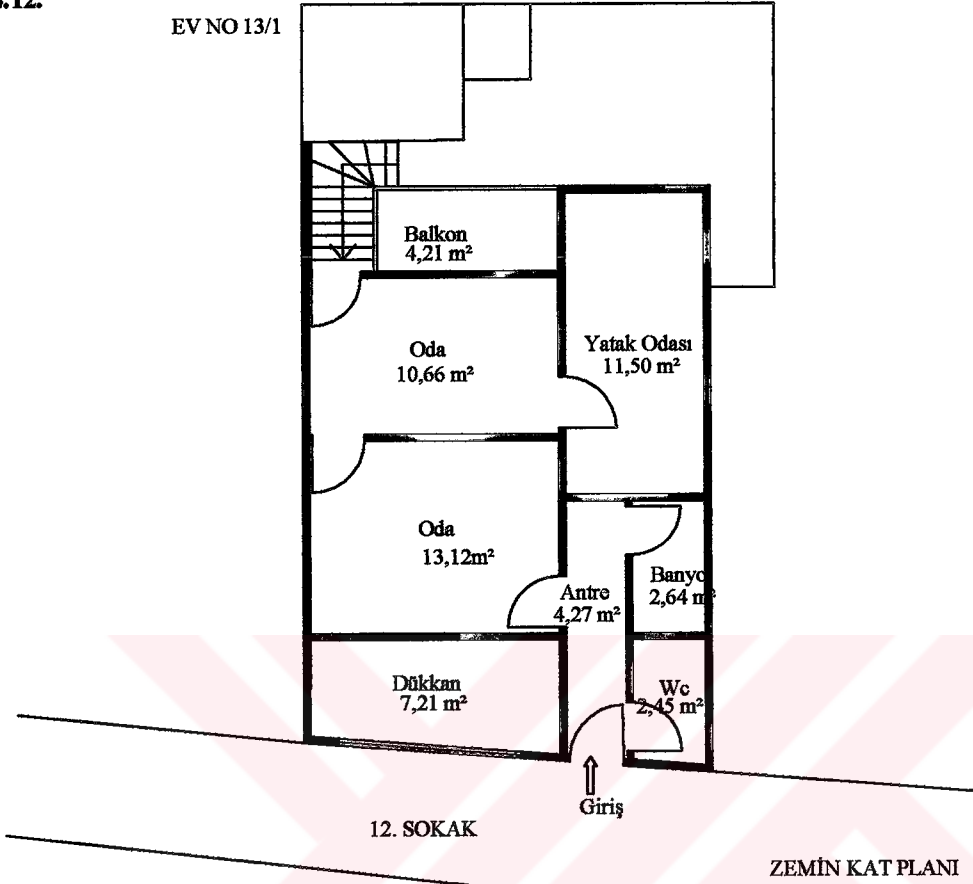
EK 4.11.

EV NO 11, 12

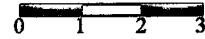
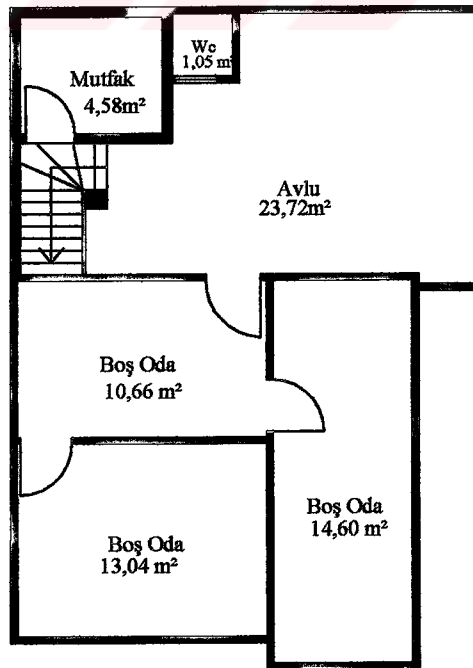

EK 4.12.

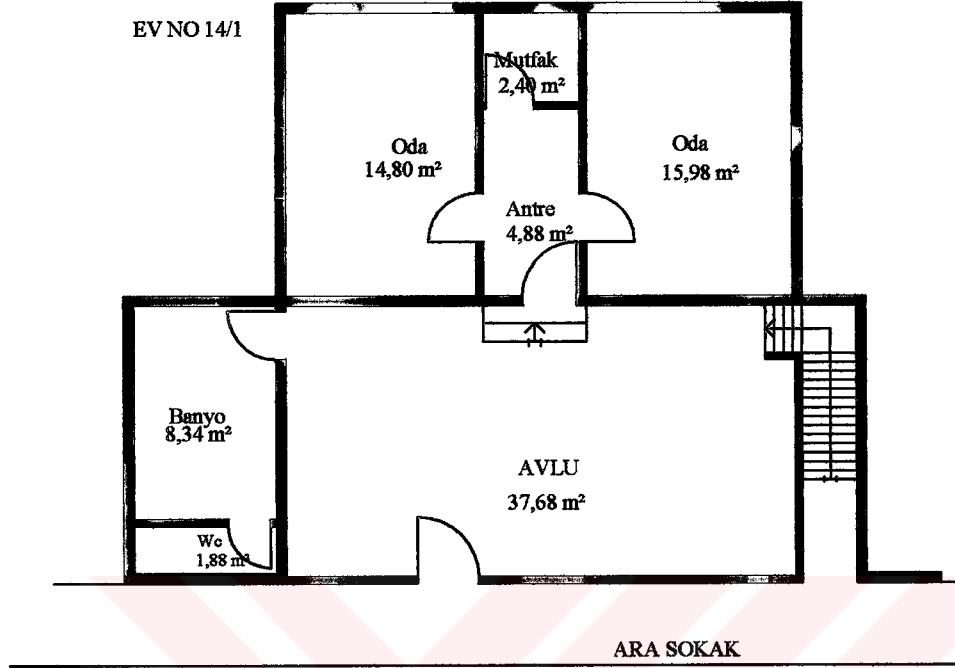
EV NO 13/1

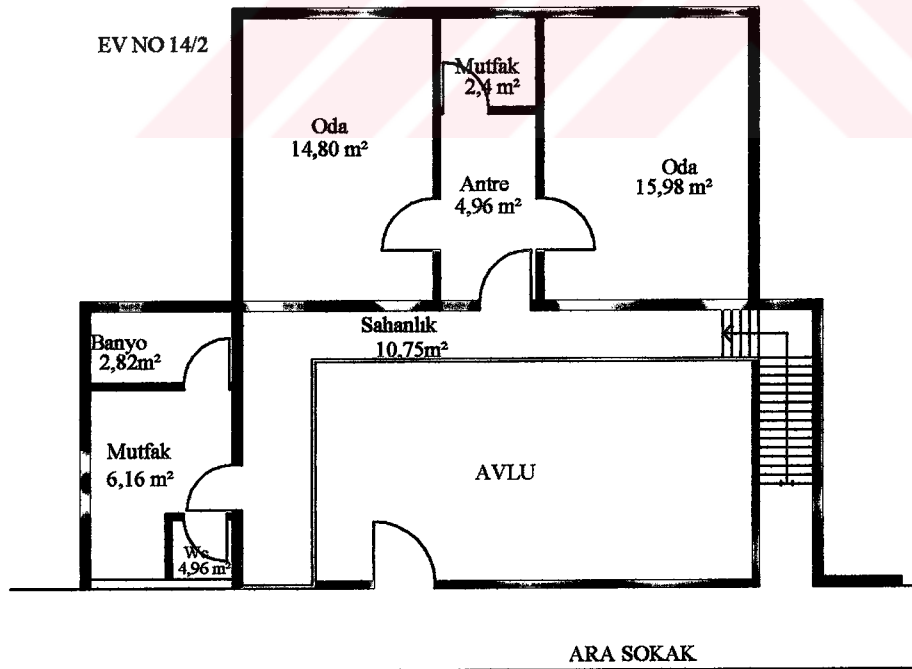
EV NO 13/2

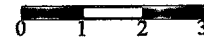
EK 4.13.

ZEMİN KAT PLANI

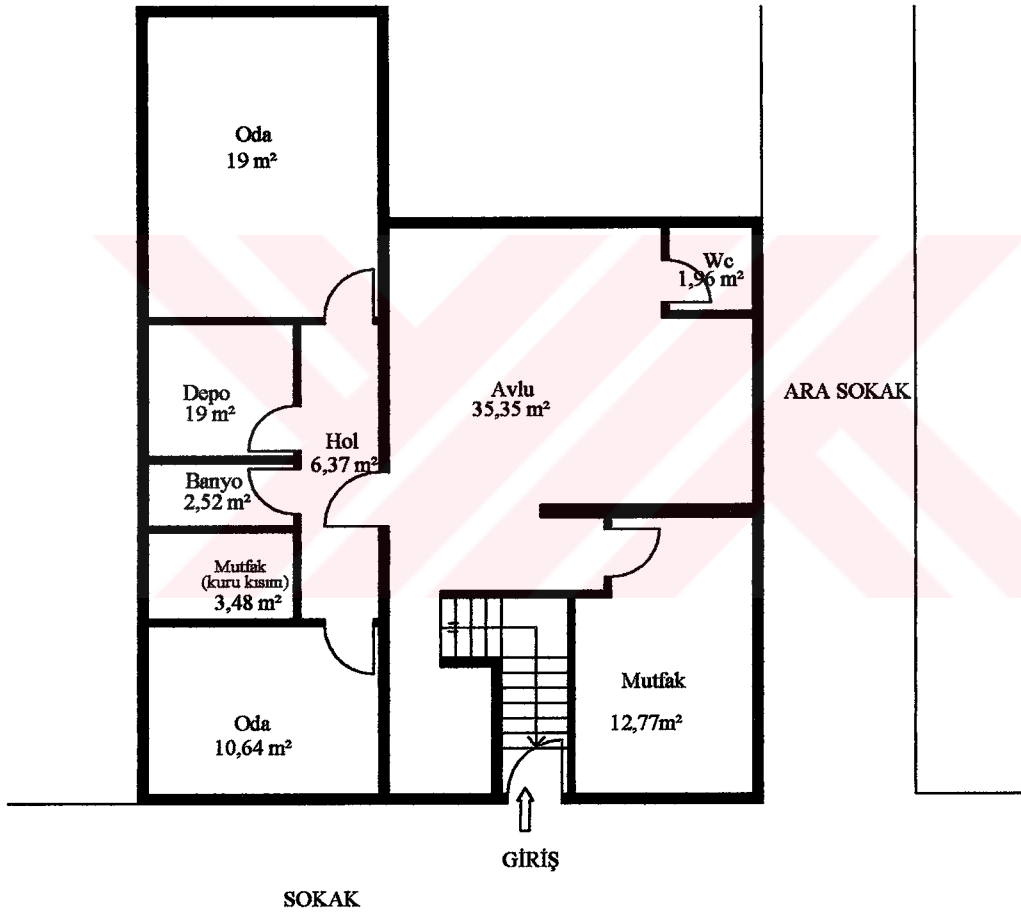

ÜST KAT PLANI

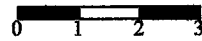

EK 4.14.

EV NO:15

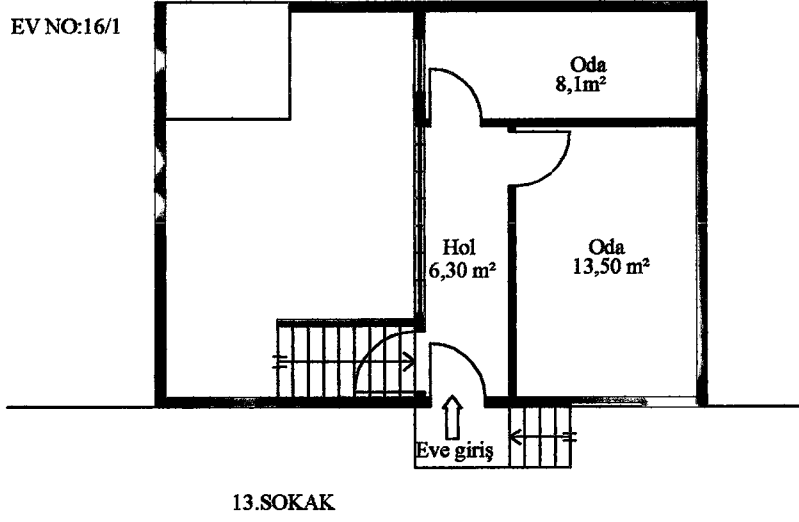

ZEMİN KAT PLANI

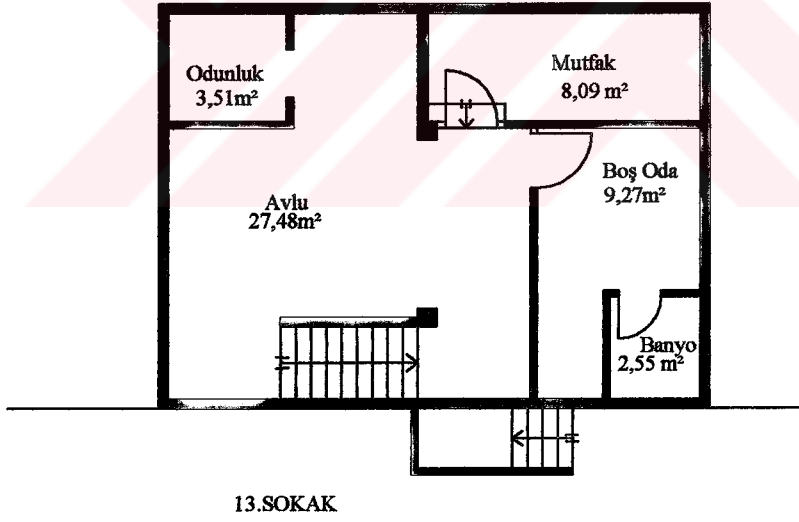

EK 4.15.

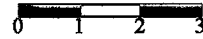
EV NO:16/1

ZEMİN KAT PLANI

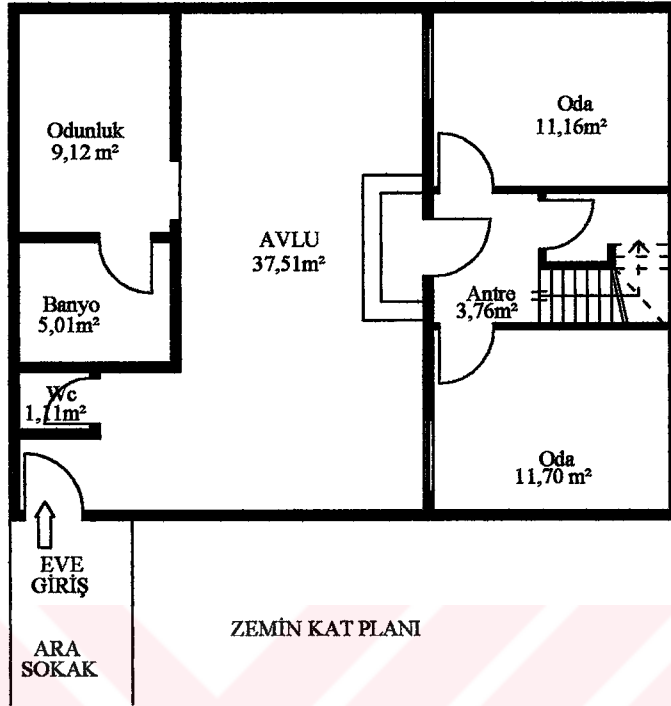

BODRUM KAT PLANI

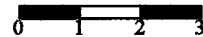
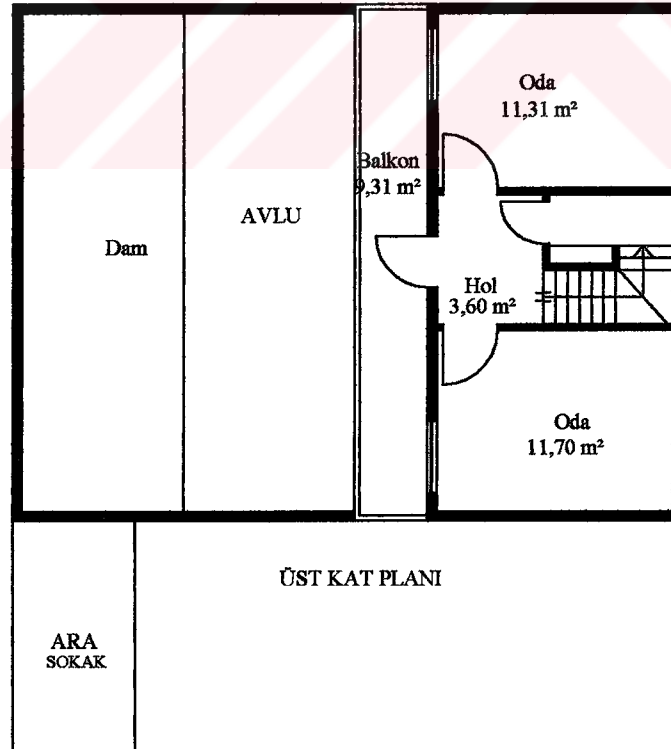

EK 4.16.

EV NO 17/1

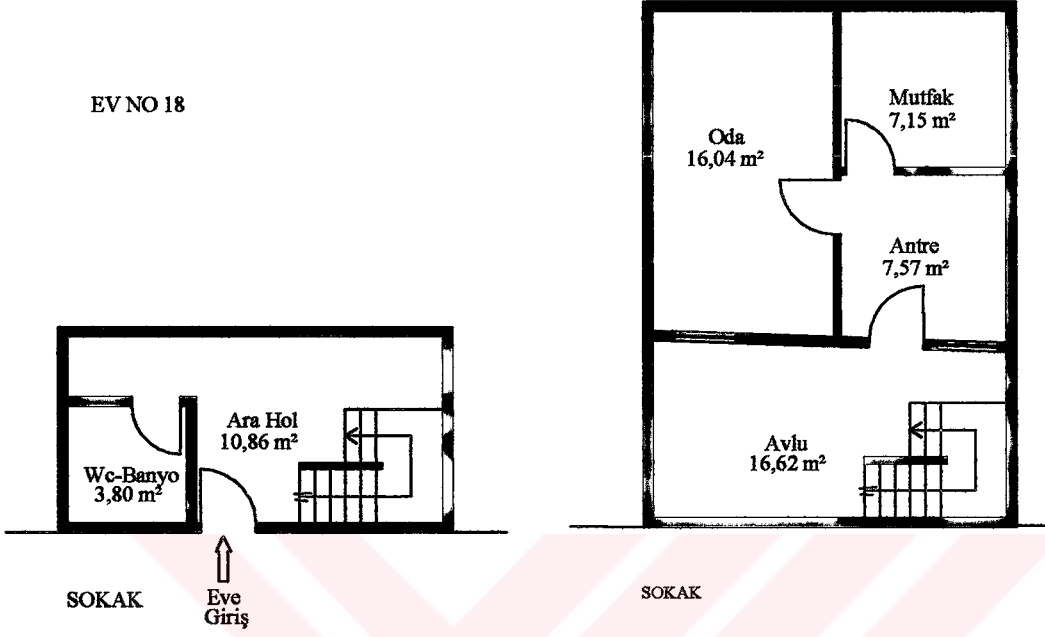

EV NO 17/2

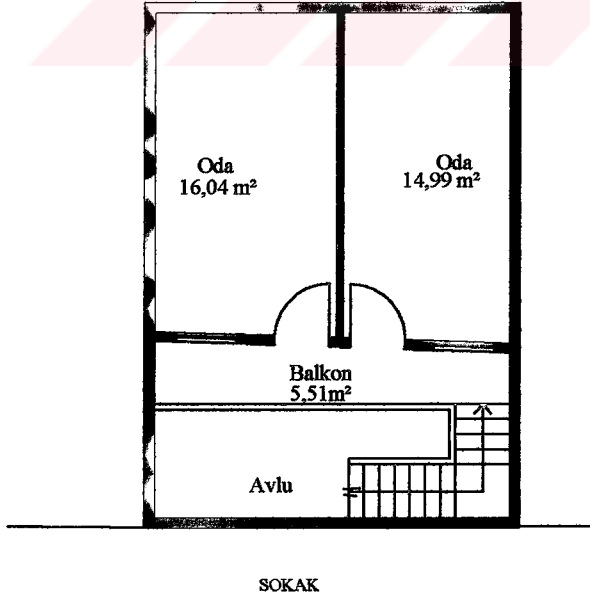
EK 4.17.

EV NO 18

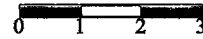

BODRUM KAT PLANI

ZEMİN KAT PLANI

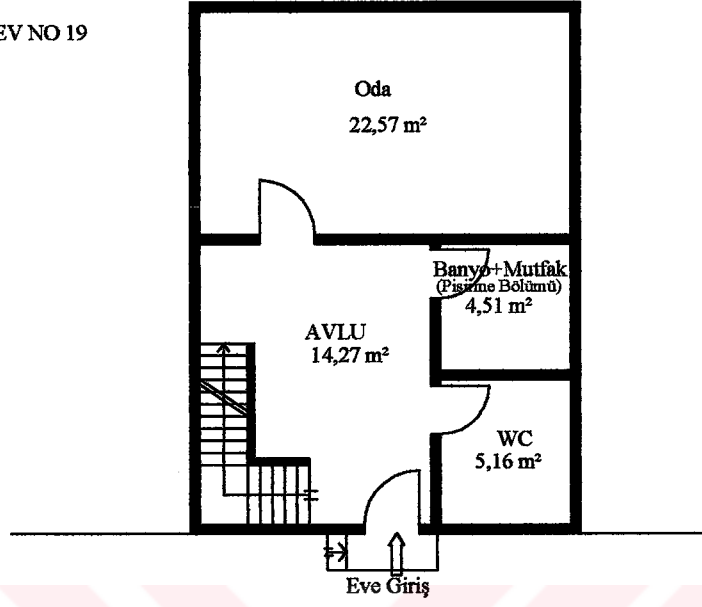

ÜST KAT PLANI

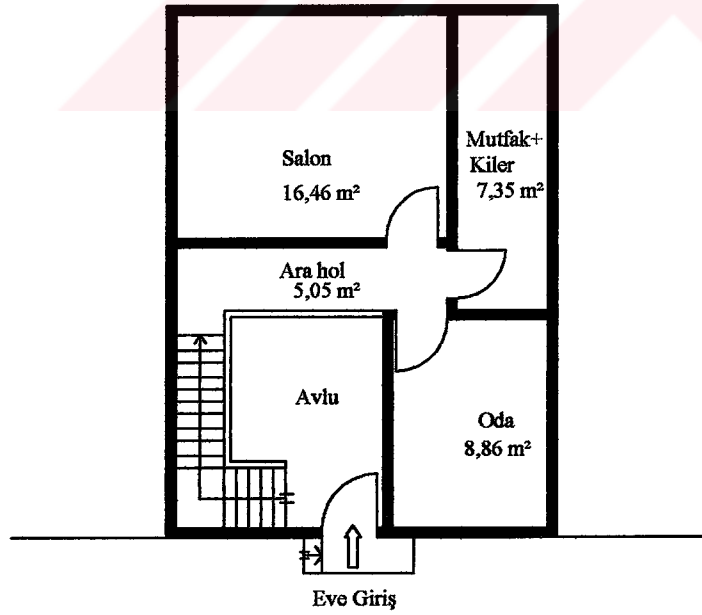

EK 4.18.

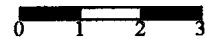
EV NO 19

ZEMİN KAT PLANI

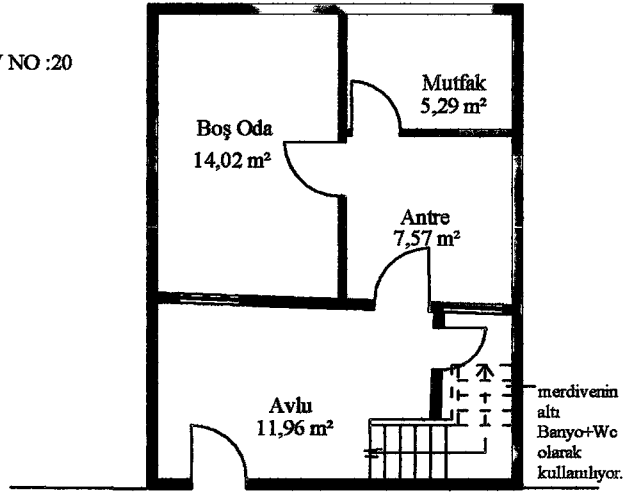

ÜST KAT PLANI

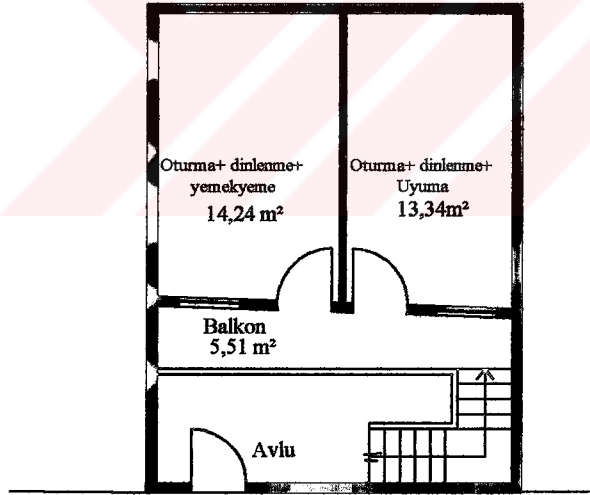
EK 4.19.

EV NO :20

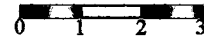
SOKAK

ZEMİN KAT PLANI

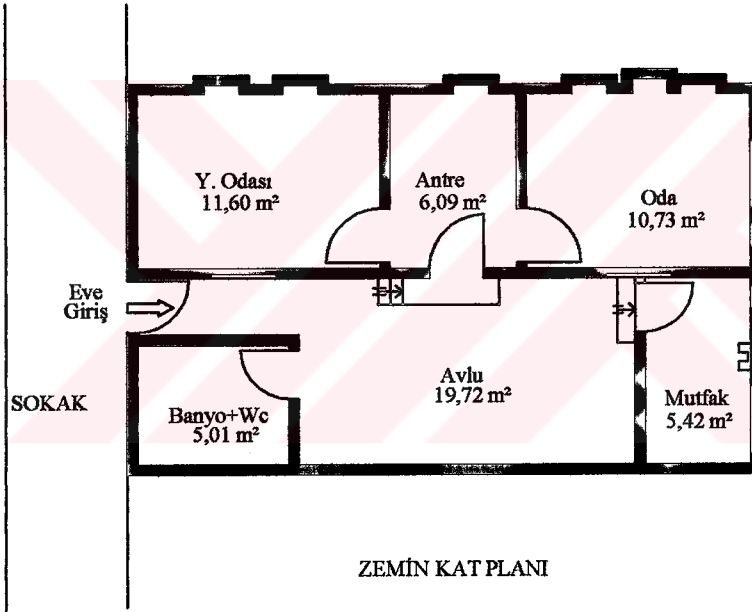
SOKAK

ÜST KAT PLANI

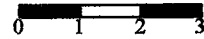

EK 4.20.

EV NO 21

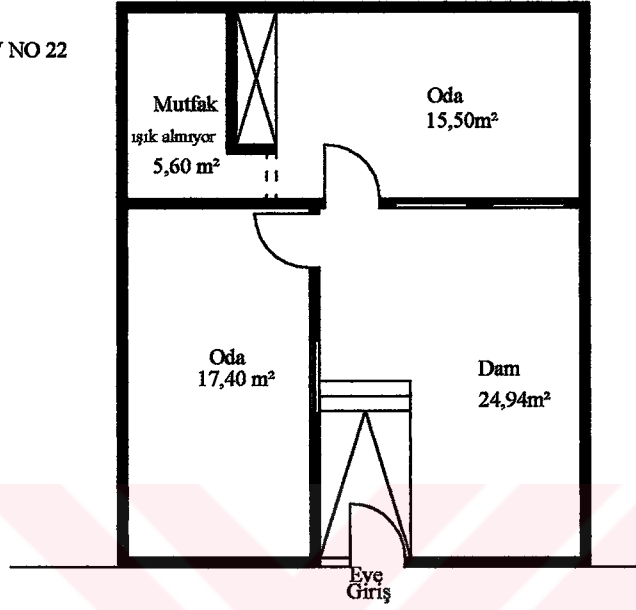

ZEMİN KAT PLANI

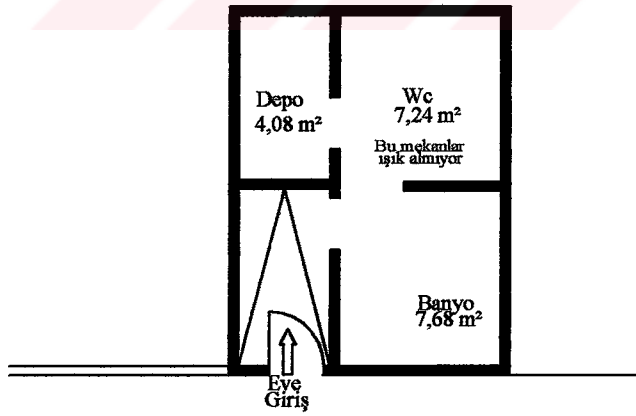
EK 4.21.

EV NO 22

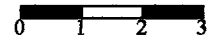
SOKAK

ZEMİN KAT PLANI

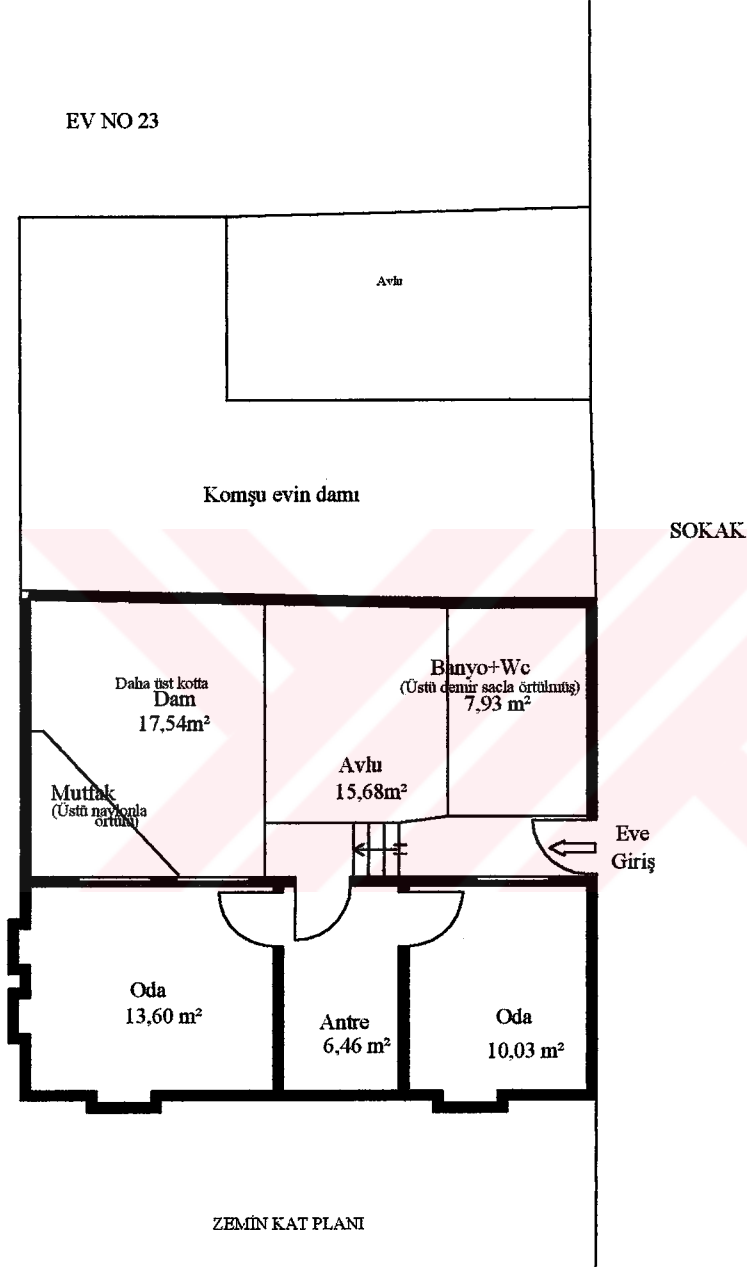
SOKAK

BODRUM KAT PLANI

EK 4.22.

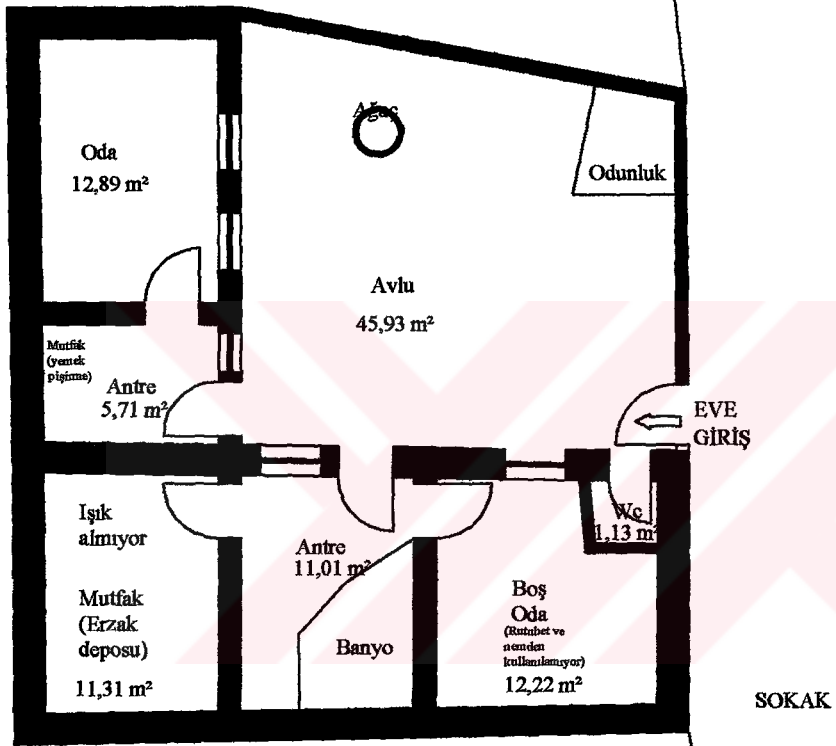
EV NO 23

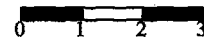
0 1 2 3

EK 4.23.

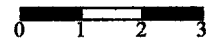
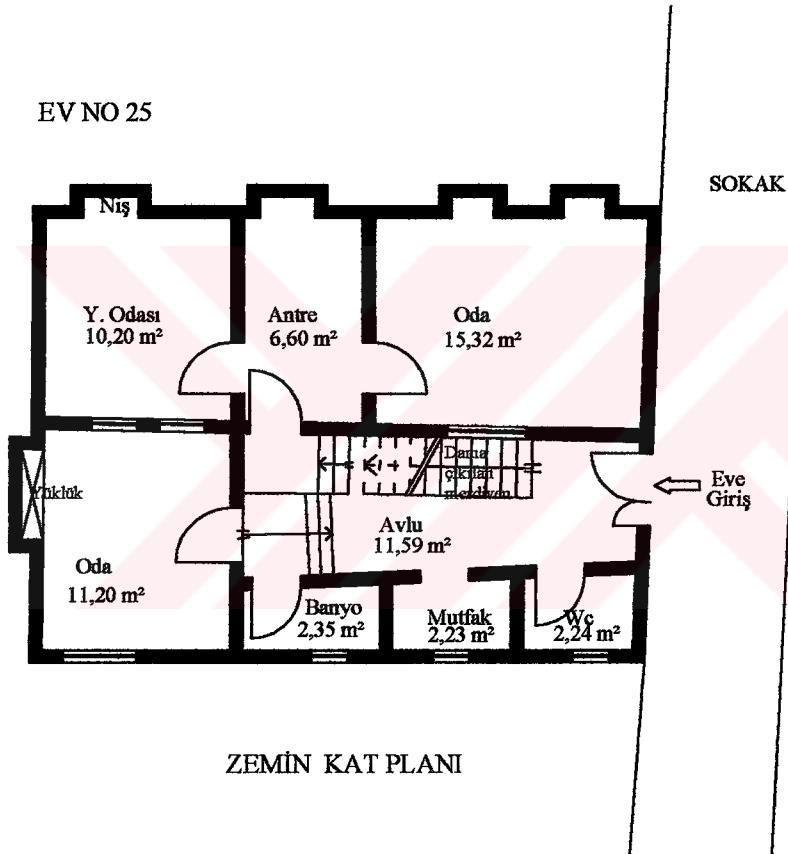
EV NO: 24

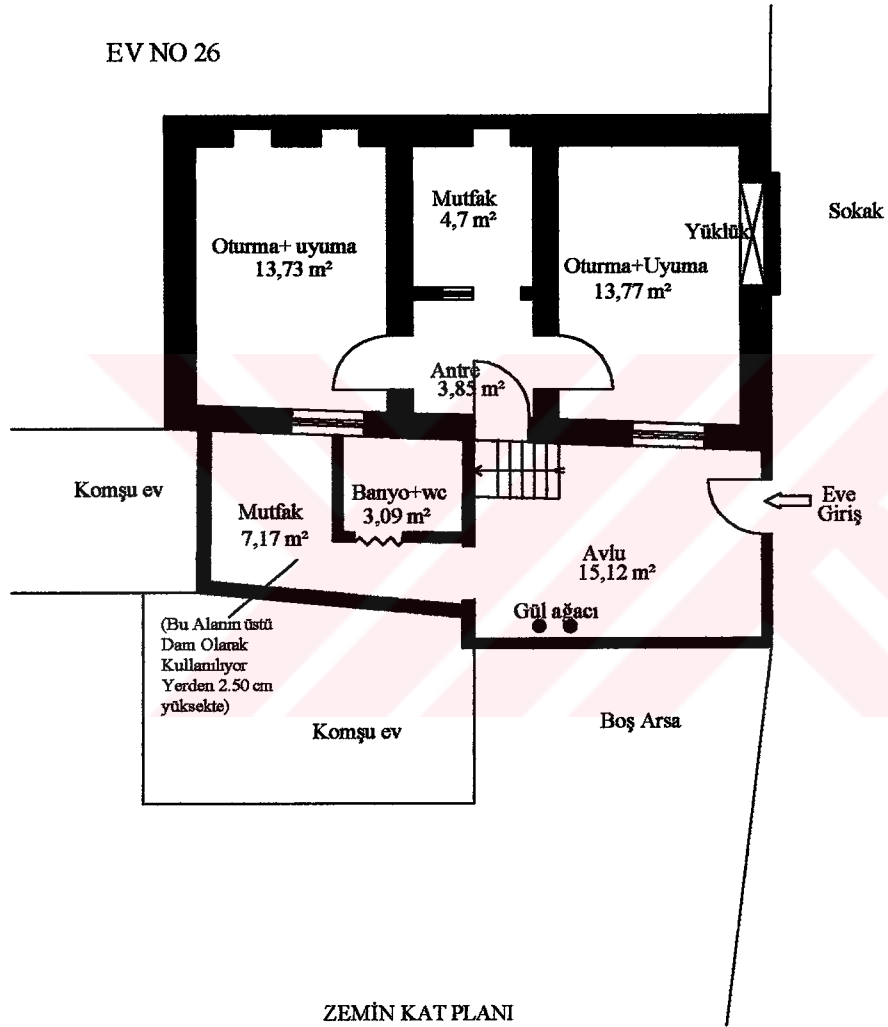
ZEMİN KAT PLANI

EK 4.24.

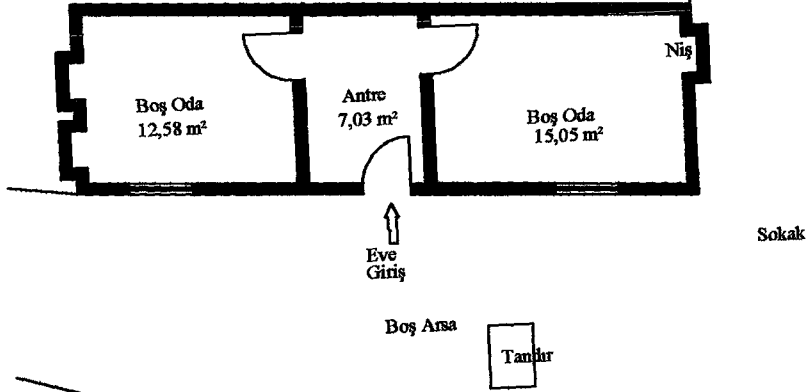

EK 4.25.

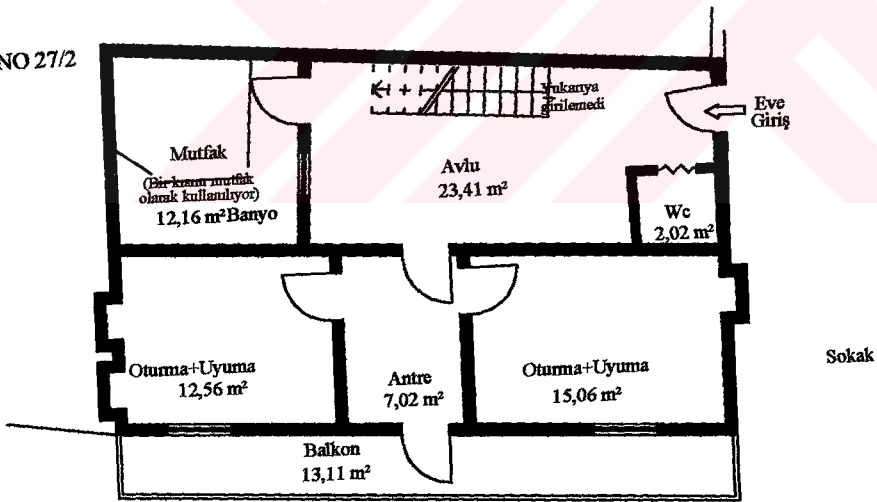
EK 4.26.

EV NO 27/1

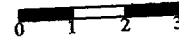

ZEMİN KAT PLANI

EV NO 27/2

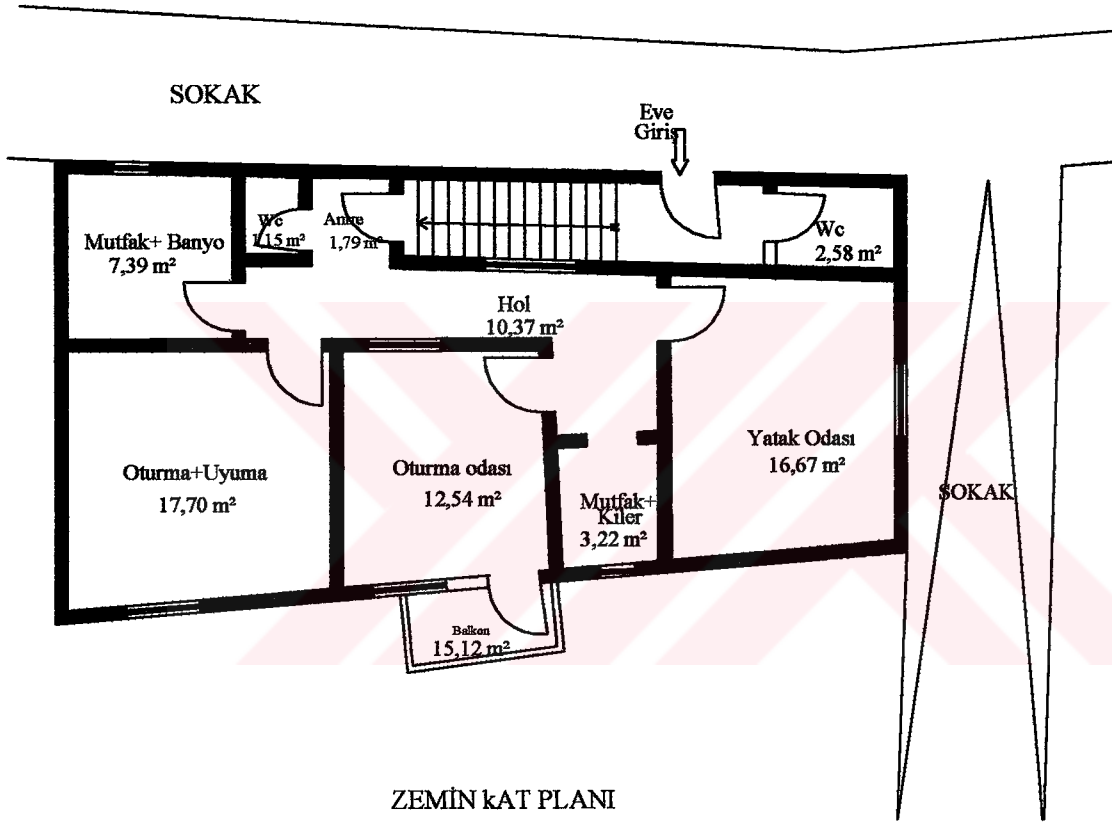

ÜST KAT PLANI

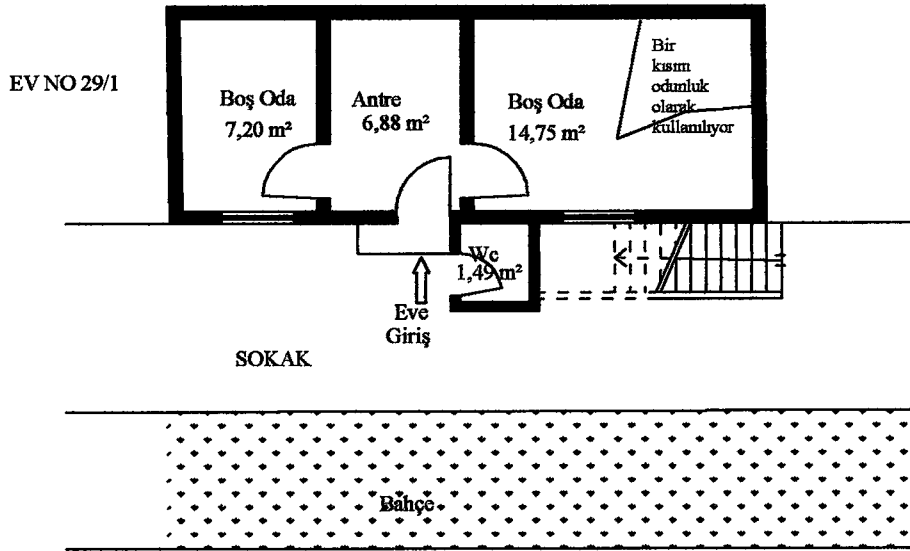
EK 4.27.

EV NO 28

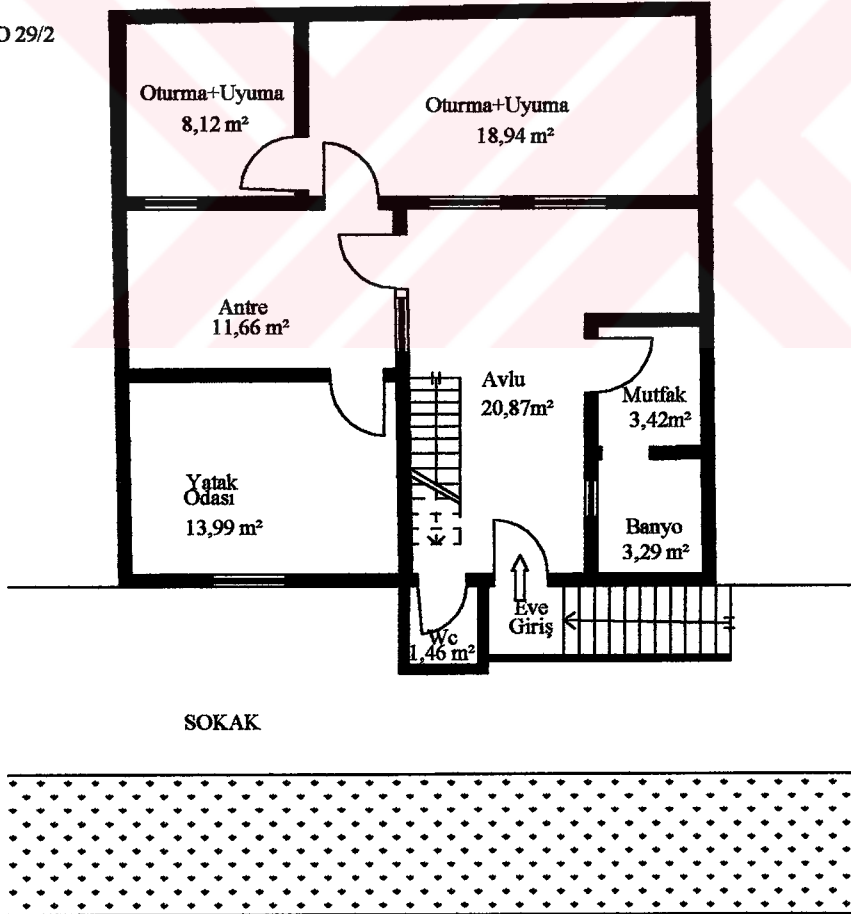
0 1 2 3

EK 4.28.

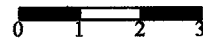

ZEMİN KAT PLANI

EV NO 29/2

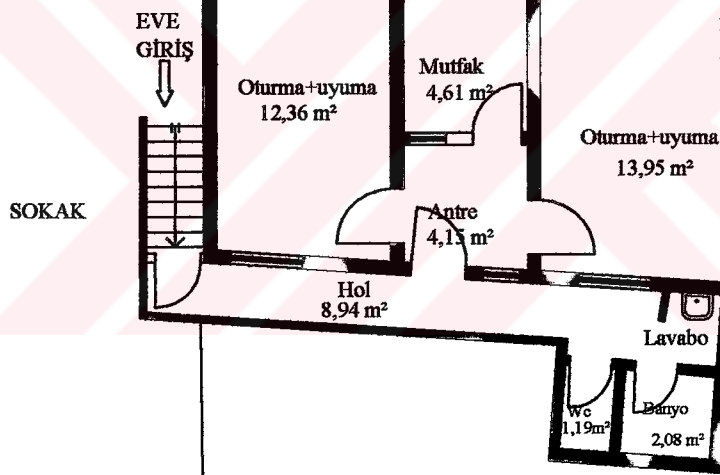

ÜST KAT PLANI

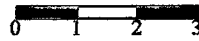

EK 4.29.

EV NO: 32

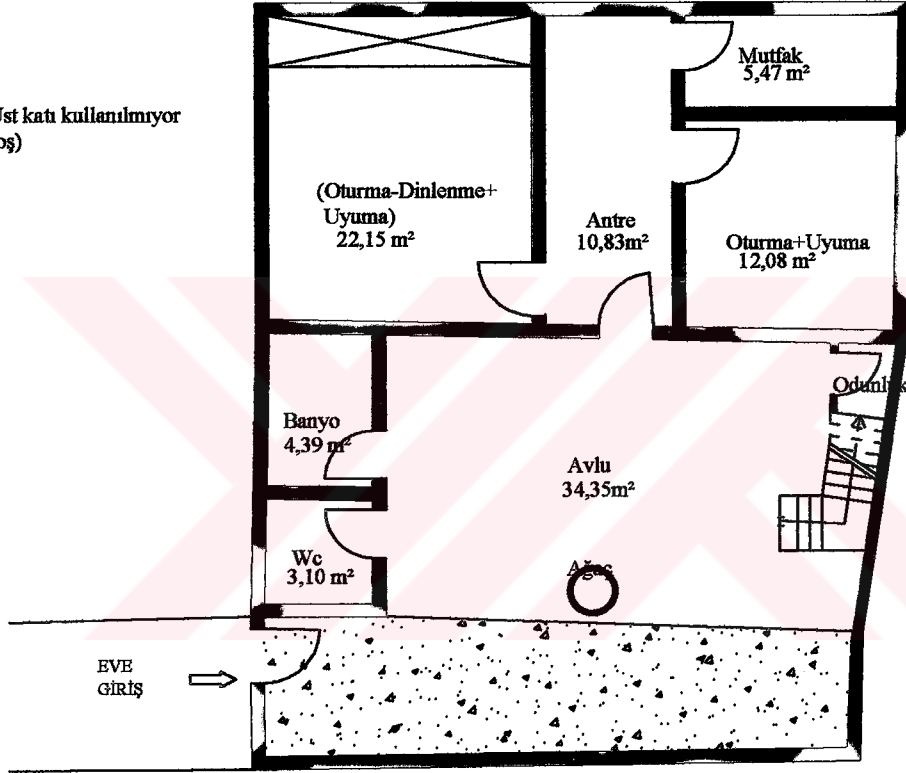

ZEMİN KAT PLANI

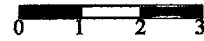

EK 4.30.

EV NO:34

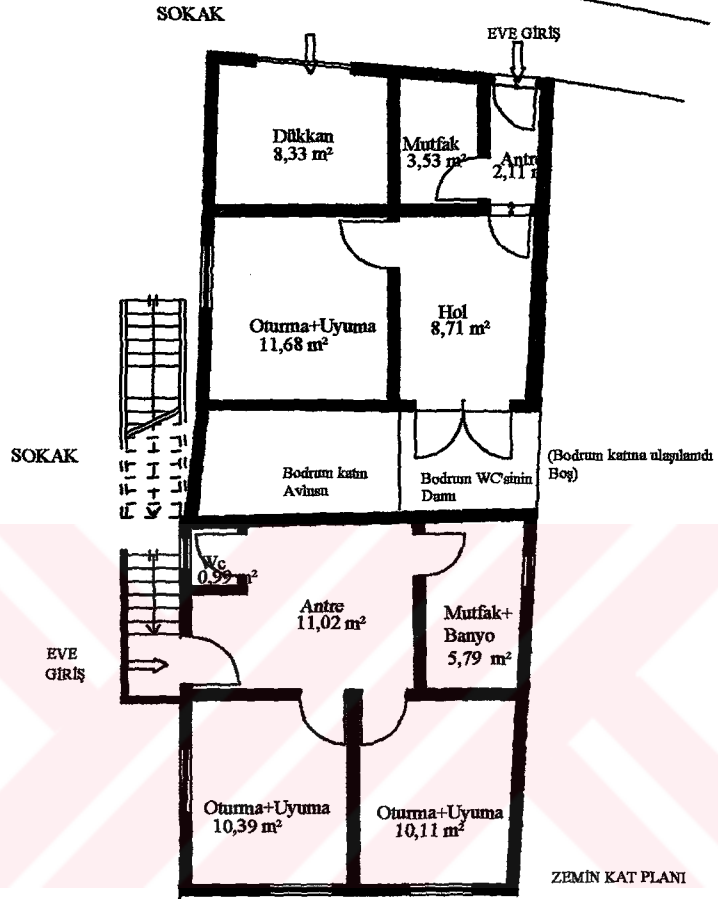
(Üst kat kullanılmıyor
Boş)

ZEMİN KAT PLANI

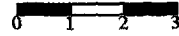
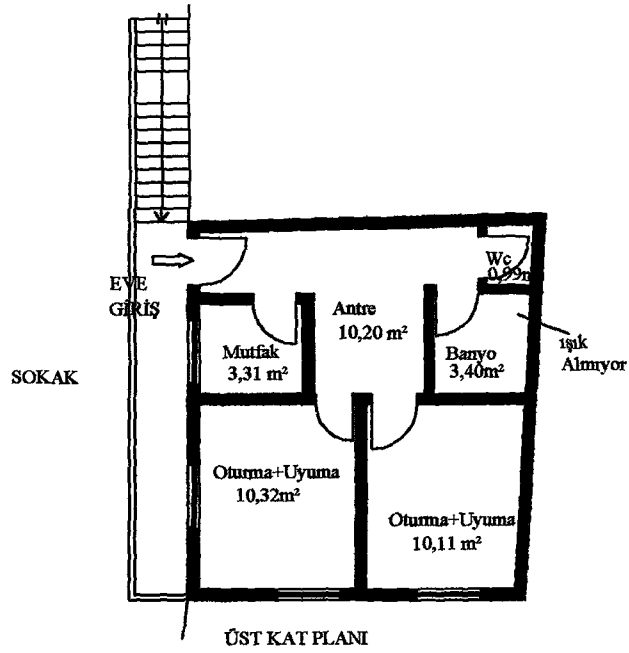

EK 4.31.

EV NO:36/1

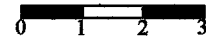
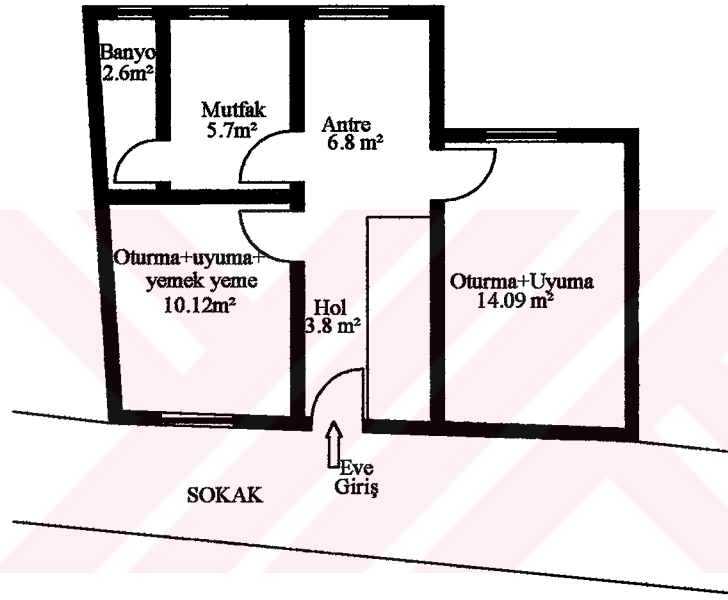

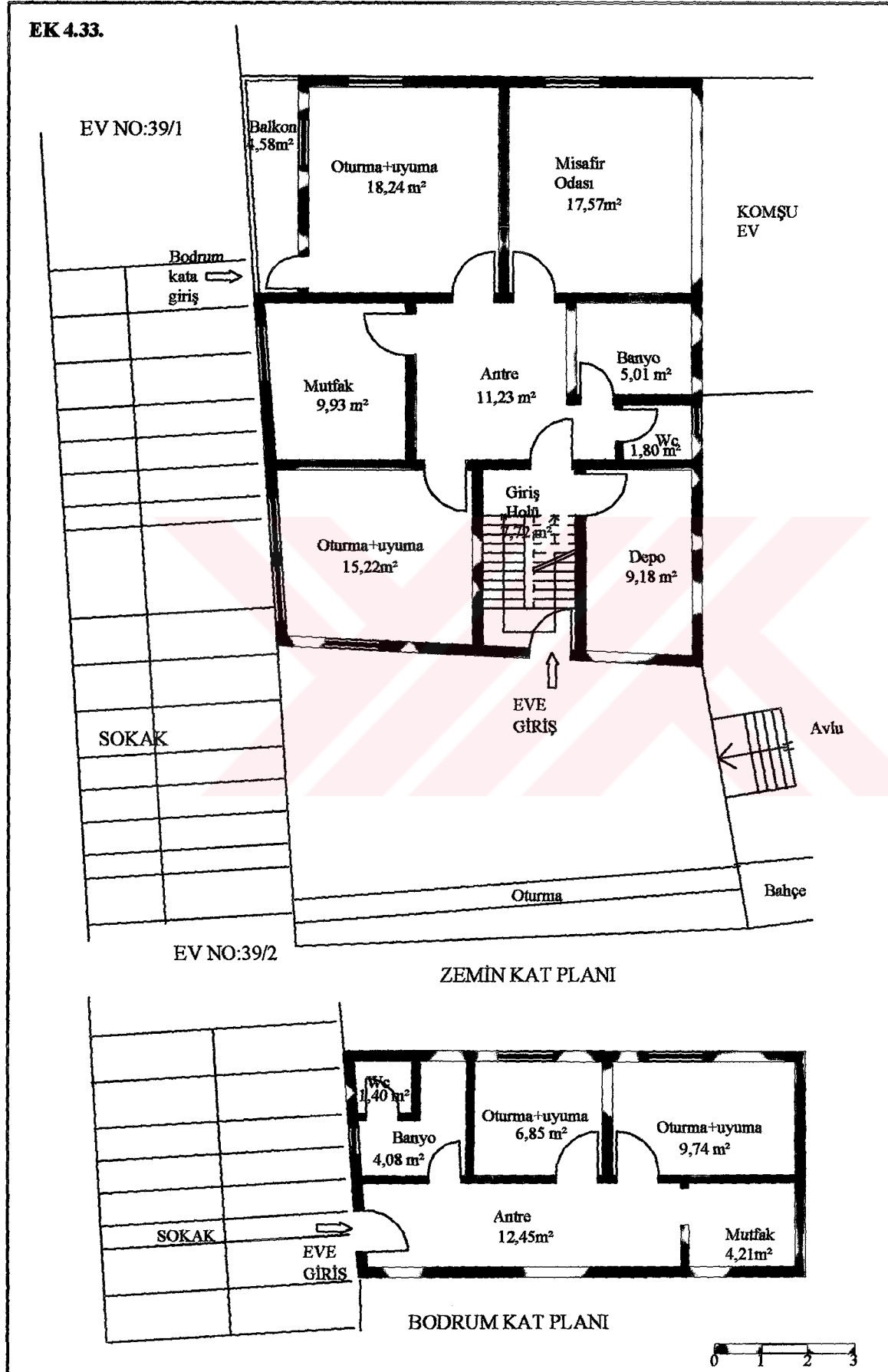
EV NO:36/2

EK 4.32.

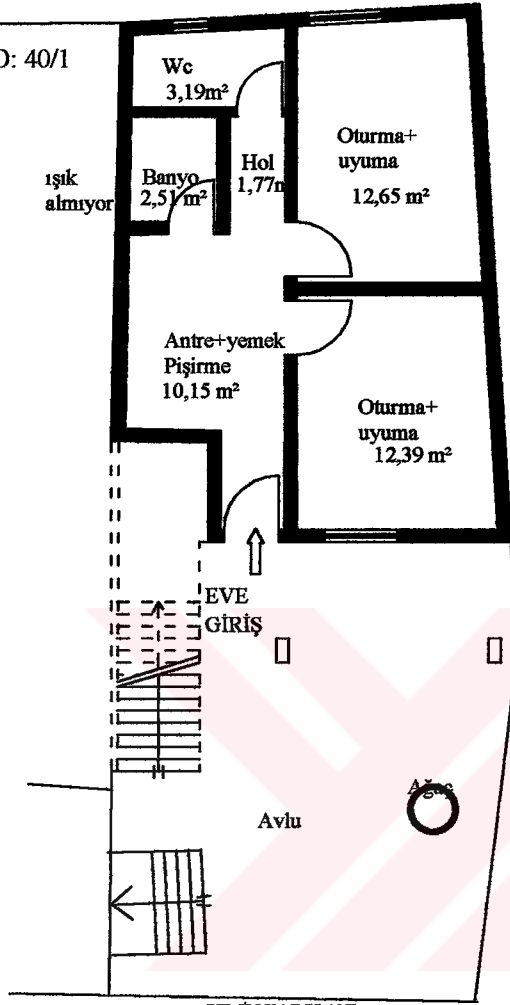
EV NO 37

Üst
kata
Ulaşılamdı

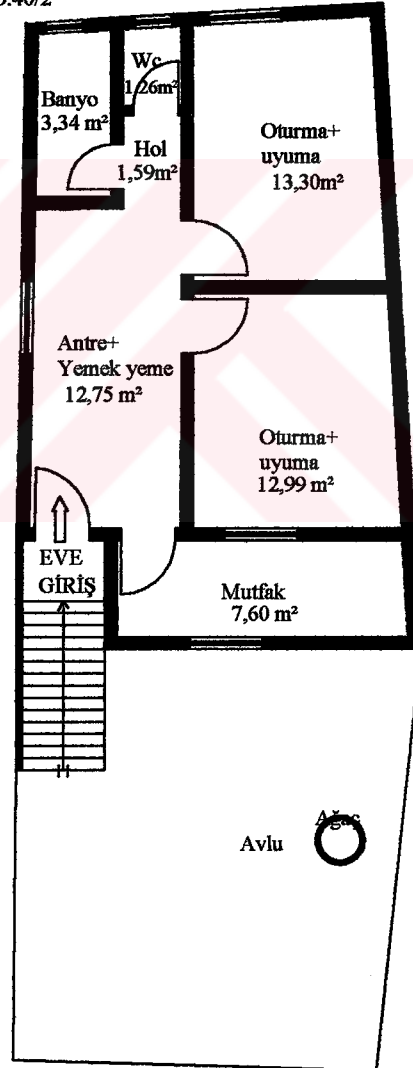
EK 4.34.

EV NO: 40/1

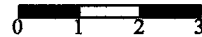

ZEMİN KAT PLANI

EV NO:40/2

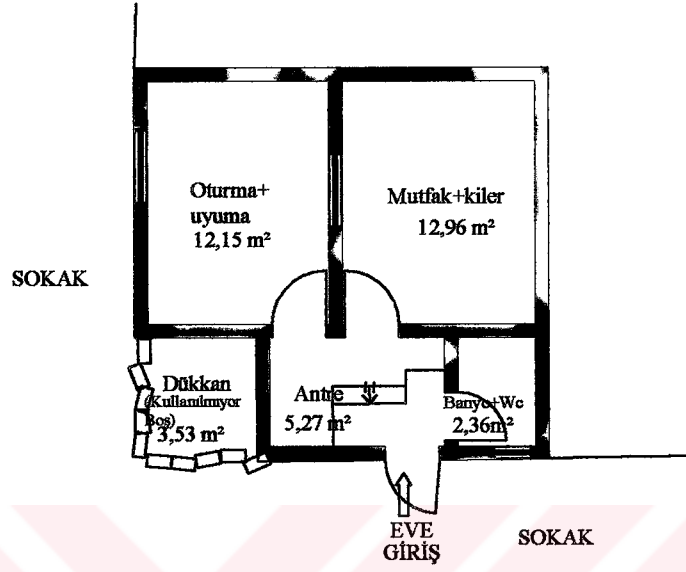

ÜST KAT PLANI

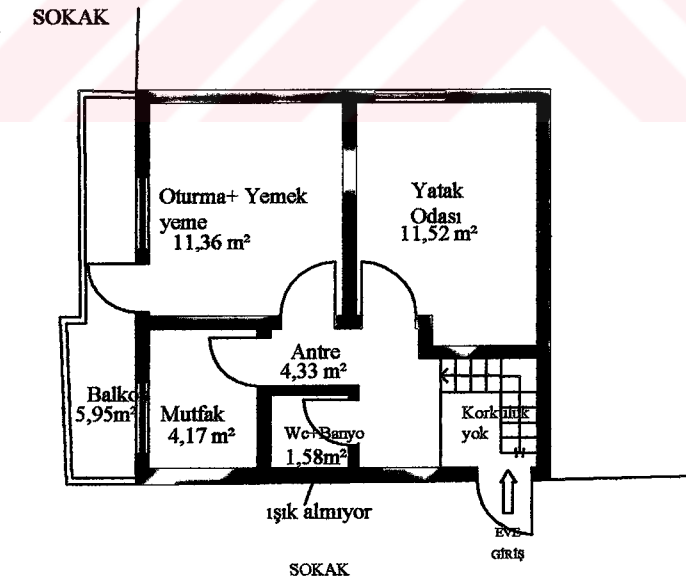
EK 4.35.

EV NO: 41/1

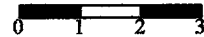

ZEMİN KAT PLANI

EV NO: 41/2

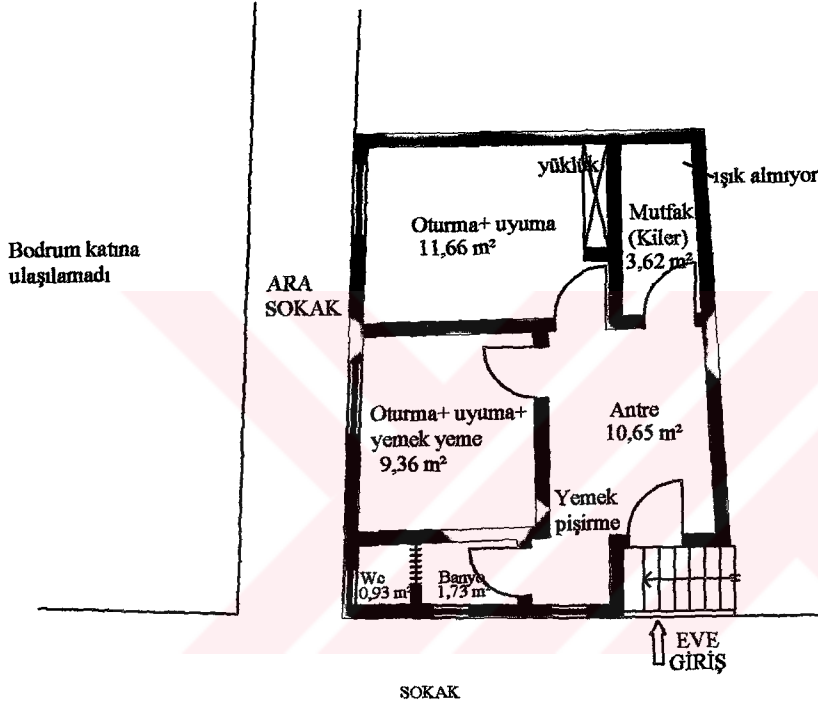

ÜST KAT PLANI

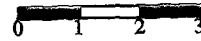

EK 4.36.

EV NO: 42

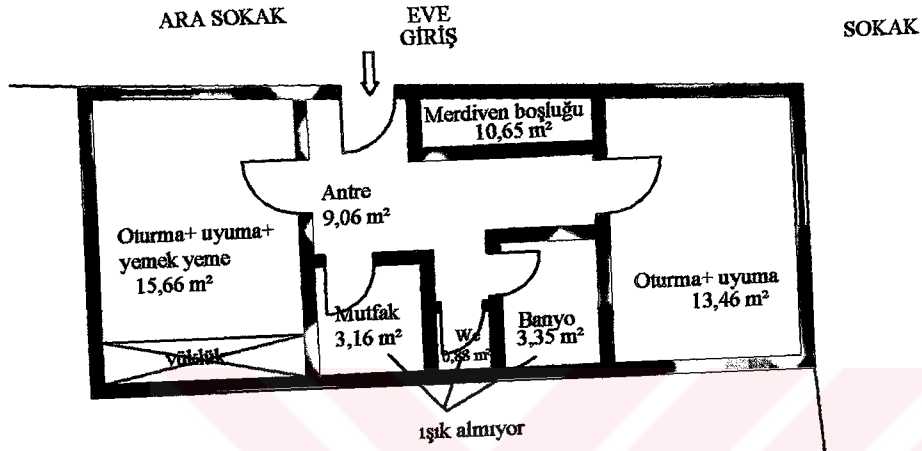

ZEMİN KAT PLANI

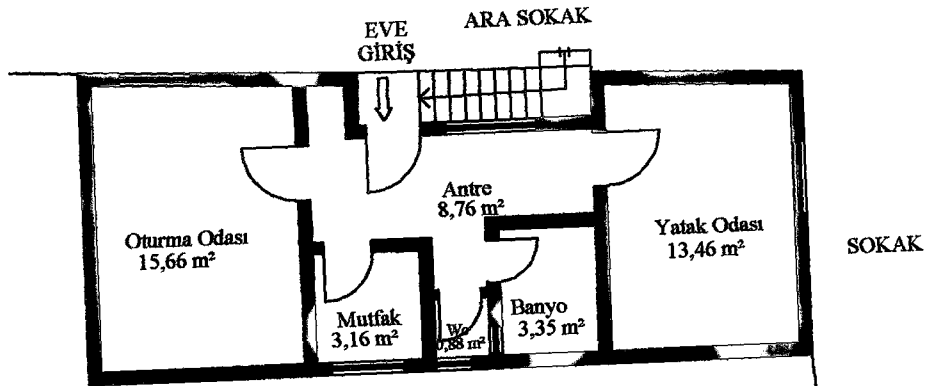
EK 4.37.

EV NO: 43/1

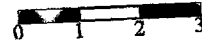

ZEMİN KAT PLANI

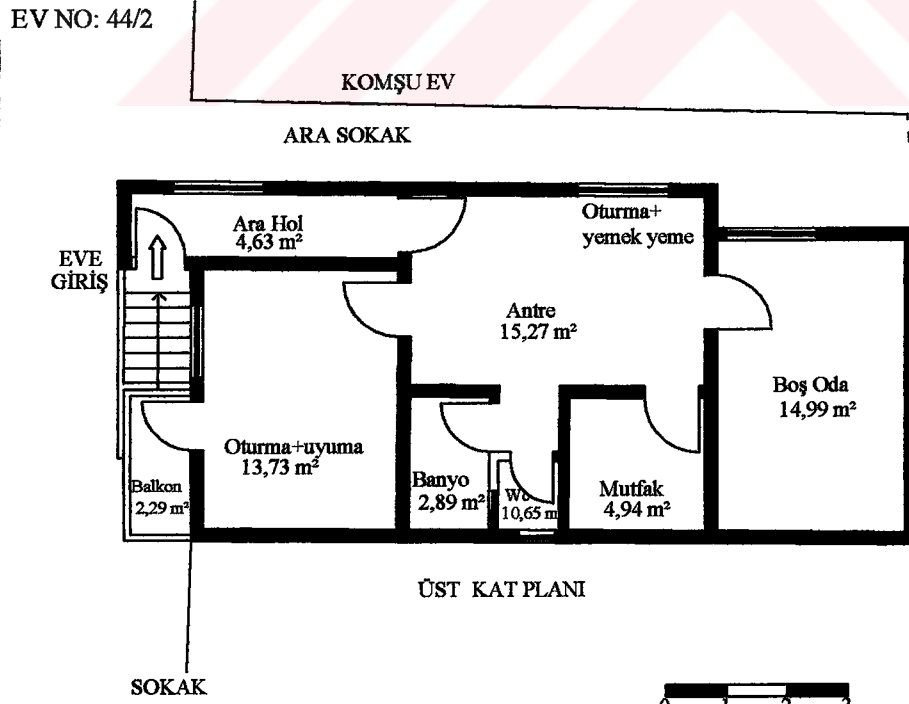
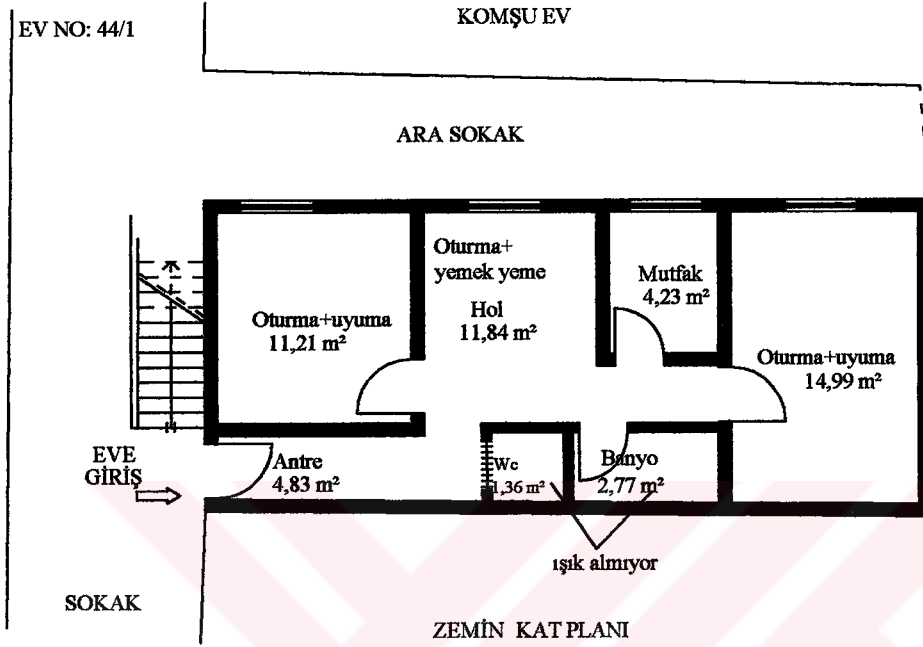
EV NO: 43/2

ÜST KAT PLANI

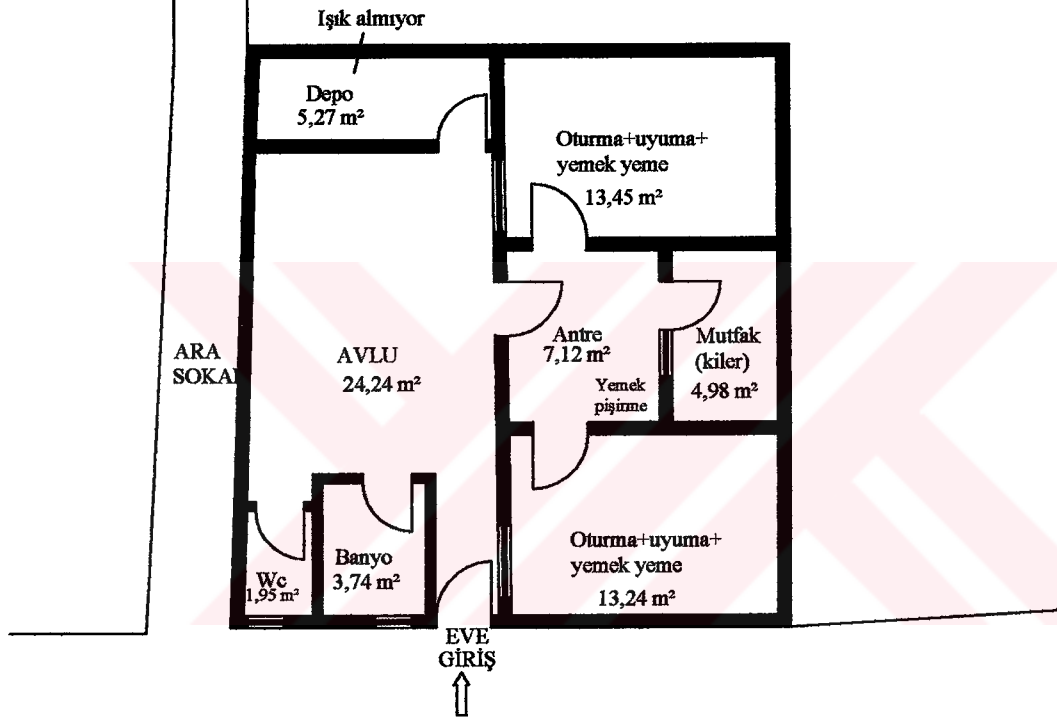

EK 4.38.

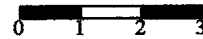

EK 4.39.

EV NO: 45

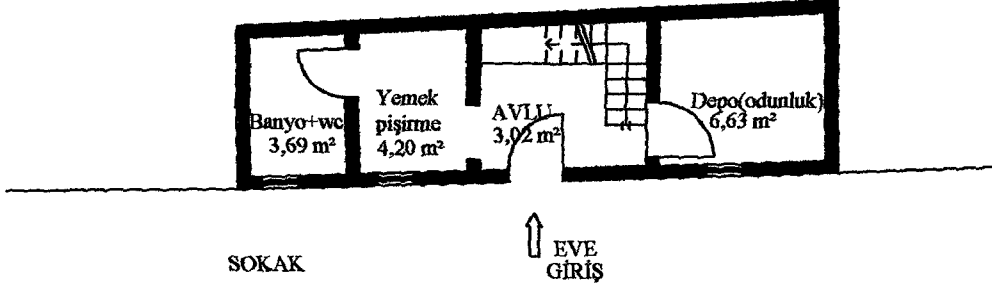

ZEMİN KAT PLANI

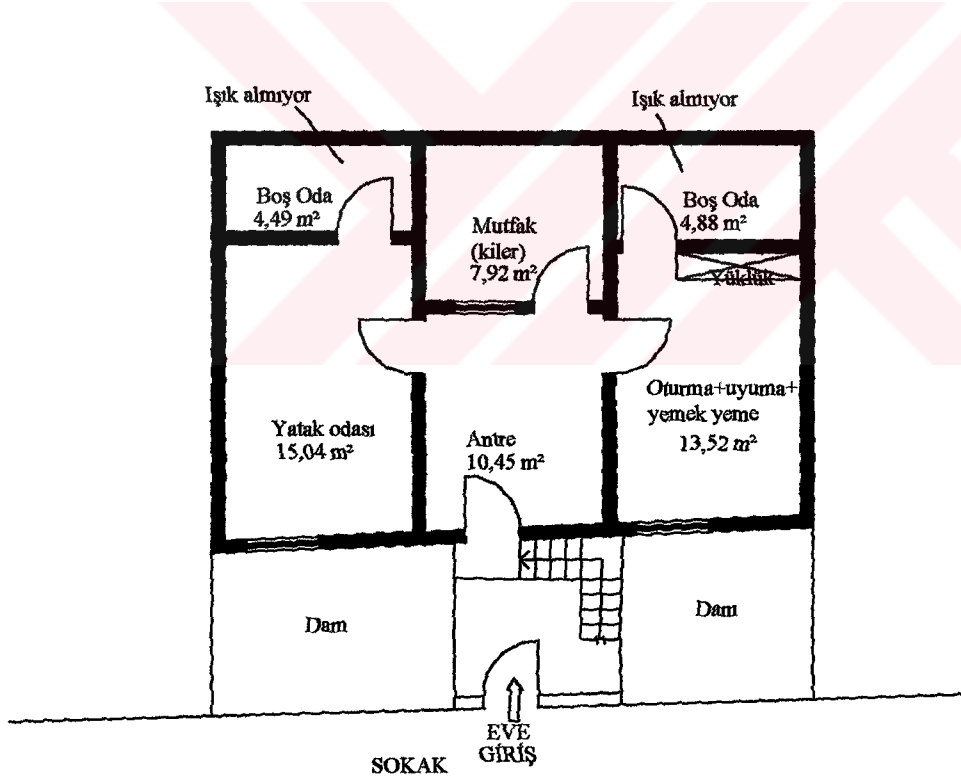

EK 4.40.

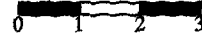
EV NO: 46

ZEMİN KAT PLANI

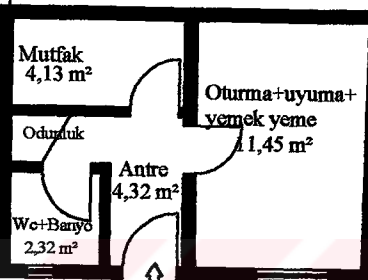
ÜST KAT PLANI

EK 4.41.

EV NO: 47/1

ARA SOKAK

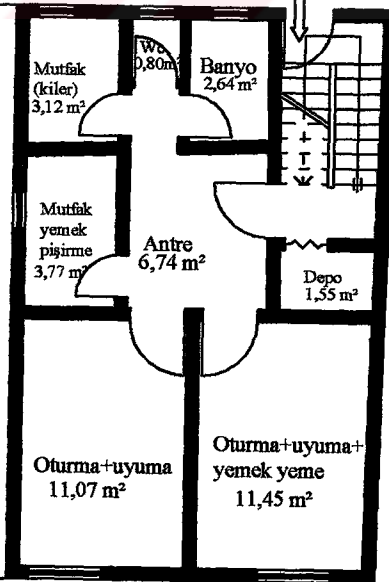
KOMŞU
EV

SOKAK

ZEMİN KAT PLANI

EV NO: 47/2

ARA SOKAK

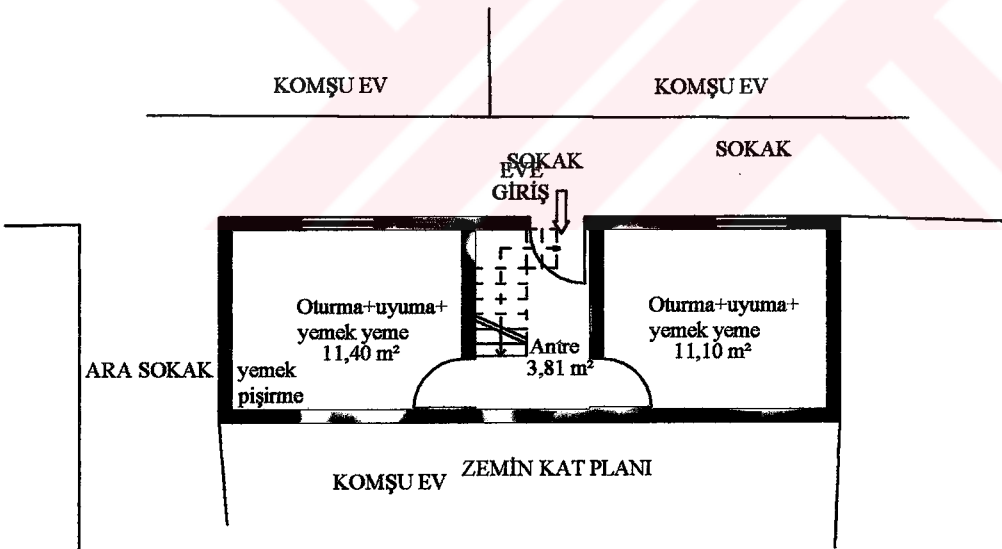
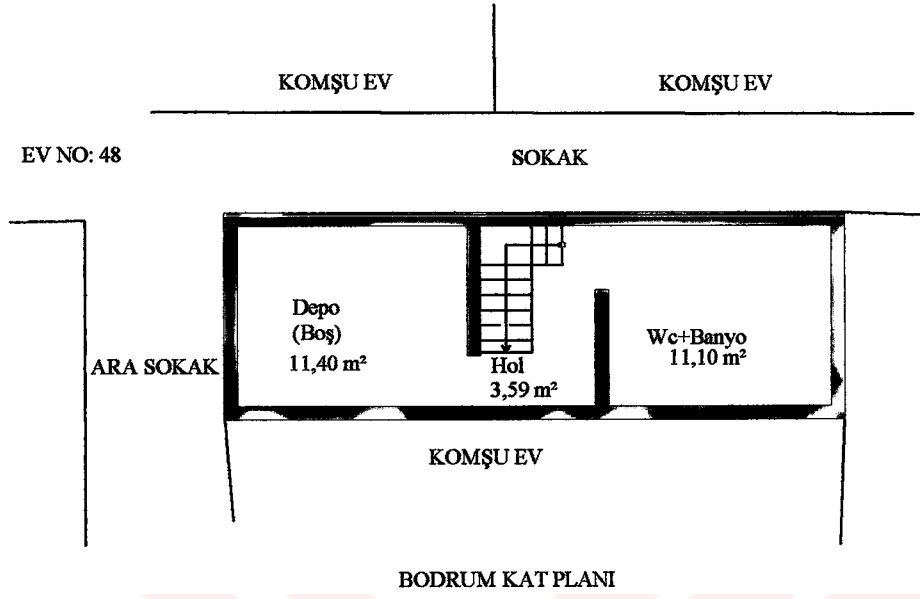
ÜST KATA
GİRİŞKOMŞU
EV

SOKAK

ÜST KAT PLANI

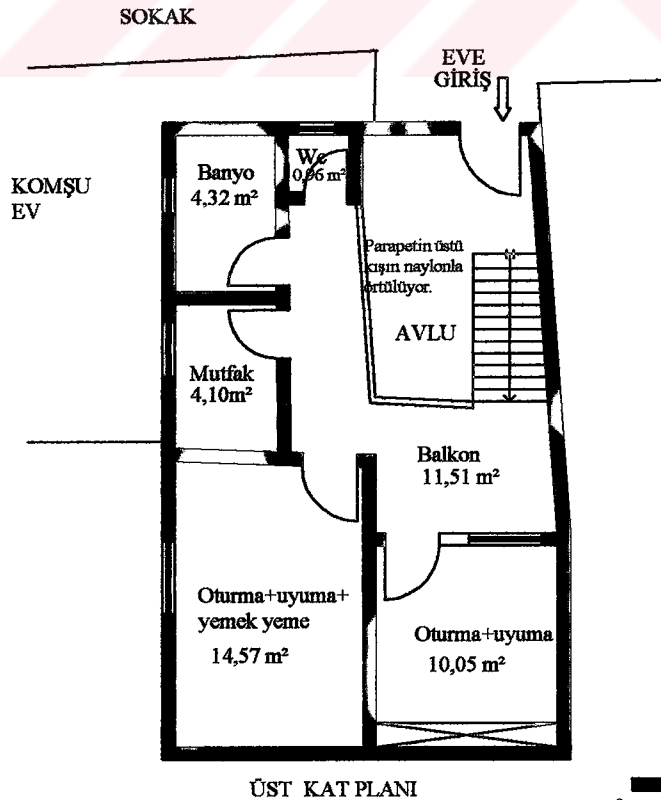
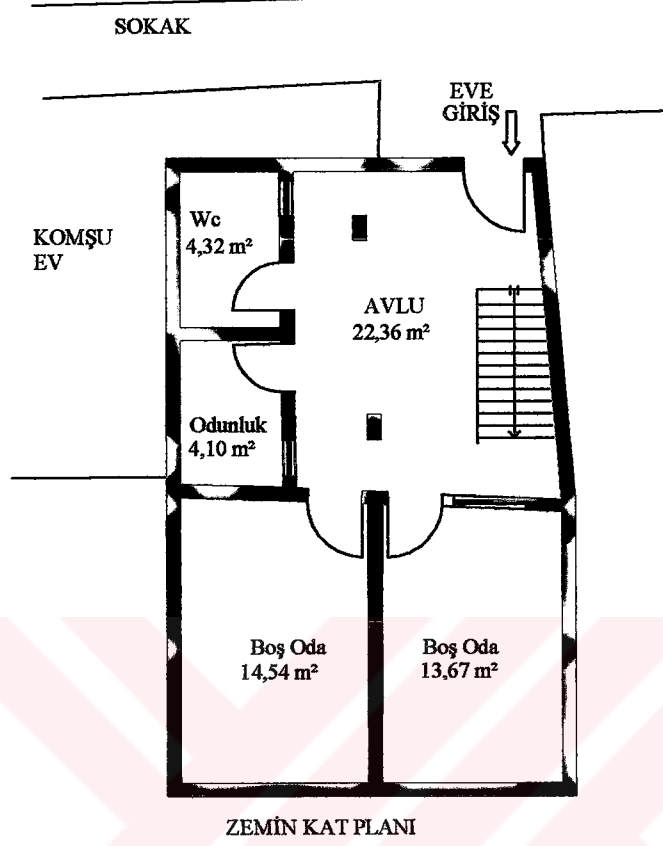

EK 4.42.

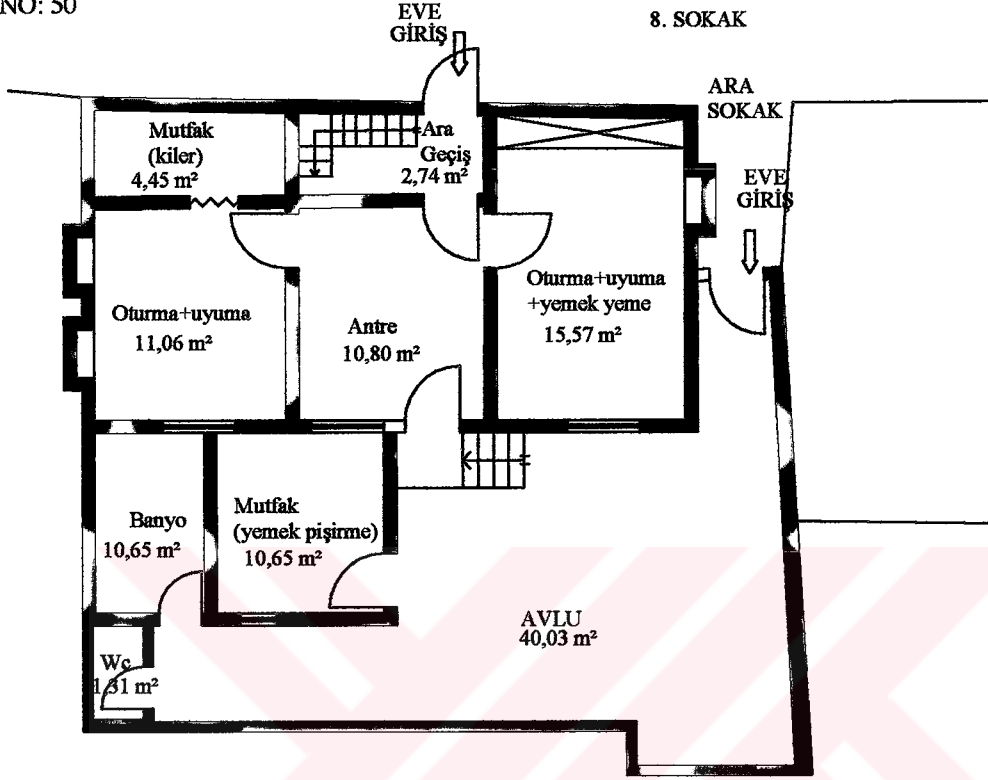
EK 4.43

EV NO: 49

EK 4.44

EV NO: 50

ZEMİN KAT PLANI

8. SOKAK

ARA SOKAK

EVE GİRİŞ

Banyo 2,33 m²

Wc 1,33 m²

Antre 4,78 m²

Yatak odası 15,57 m²

Teras 12,54 m²

Oturma+Dinlenme+yemek yeme 7,80 m²

AVLU

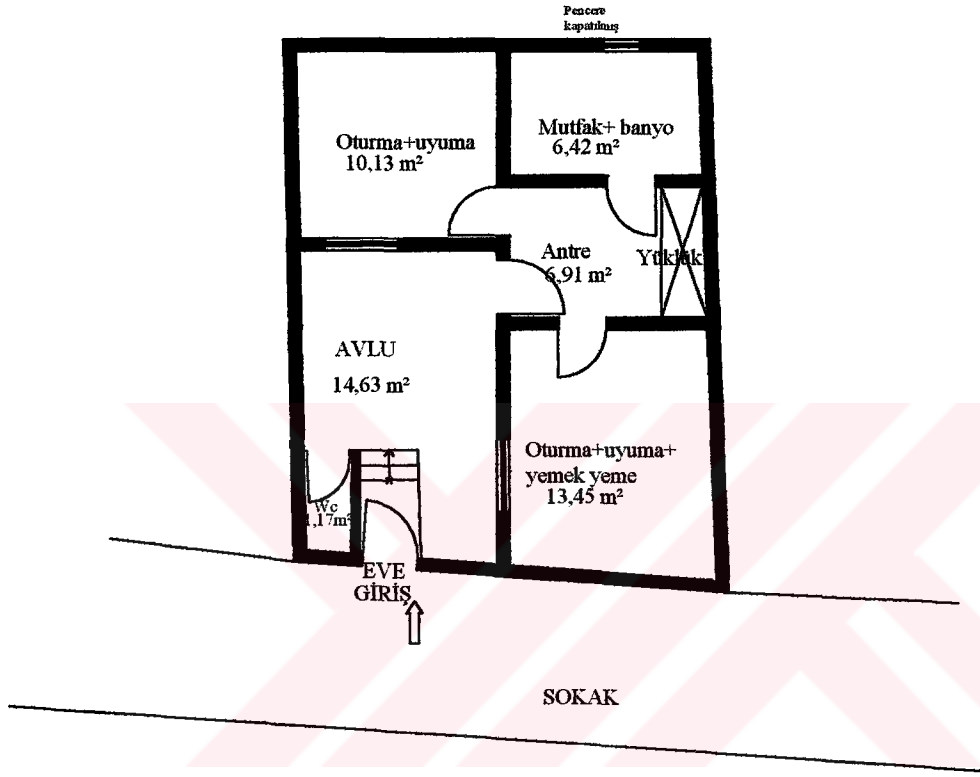
Dan
yazın uyuma+ dinlenme
için kullanılıyor Yerden 180 cm
yüksekliğinde tavan çardak pektinde
örtülüyor.

ÜST KAT PLANI

0 1 2 3

EK 4.45.

EV NO: 51

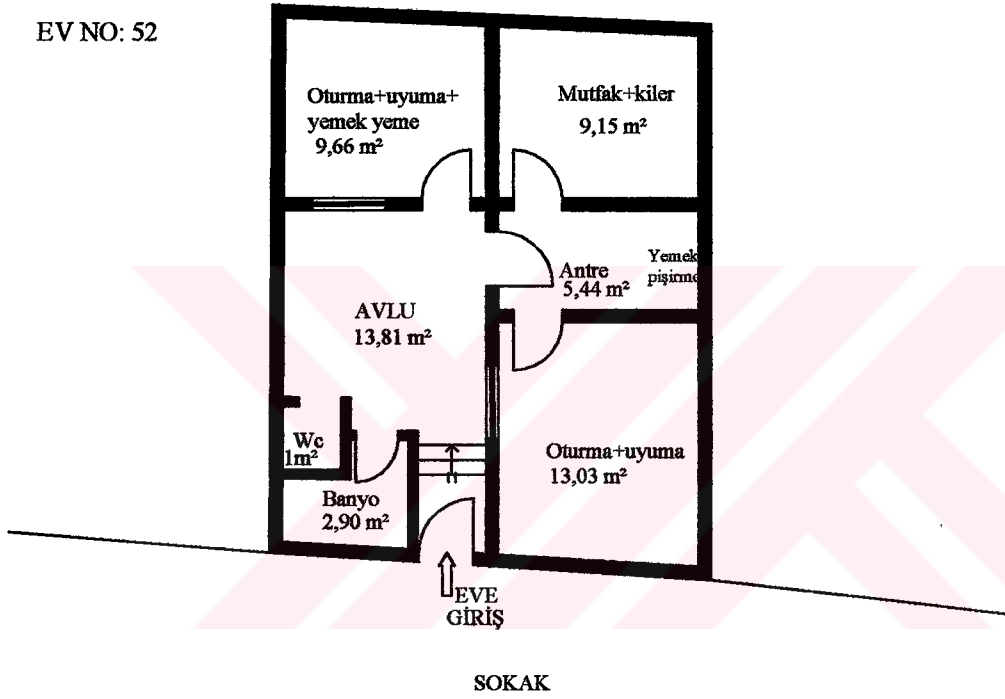

ZEMİN KAT PLANI

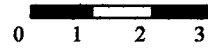

EK 4.46.

EV NO: 52

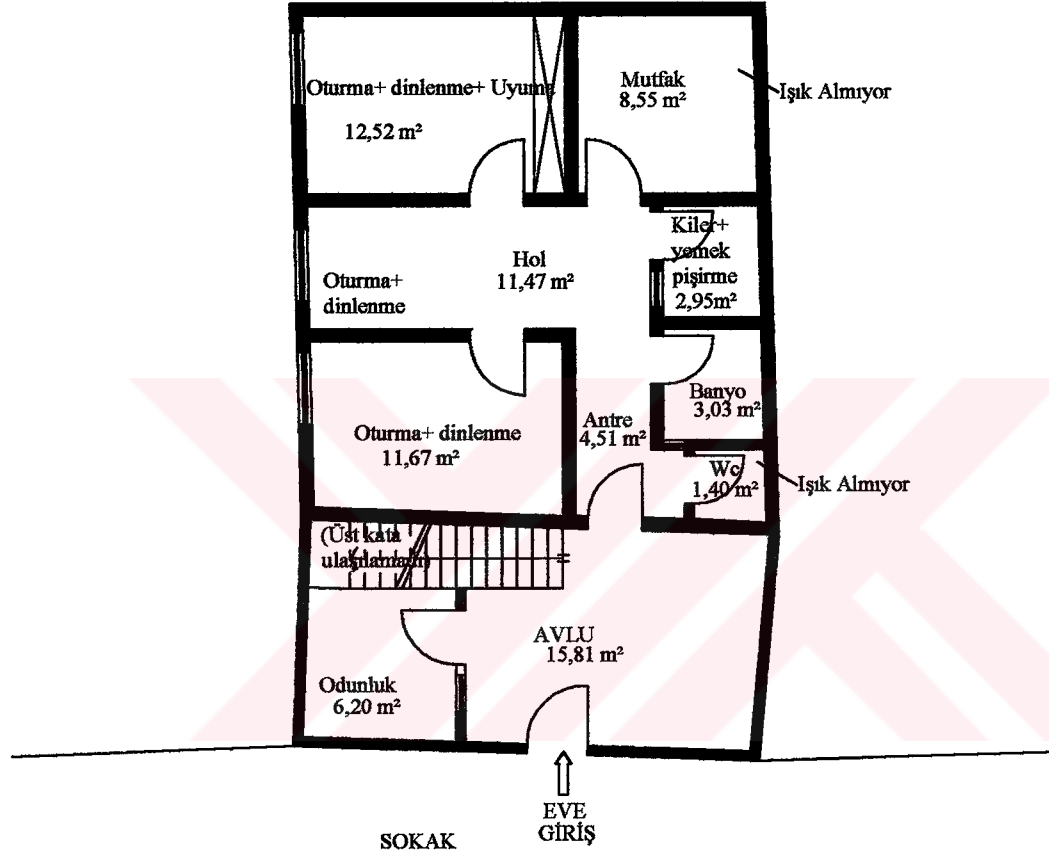

ZEMİN KAT PLANI

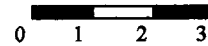

EK 4.47.

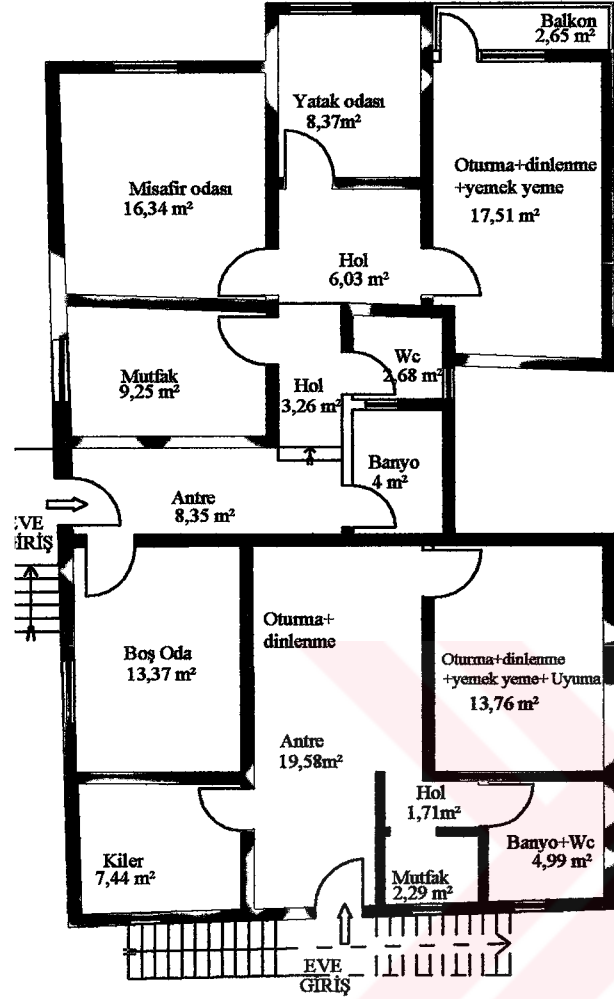
EV NO: 53

ZEMİN KAT PLANI

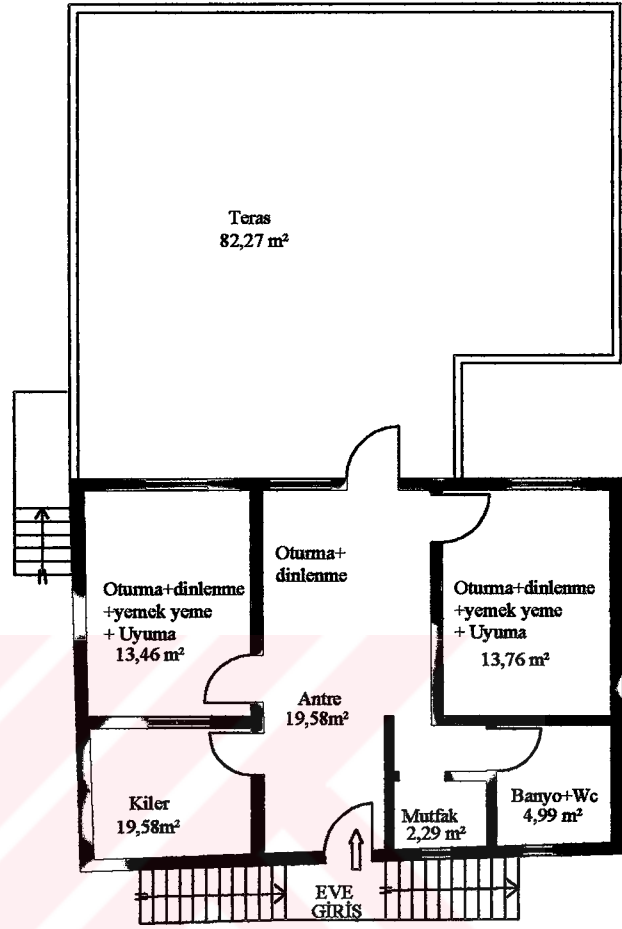

EV NO: 54/1

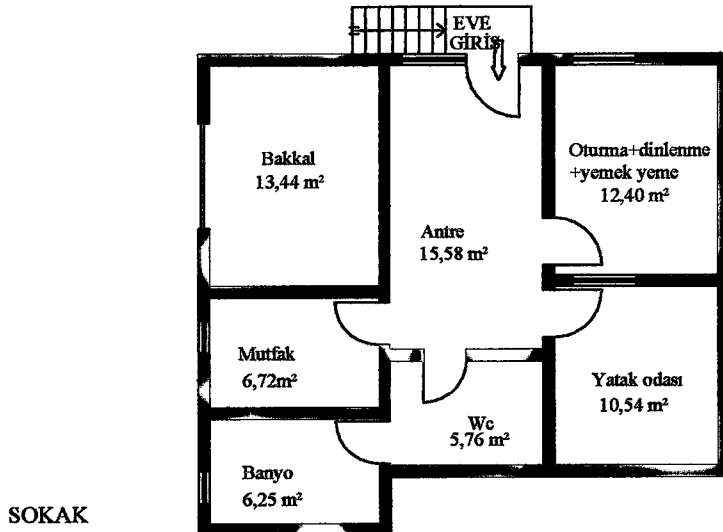
ZEMİN KAT PLANI

EV NO: 54/4

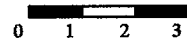
ÜST KAT PLANI

EV NO: 54/3

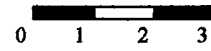
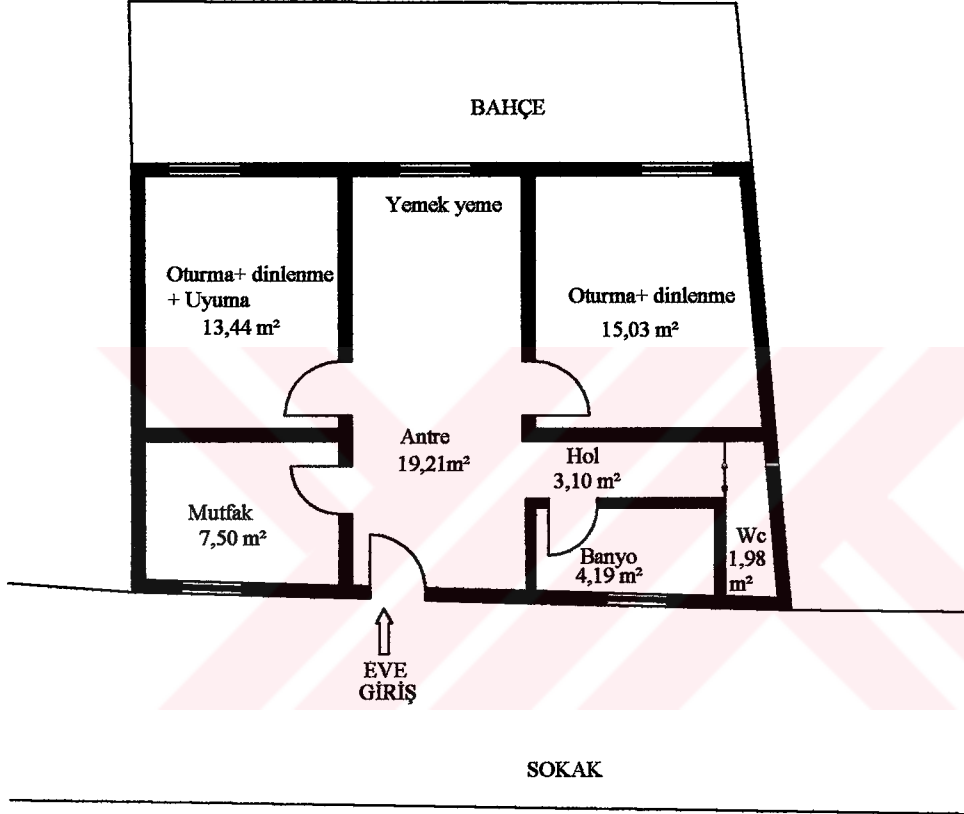
SOKAK

BODRUM KAT PLANI

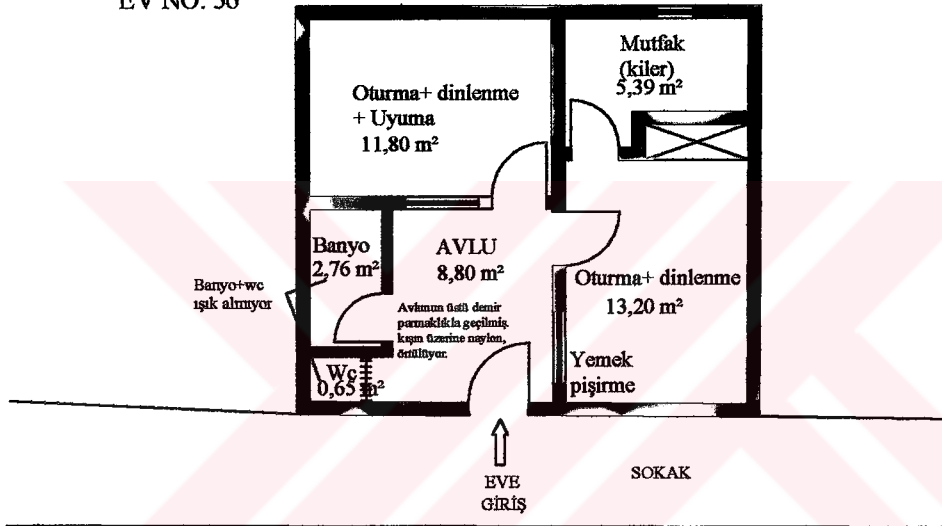
EK 4.49.

EV NO: 55

EK 4.50.

EV NO: 56

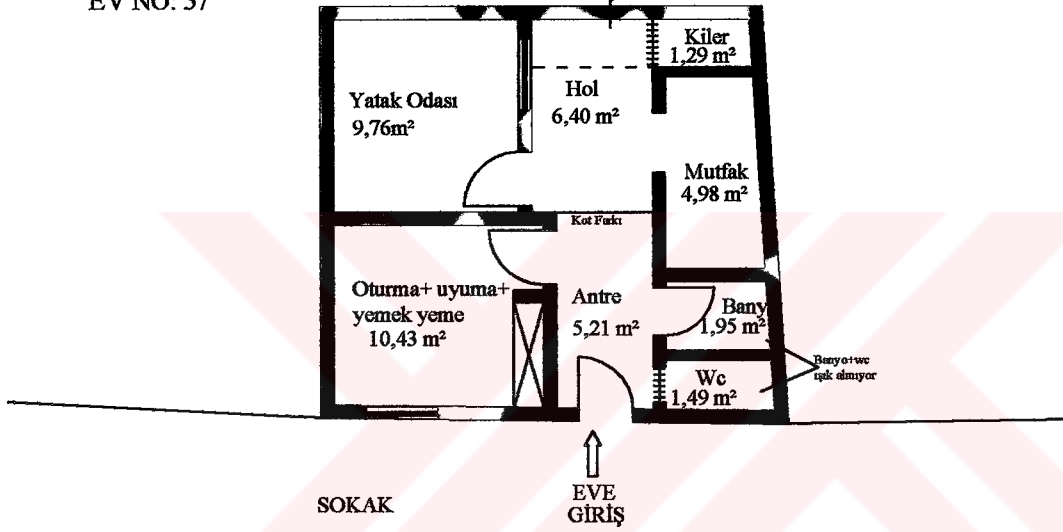
ZEMİN KAT PLANI

EK 4.51.

EV NO: 57

Bunun üstü açık deniz
parmaklığı ile geçilmiş
Eksen üzerine sayılan,
örtülüyor.

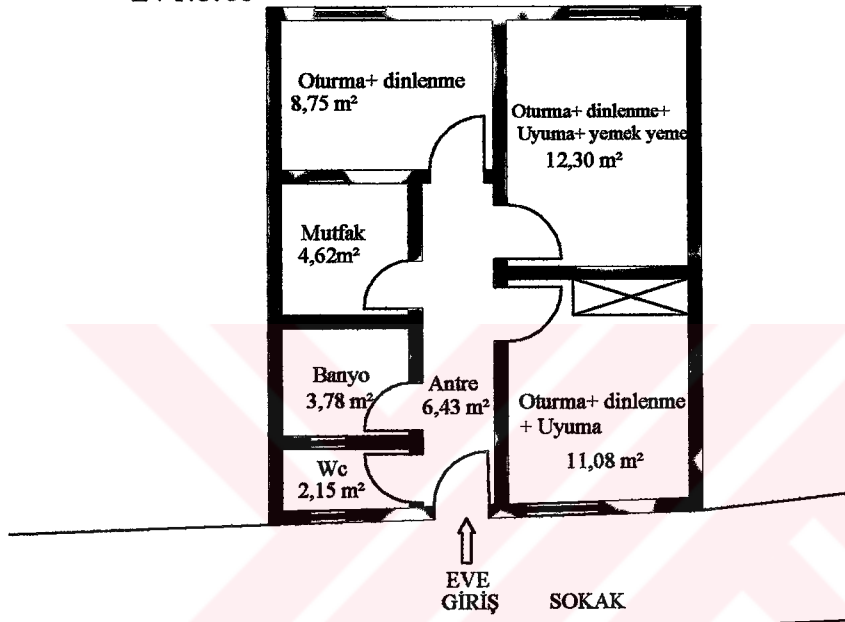

ZEMİN KAT PLANI

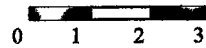

EK 4.52.

EV NO: 58

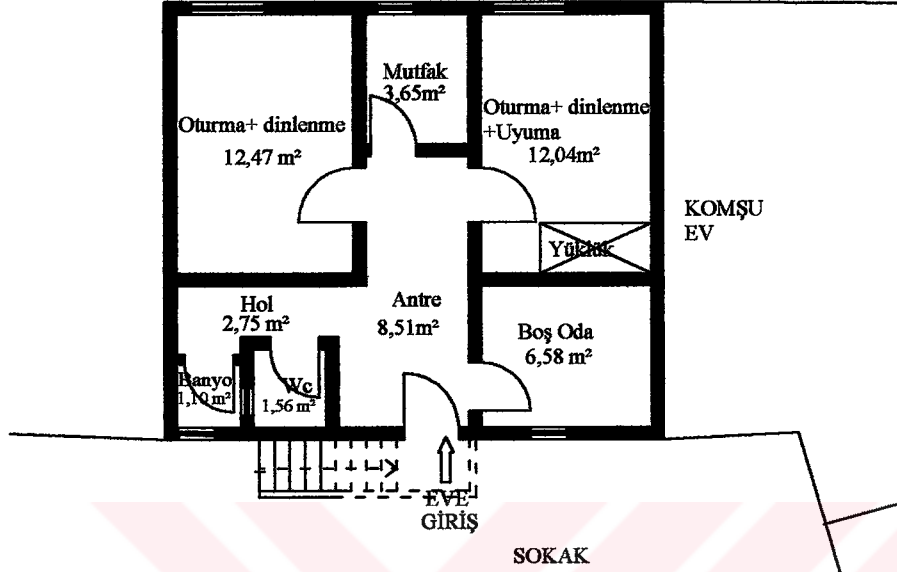

ZEMİN KAT PLANI

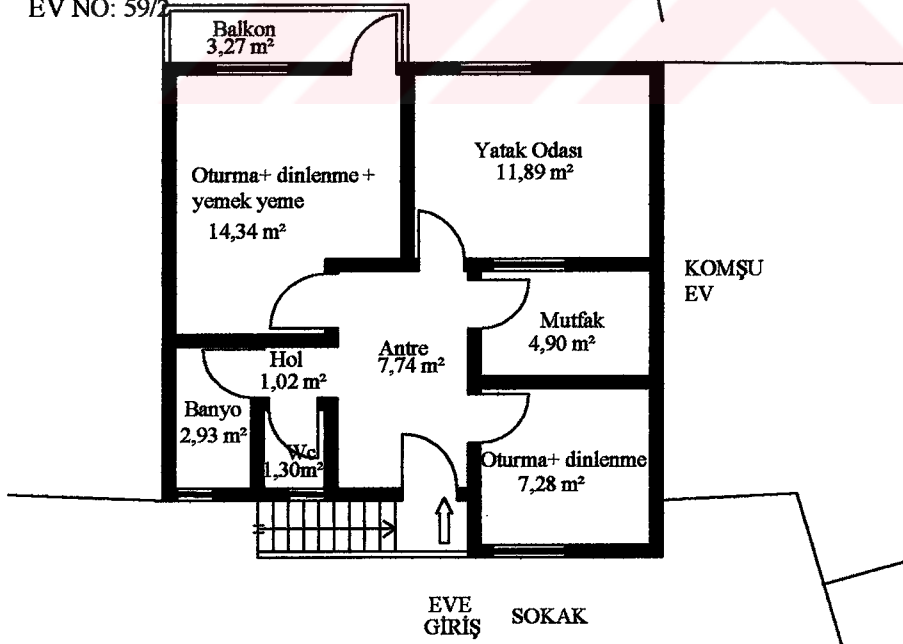

EK 4.53.

EV NO: 59/1

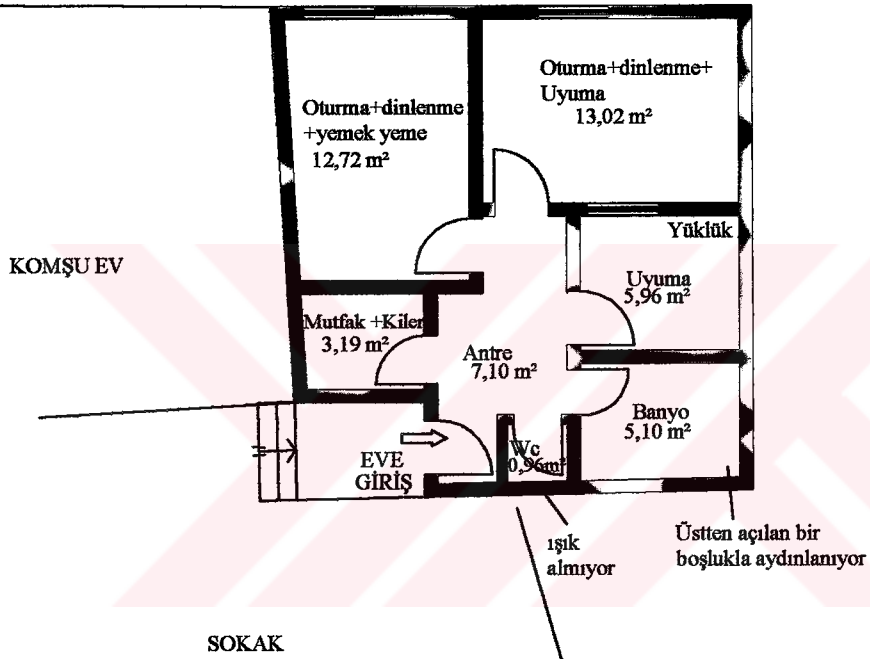

EV NO: 59/2

EK 4.54.

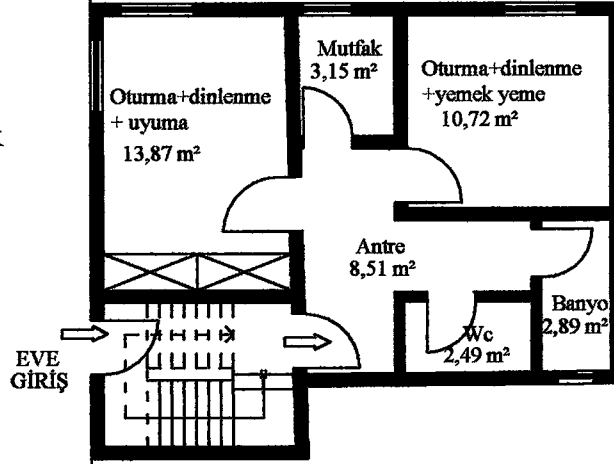
EV NO: 60

EK 4.55.

EV NO: 61/1

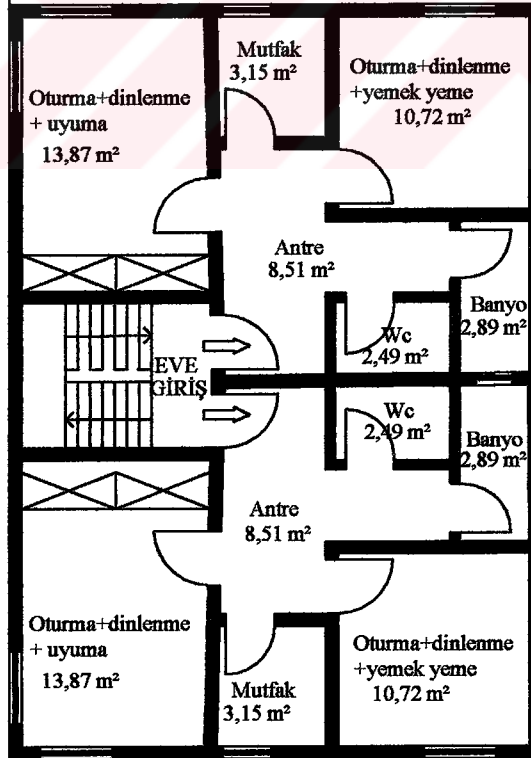
SOKAK

ZEMİN KAT PLANI

EV NO: 61/2

SOKAK

EV NO: 61/3

ÜST KAT PLANI

6.

EV NO: 62/1

EV NO: 62/2

EVE
GİRİŞOdunluk
8,77 m²AVLU
75,36 m²Komşu
EvOturma+ uyuma
12,61 m²Banyo
3,10 m²Wc
2,30 m²Wc
2,30 m²Banyo
3,10 m²Oturma+ uyuma
12,61 m²Bodrum kata
gemici
merdiveniyle
iniliyor
(Kot farkı var)Mutfak
3,74 m²Antre
10,06 m²Antre
9,95 m²Mutfak
12,77 m²Misafir Odası
12,70 m²Oturma+ dinlenme+
uyuma
15,36 m²Oturma+ dinlenme+
uyuma
15,36 m²Misafir Odası
12,67 m²Yemek
yemeBodrum kata
UlaşılamadıBalkon
4,01 m²Balkon
4,01 m²↑
BODRUM KATA
GİRİŞ

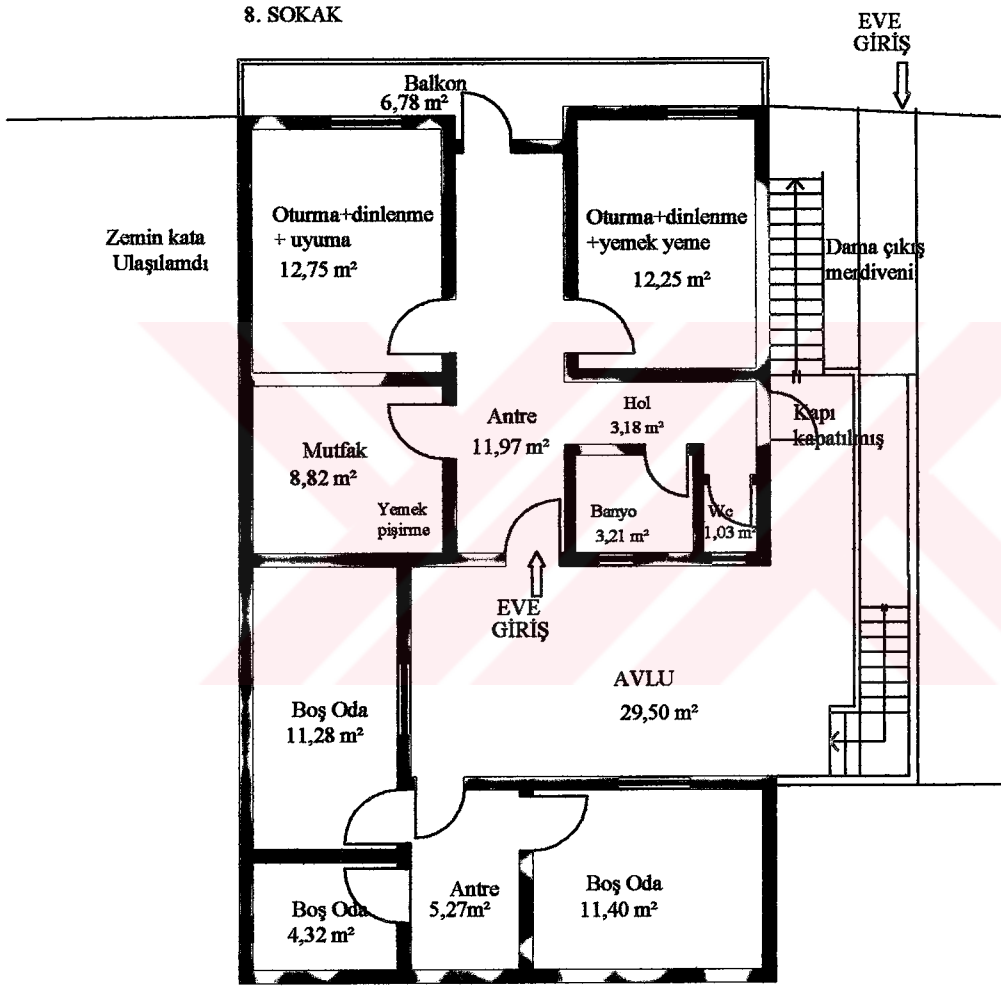
SOKAK

ZEMİN KAT PLANI

0 1 2 3

EK 4.57.

EV NO: 63

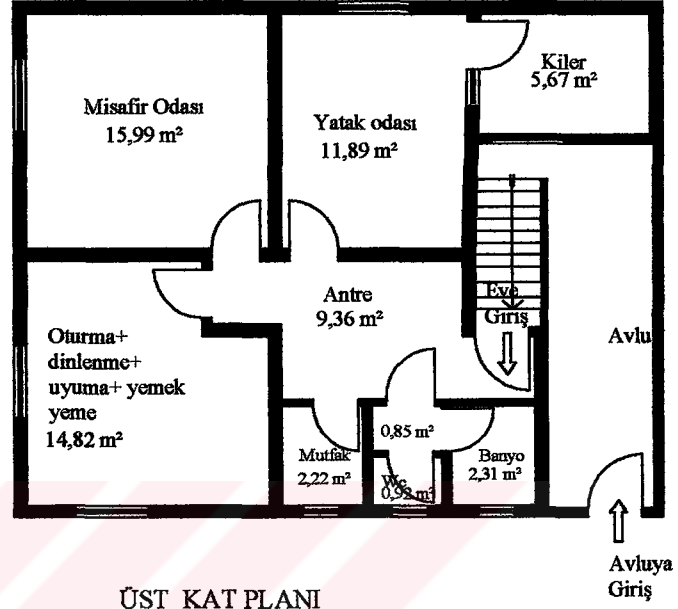
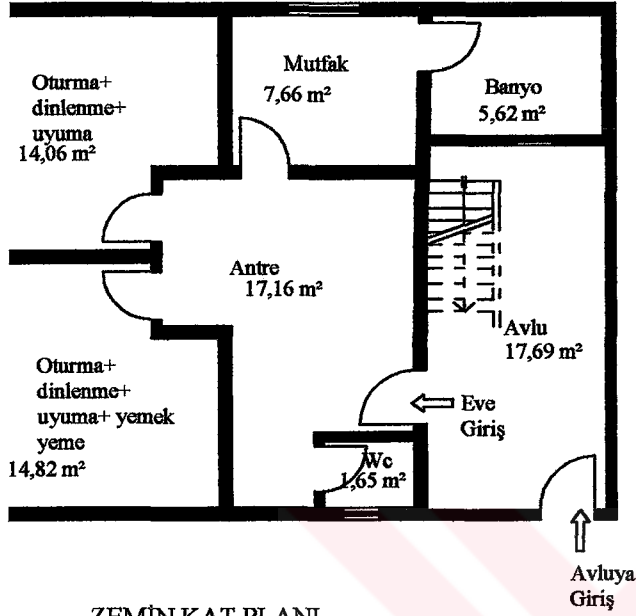

ÜST KAT PLANI

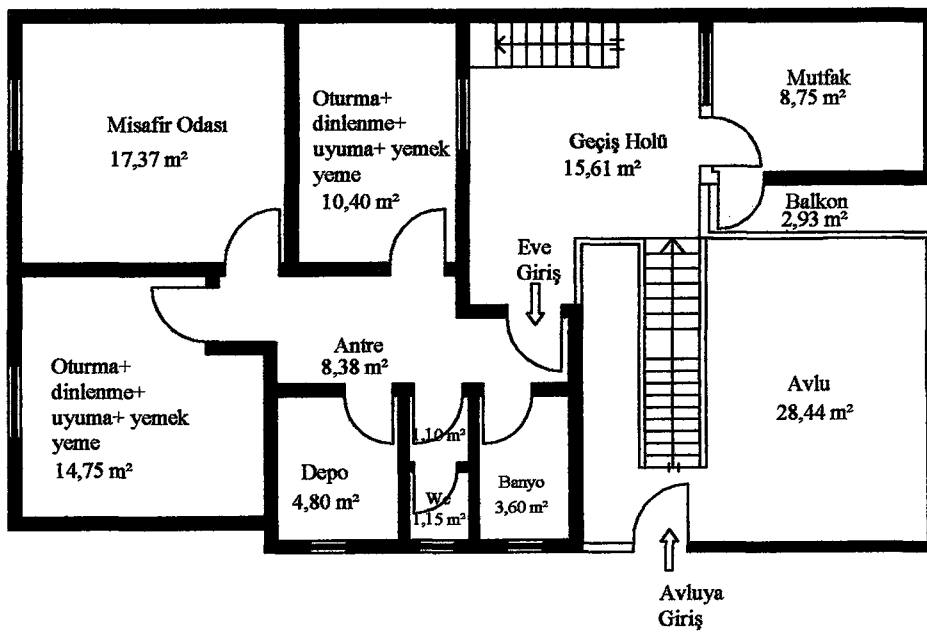

NO :64

EV NO :64

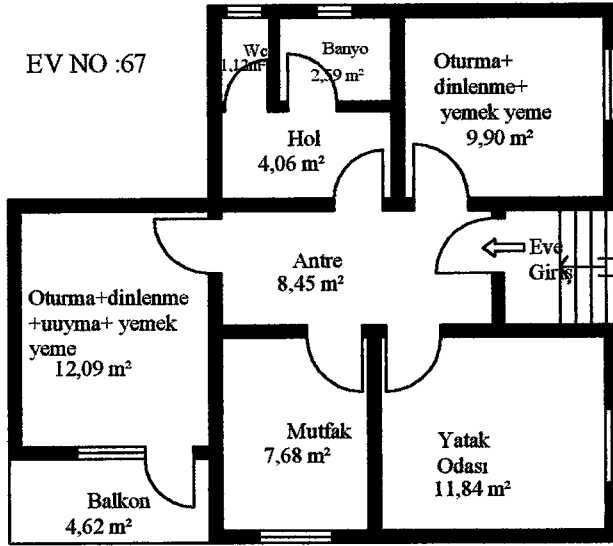

EV NO :64

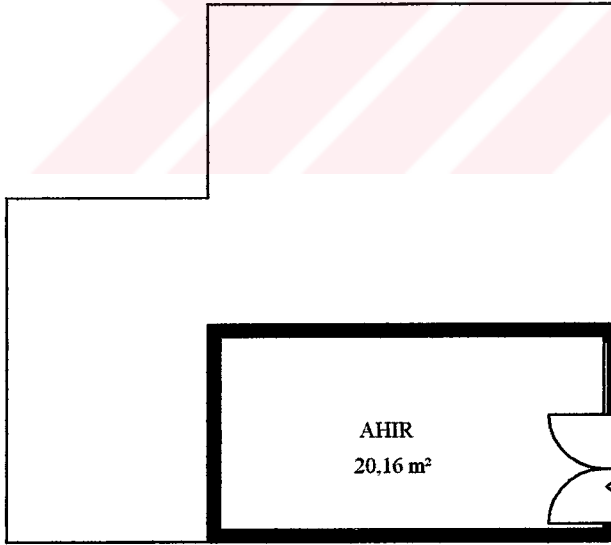
EK 4.59.

EV NO :67

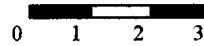
ZEMİN KAT PLANI

9. SOKAK

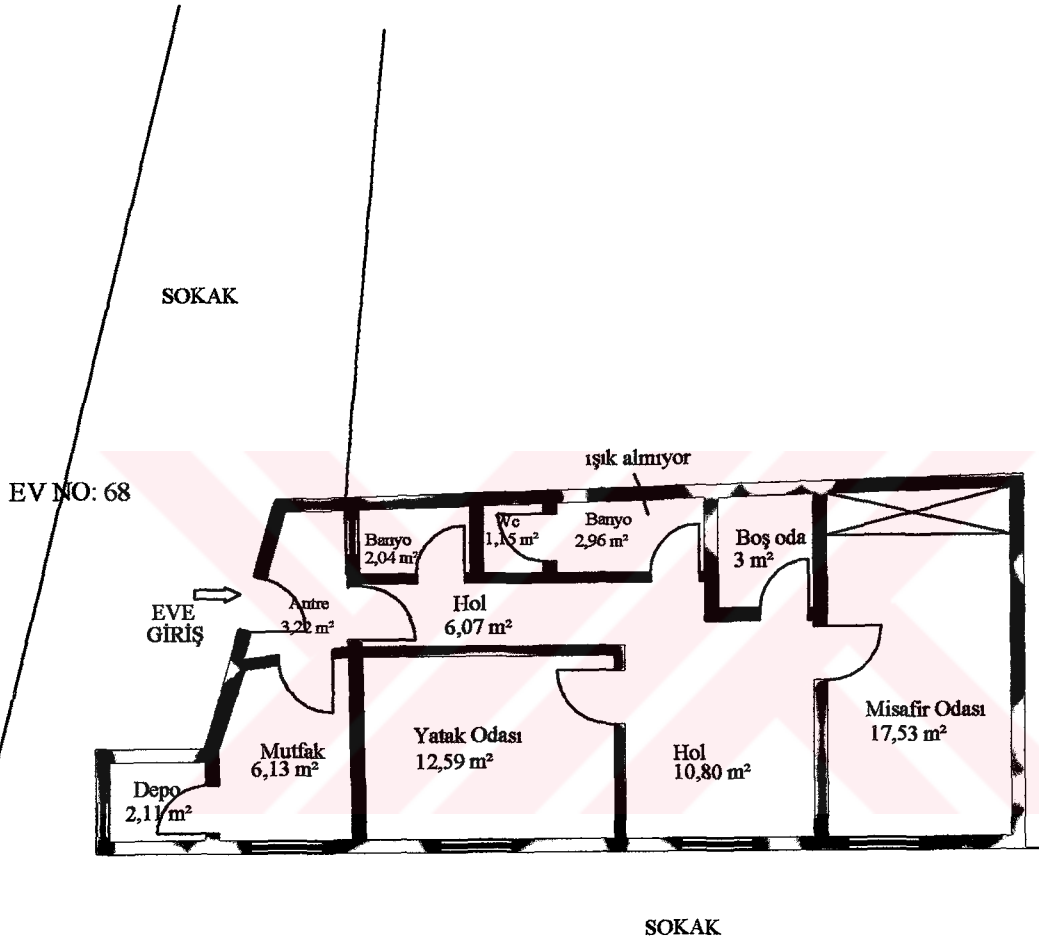

BODRUM KAT PLANI

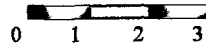
9. SOKAK

EK 4.60.

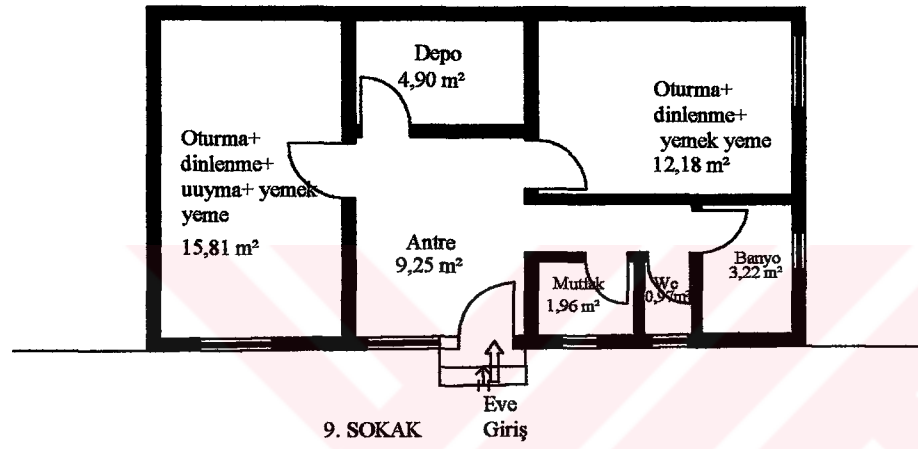

ZEMİN KAT PLANI

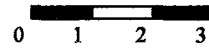

EK 4.61.

EV NO :69

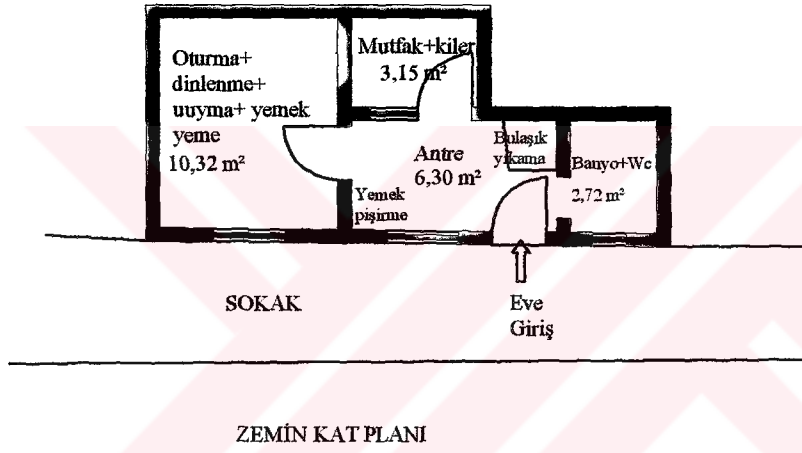

ZEMİN KAT PLANI

EK 4.62.

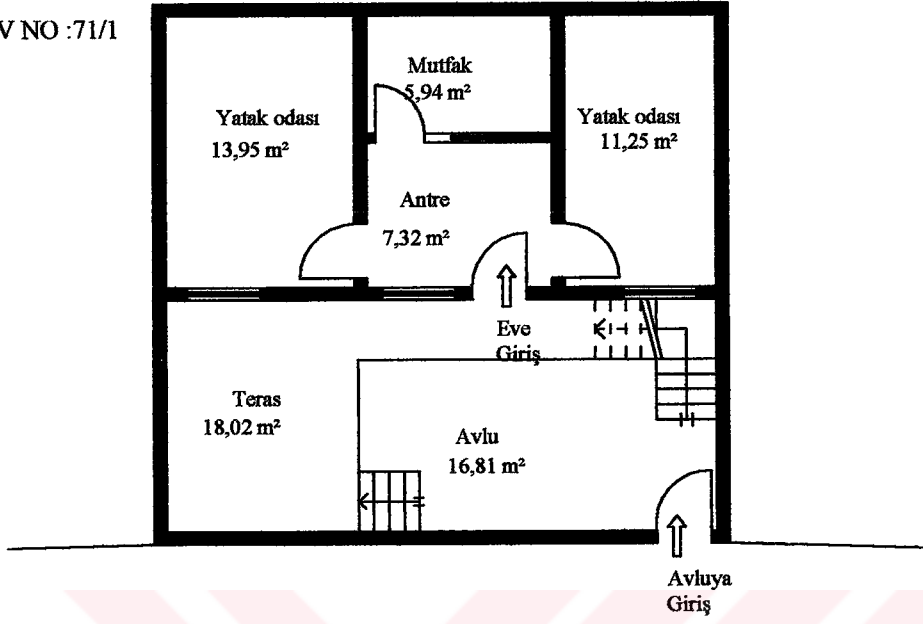
EV NO :70

0 1 2 3

EK 4.63.

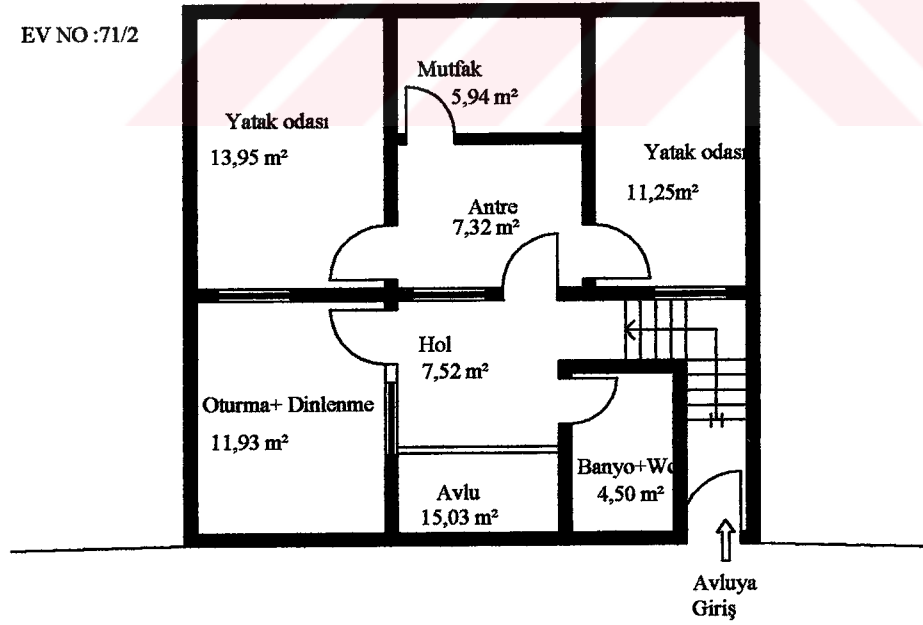
EV NO :71/1

9. SOKAK

ZEMİN KAT PLANI

EV NO :71/2

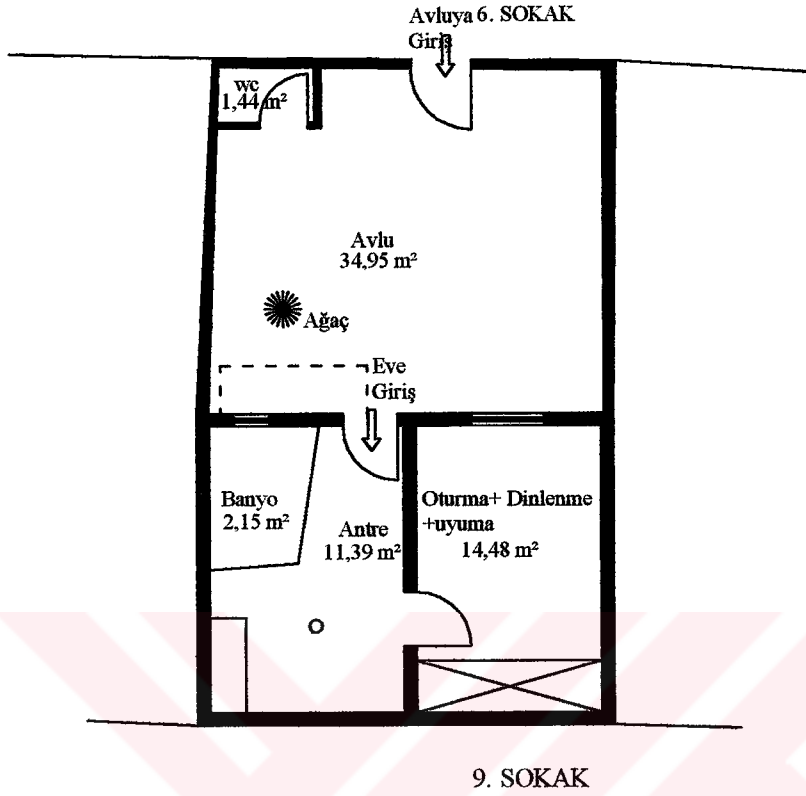

9. SOKAK

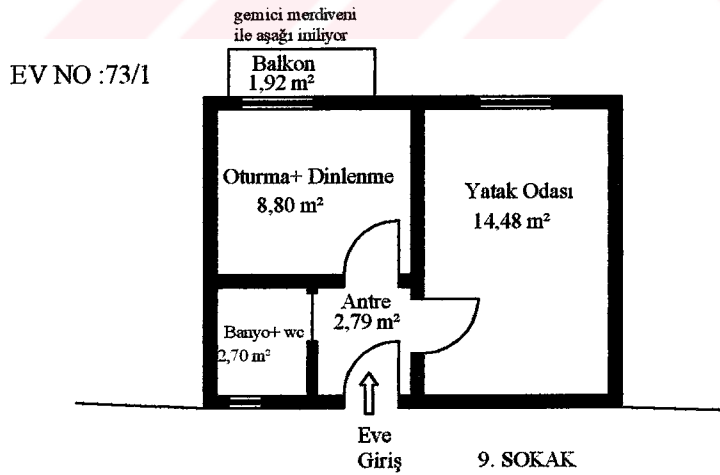
ÜST KAT PLANI

EK 4.64.

EV NO :73/2

BODRUM KAT PLANI

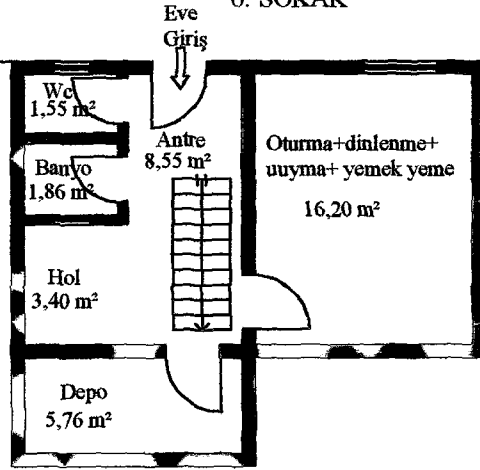
ZEMİN KAT PLANI

EK 4.65.

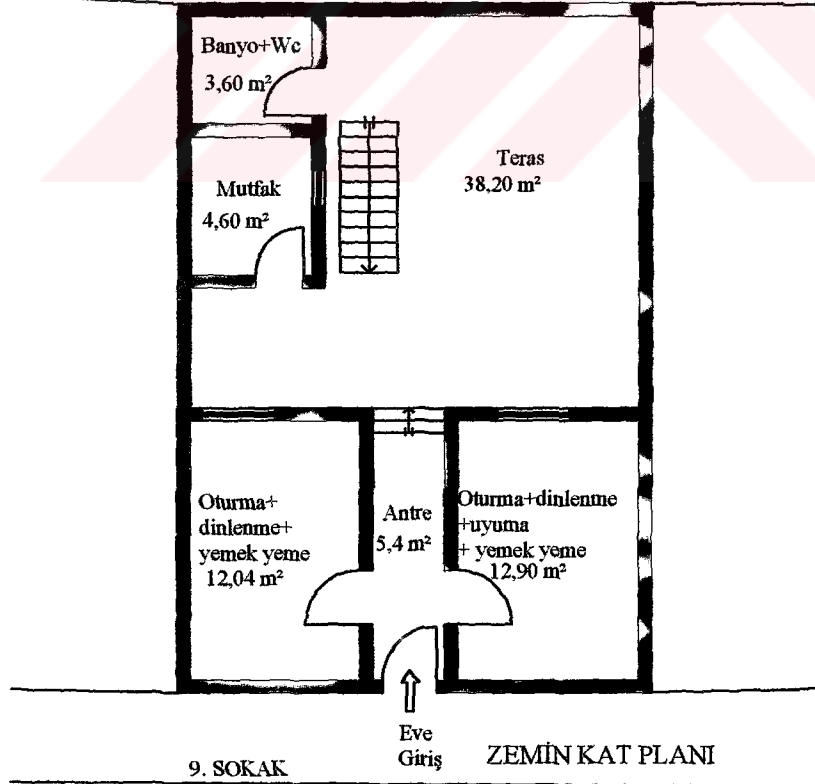
EV NO :74

6. SOKAK

9. SOKAK BODRUM KAT PLANI

6. SOKAK

9. SOKAK

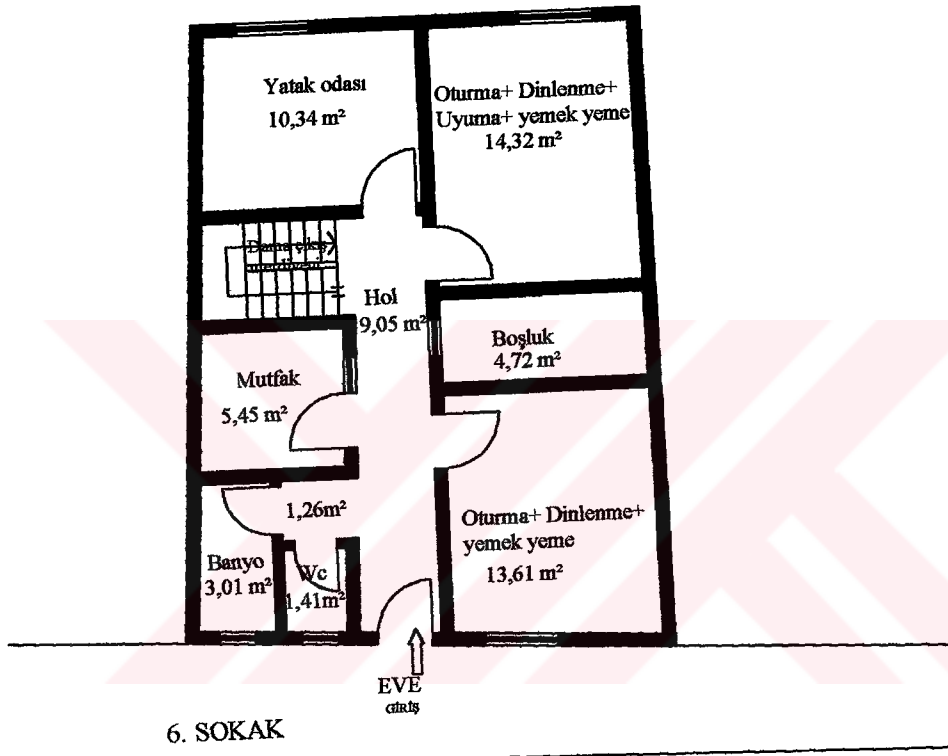
Eve
Giriş

ZEMİN KAT PLANI

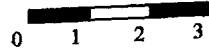
0 1 2 3

EK 4.66.

EV NO:75

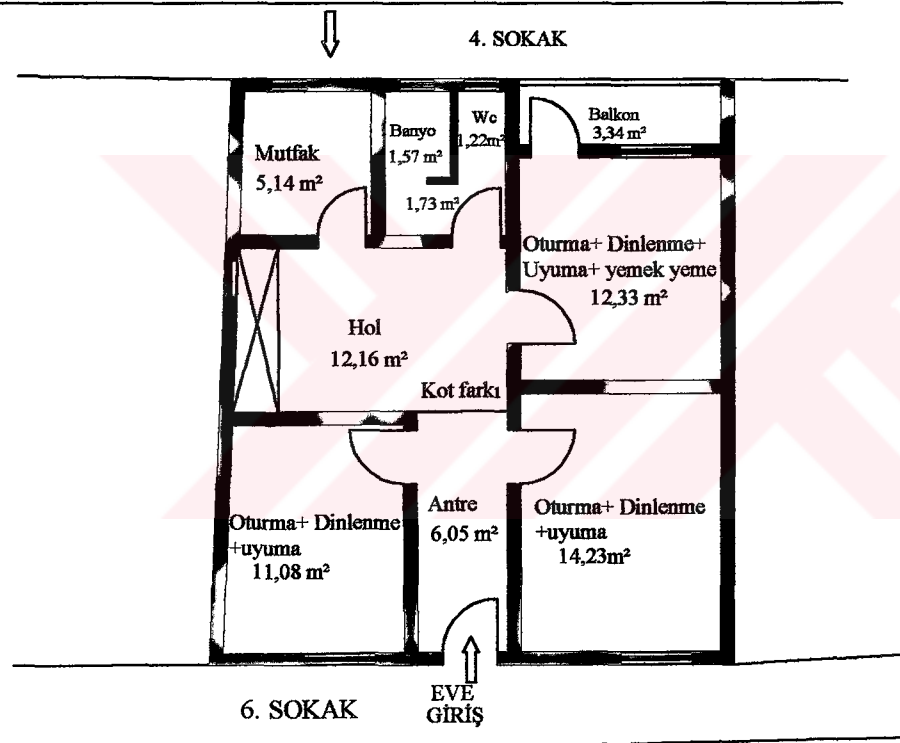

ZEMİN KAT PLANI

EK 4.67.

EV NO:76

Bodrum kat kapalı girilemedi.
girişi 4. sokaktan.

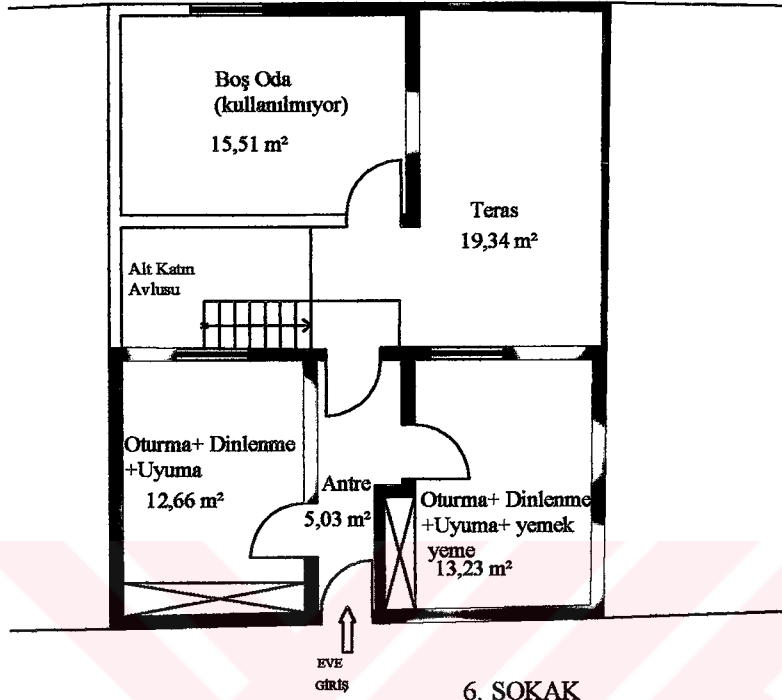
ZEMİN KAT PLANI

EK 4.68.

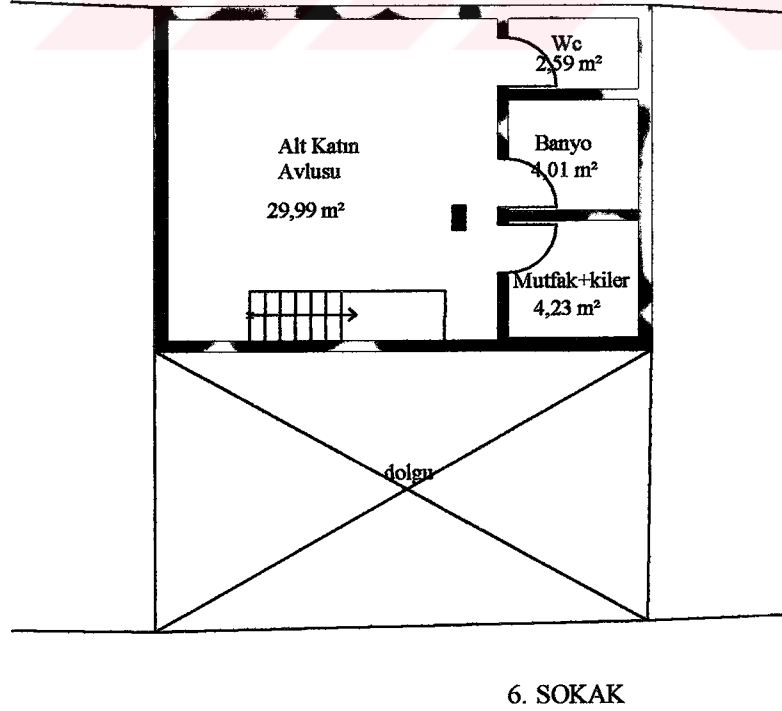
EV NO:77

SOKAK

ZEMİN KAT PLANI

SOKAK

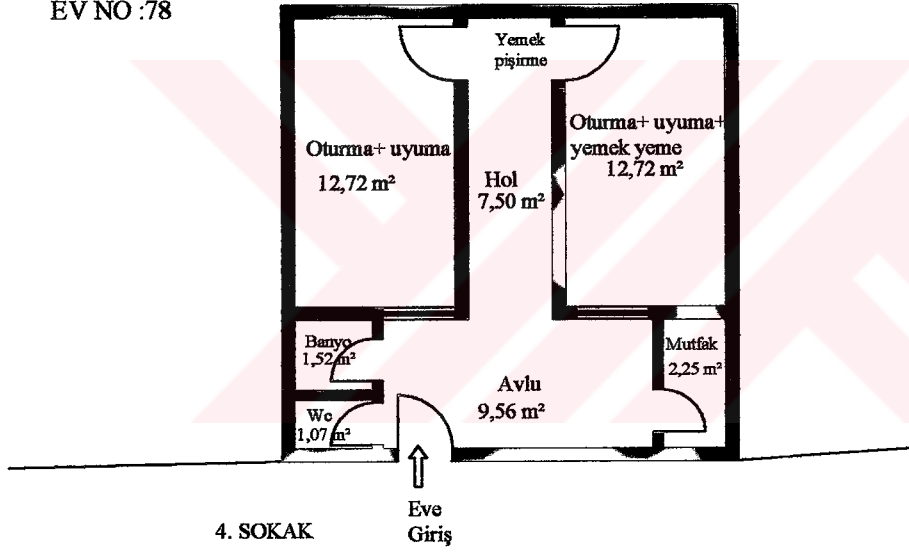

BODRUM KAT PLANI

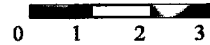

EK 4.69.

EV NO :78

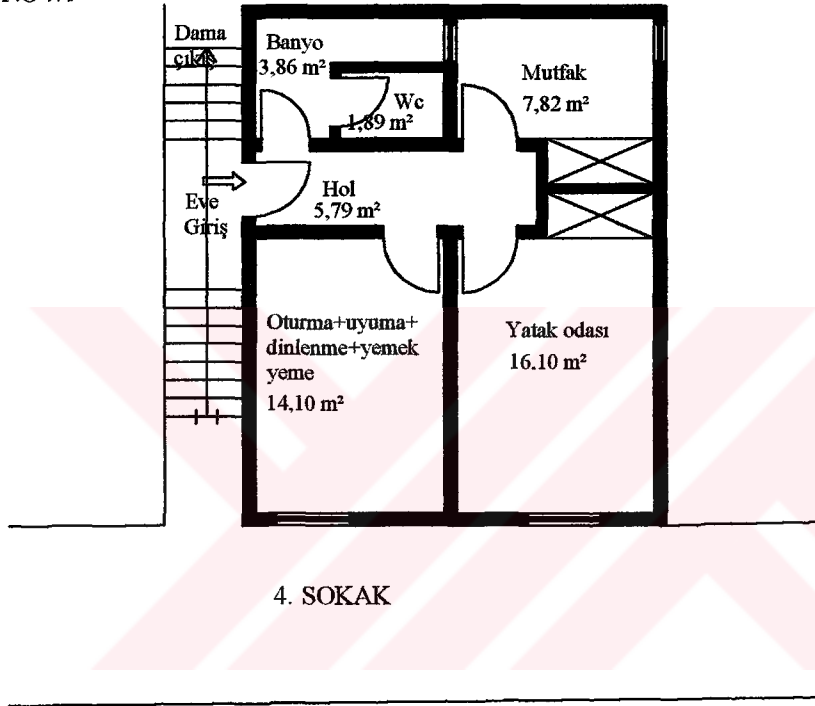

ZEMİN KAT PLANI

EK 4.70.

EV NO :79

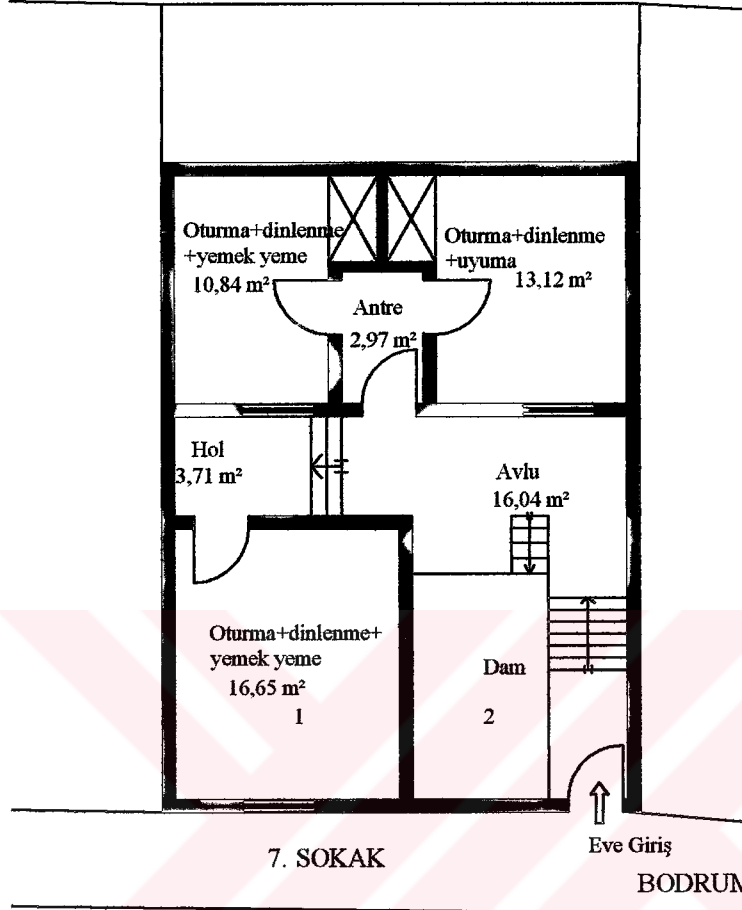
ZEMİN KAT PLANI

0 1 2 3

EK 4.71.

EV NO :80/1

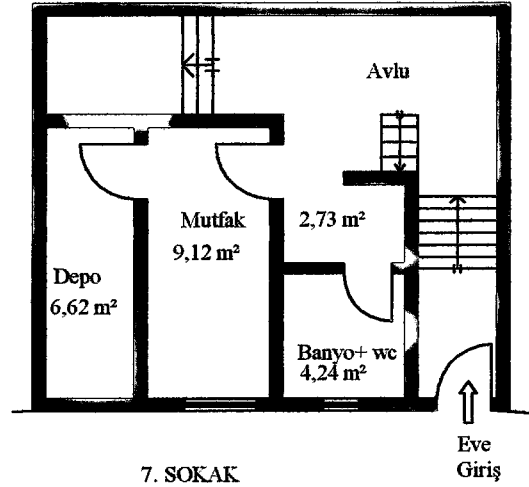
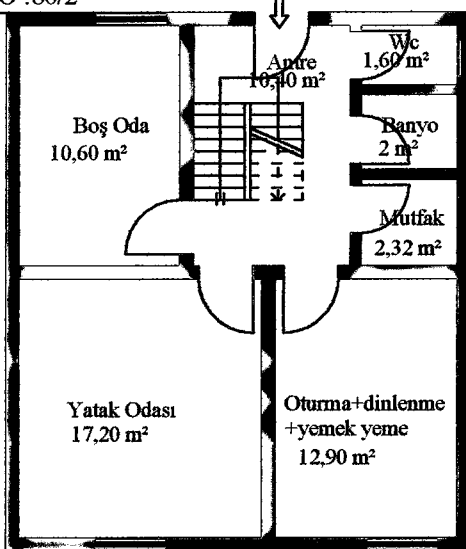
4. SOKAK

EV NO :80/2

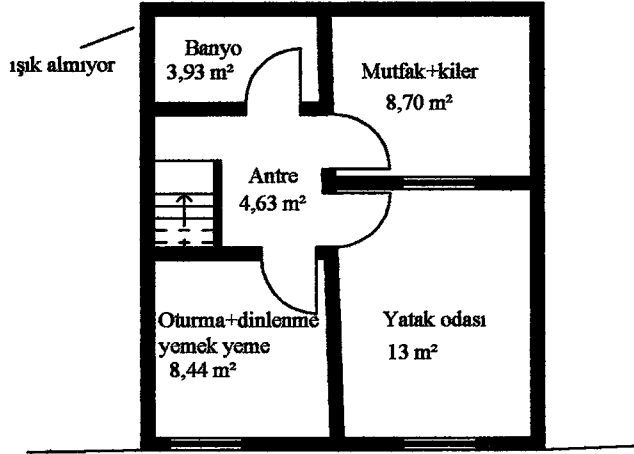
4. SOKAK

Eve Giriş

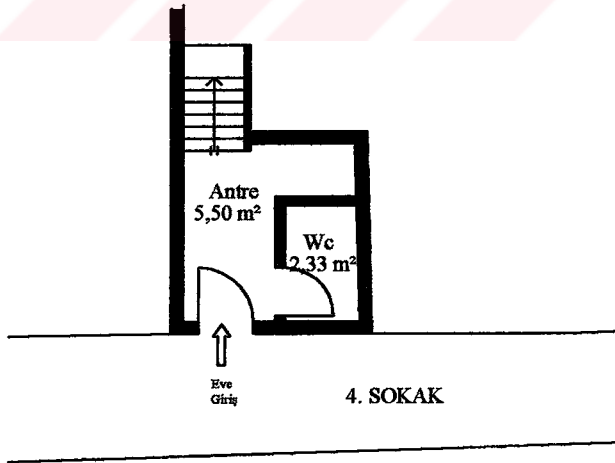
EK 4.72.

EV NO :81

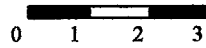

4. SOKAK

ÜST KAT PLANI

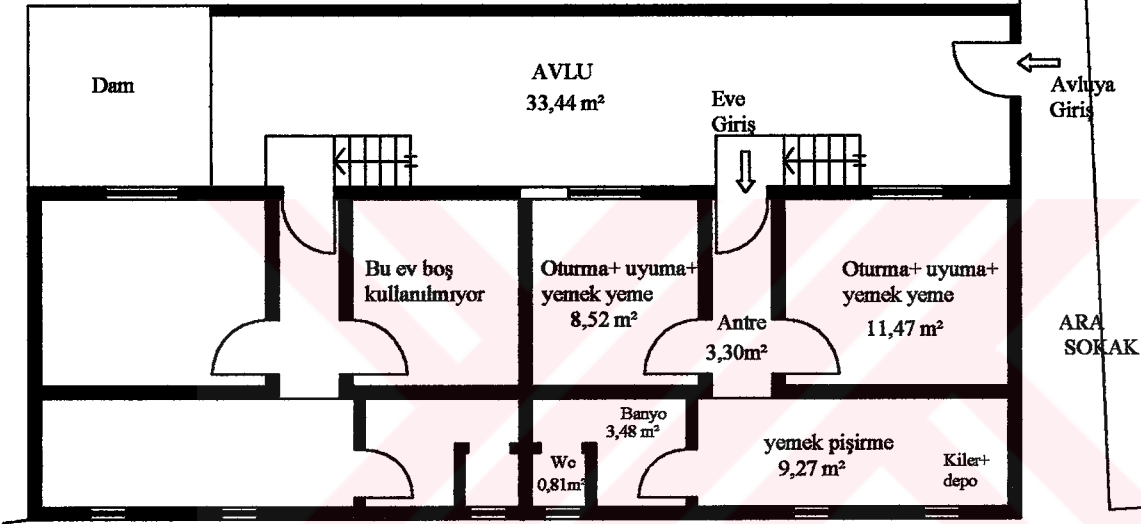

ZEMİN KAT PLANI

EK 4.73.

EV NO :82

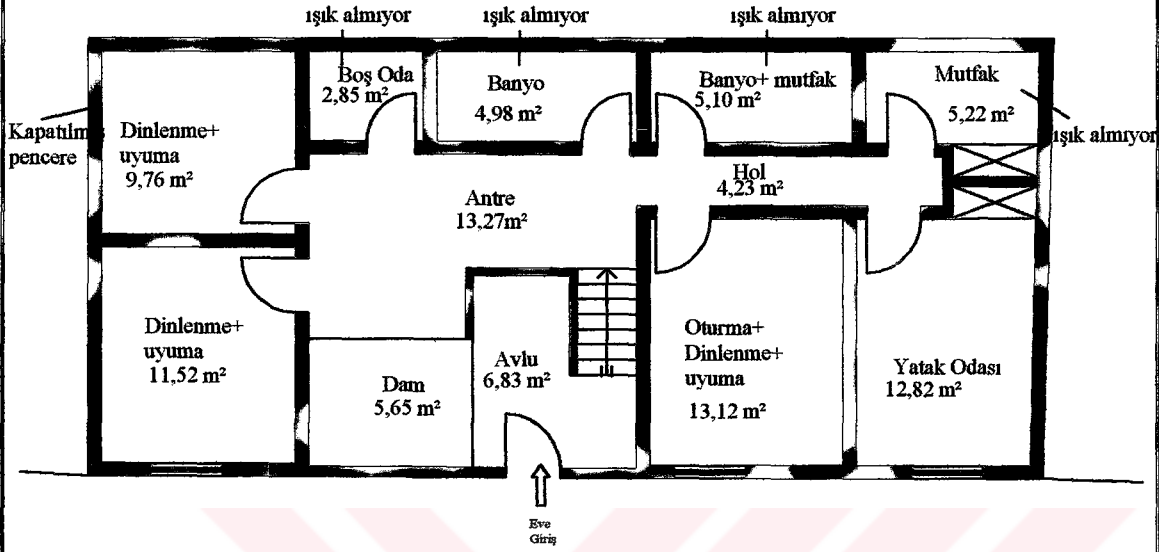

ZEMİN KAT PLANI

0 1 2 3

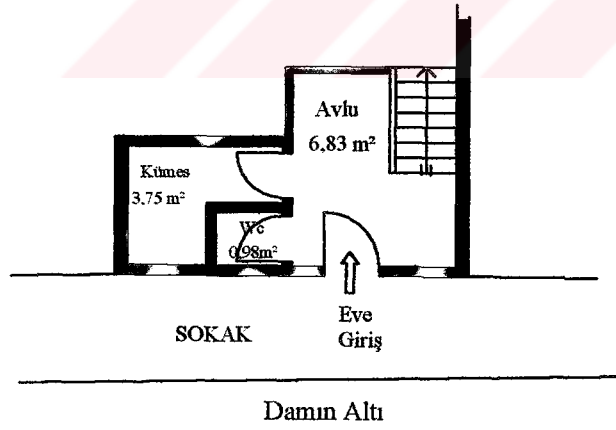
EK 4.74.

EV NO :83

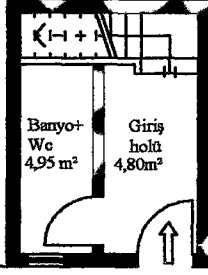
7. SOKAK

ZEMİN KAT PLANI

EK 4.75.

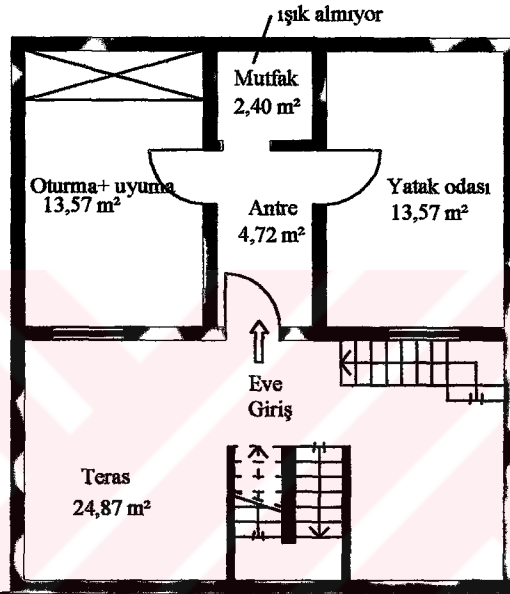
EV NO :84

7. SOKAK

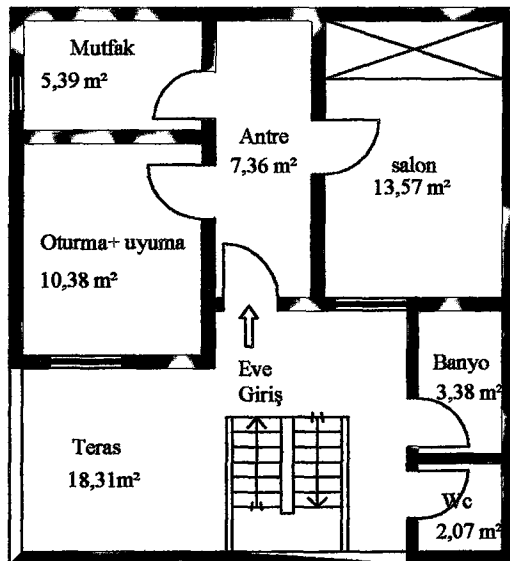
Eve
Giriş

BODRUM KAT PLANI

7. SOKAK

ZEMİN KAT PLANI

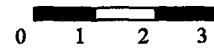
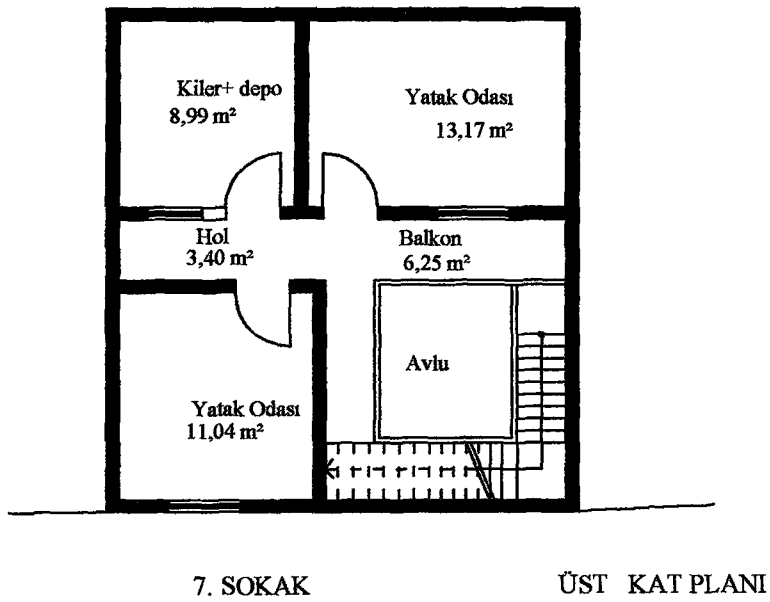
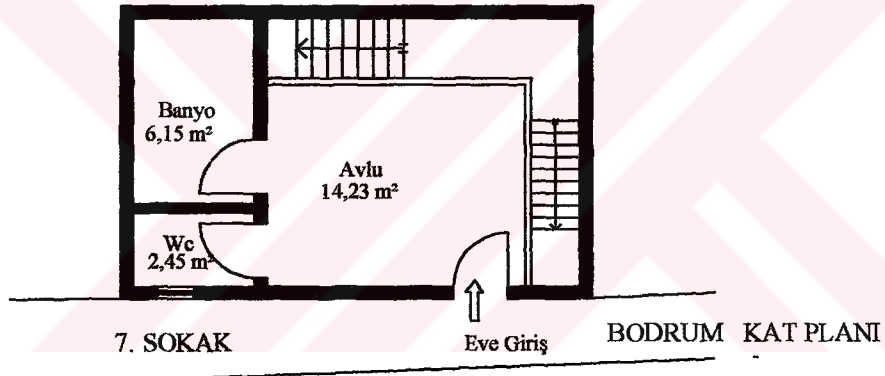
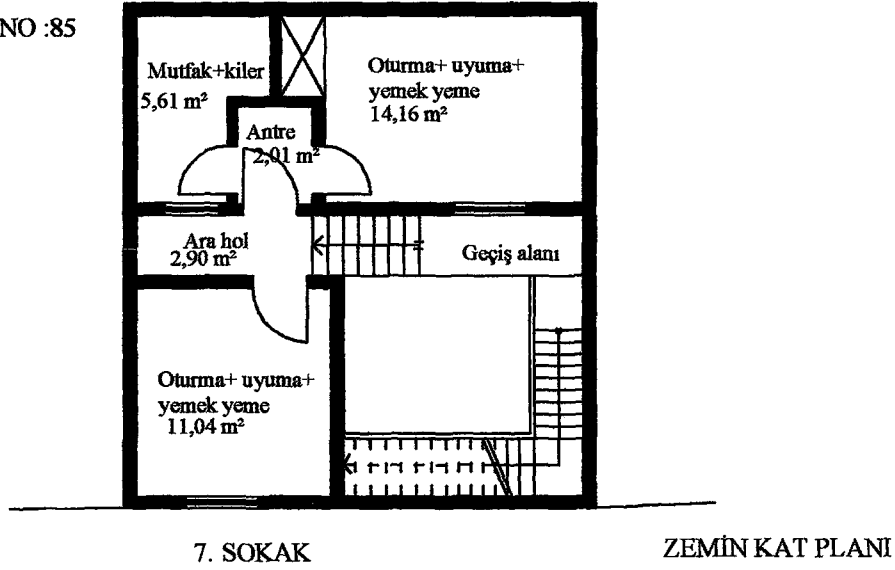
7. SOKAK

ÜST KAT PLANI

0 1 2 3

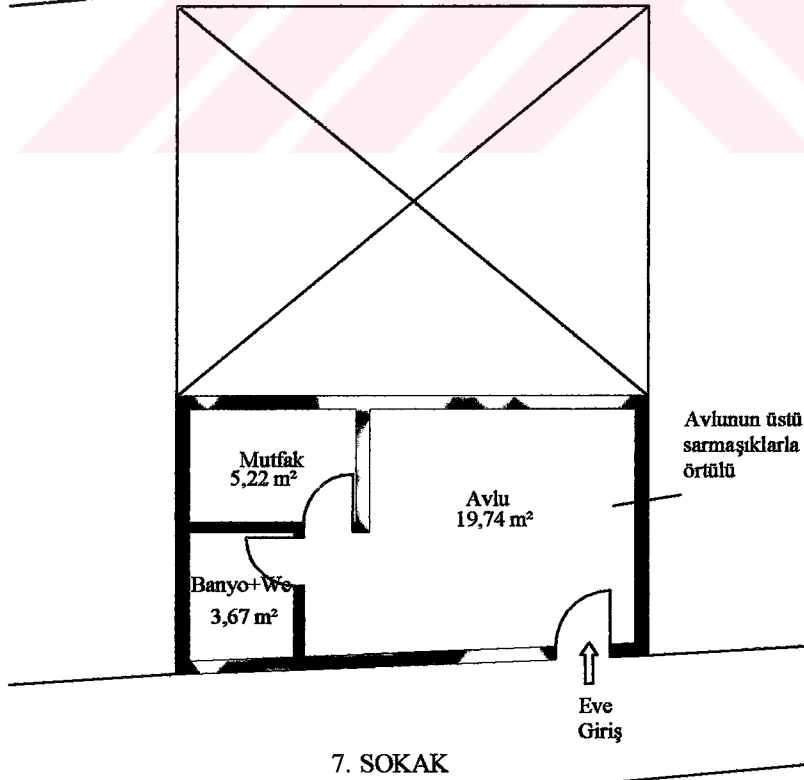
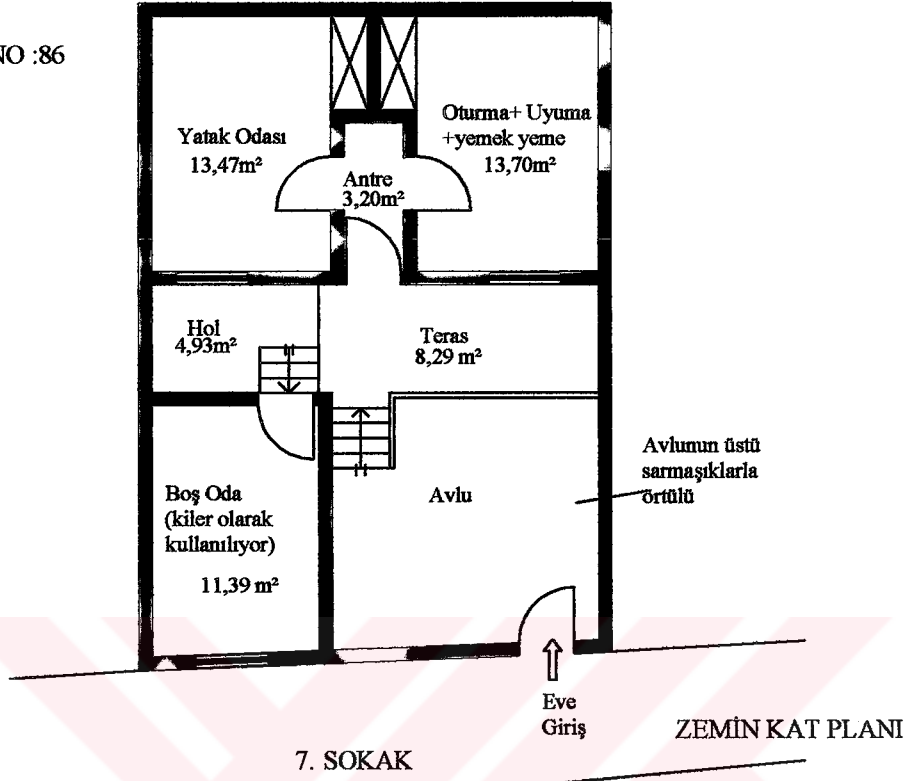
EK 4.76.

EV NO :85

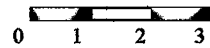

EK 4.77.

EV NO :86

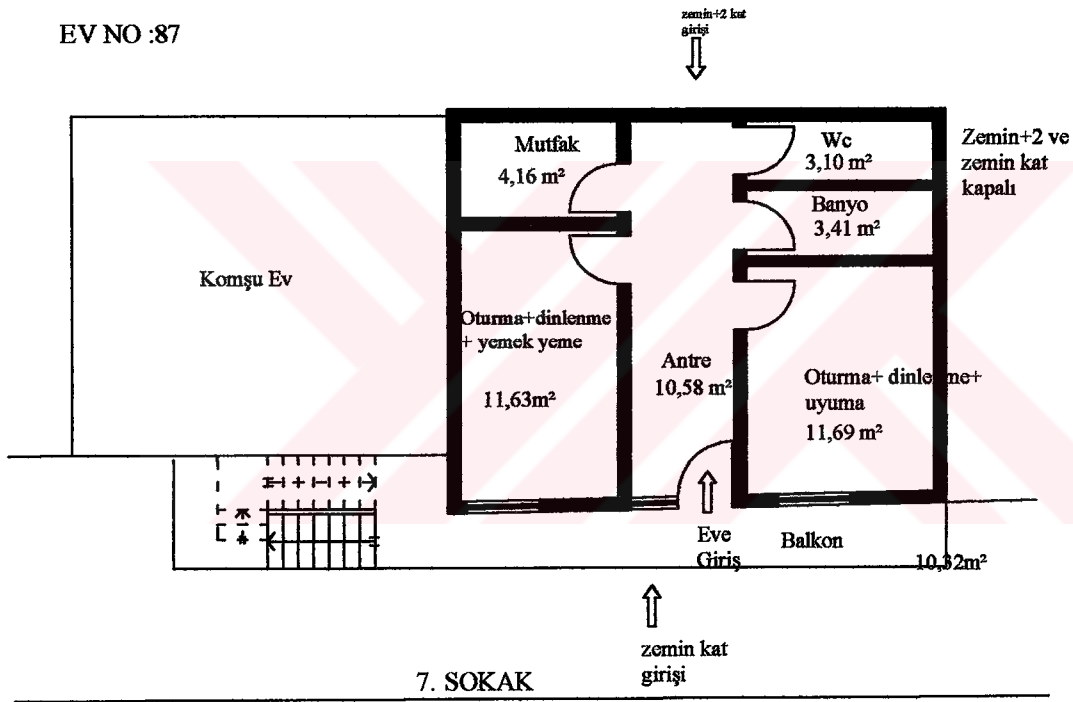

BODRUM KAT PLANI

EK 4.78.

EV NO :87

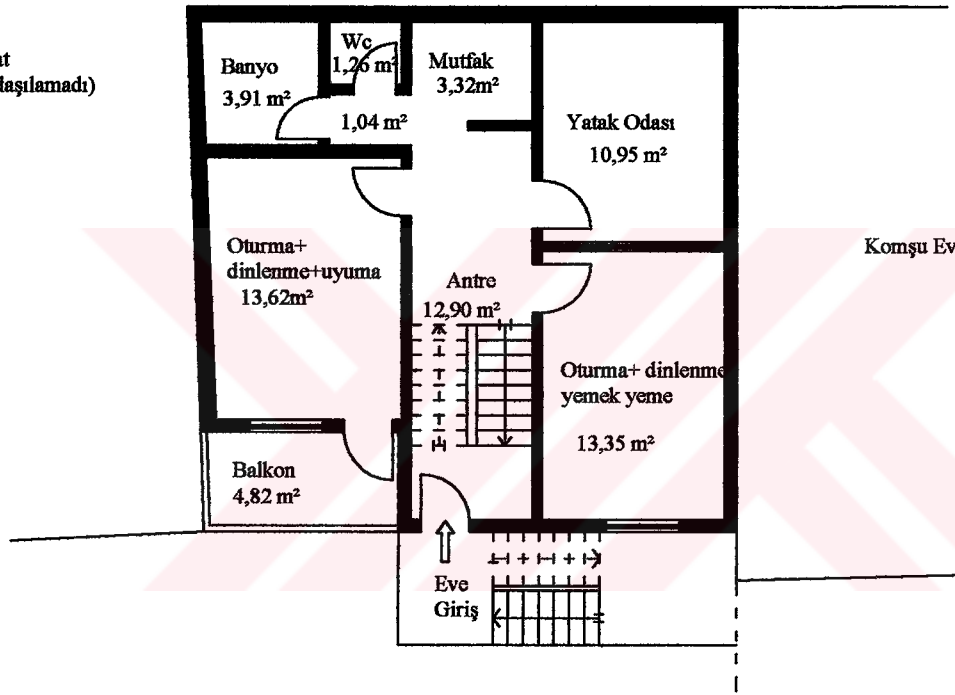

ÜST KAT PLANI

EK 4.79.

EV NO :88

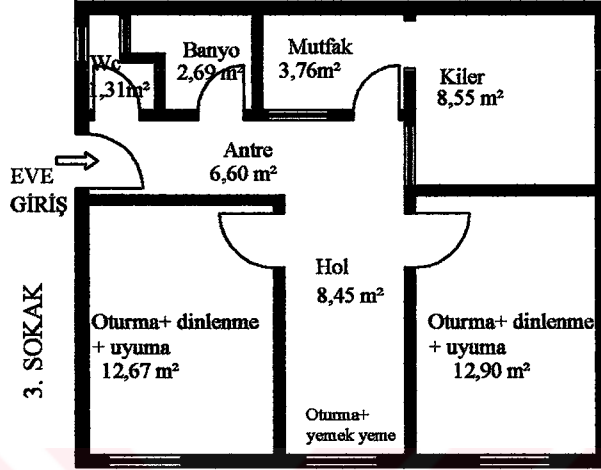
Zemin kat
kapalı (ulaşılamadı)

ÜST KAT PLANI

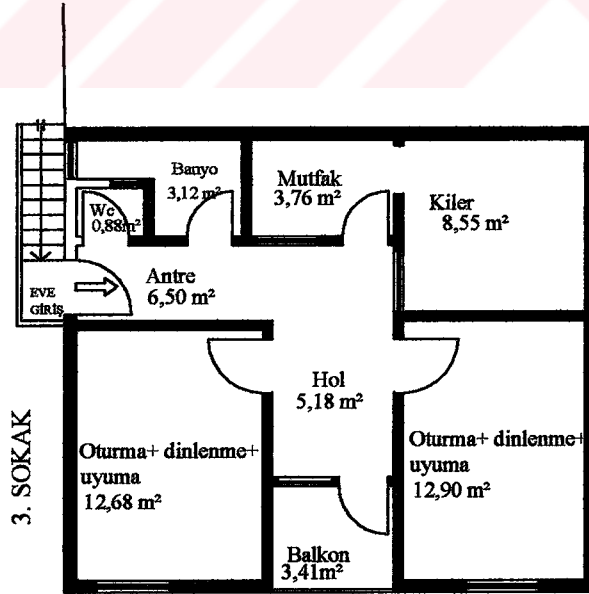

EK 4.80.

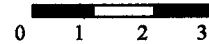
EV NO :89

ZEMİN KAT PLANI

ÜST KAT PLANI

Ek 5 : Fotoğraflar

Ek 5.1. Konut ve Yakın Çevresinden Görüntüler

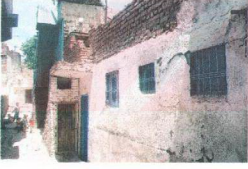
Ek 5.2. İç Mekanlardan Görüntüler

Ek 5.3. Dış Mekanlardan görüntüler

Ek 5.4. Sokaklar

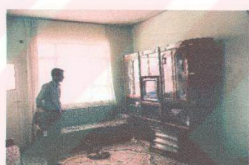
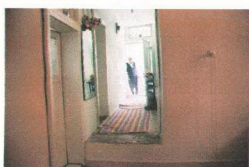
Ek 5.1. Konut ve Yakın Çevresinden Görüntüler

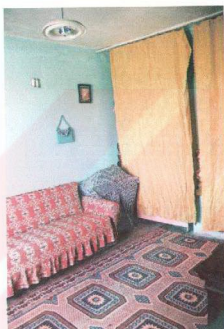
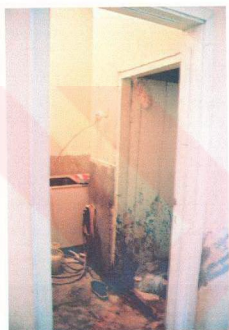

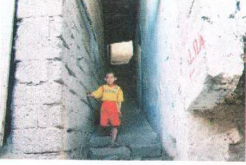
Ek. 5.2. İç Mekanlardan Görüntüler

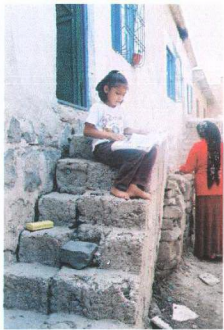
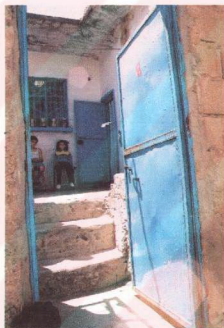

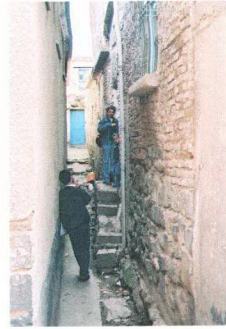
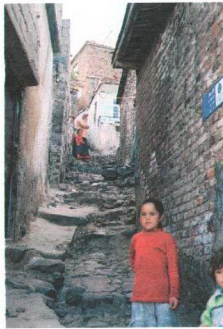
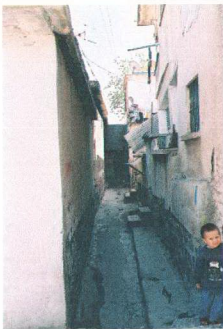
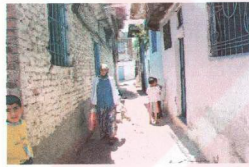

Ek 5.3. Dış Mekanlardan Görüntüler

Ek 5.4. Sokaklar

KAYNAKLAR

1. DİNÇEL, H., 1989, Kentsel Mekanda Konut Sorununa Bir Çözüm Olarak Gecekonduların Değerlendirilmesi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
2. ŞENYAPILI, T., 1981, Gecekondu Çevre İşçilerin Mekanı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Basım İşliği.
3. YALÇIN, ÖZEN, P., 1998, Konut Ve Konut İçi Mekansal Ve Anlamsal Bölünmenin Dialektik Analiz Modeli Örneği: Gecekondu Yerleşimleri, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
4. Türk Dil Kurumu, 1988, Türkçe Sözlük, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, sf. 529.
5. ARAS, Ö., 1996, İstanbul'da Gecekondu Önleme Bölgelerinde Bayındırlık Bakanlığınca Uygulanan Konutların Yapım Standartları Yönünden Araştırılması, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
6. DURSUN, P., 1995, Gecekondu Ve Yarı Gecekondularda Morfolojik Analiz, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
7. YURDSEVEN, C., 1993, Bir Gecekondu İyileştirme Stratejisi Olarak Katılım: Trabzon Zafer Mahallesi Bir Örnek Çalışma, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
8. SAĞLAMER, G., YÜREKLİ, H. ve diğerleri, 1995, Dar Gelirlilerin Konut Probleminin Çözümünde Mevcut Yaklaşımların Karşılaştırmalı Analizi Ve Çözüm Önerileri, Tübitak Destekli Araştırma Projesi, İstanbul.
9. ÇALIŞKAN, V., 1994, Bursa'da Kentsel Gelişim Ve Gecekondulaşma, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

10. ABRAMS, C., 1964, “Gecekonduculuk”, Şehirleşen Dünya Ve İnsanların Mesken Mücadelesi, Yarı Yayınları, Ankara, Sf 14-19.
11. CEBİR, K.H., 1996, Yasadışı Yapılanma Alanlarının Planlanmasında Bir Yöntem Denemesi: İstanbul- Ümraniye Çakmak Mahallesi Örneği, Y.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
12. BAYRAKTAR, N., 1996, Kentleşme- Gecekondu İlişkisi Ankara Örneği, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
13. KEREM, Z., 1998, “ Gecekondulaşmaya Çözüm Arayışları”, Göç, Kent Ve Gecekondu, Birsan Yayınevi, İstanbul.
14. GÜRPINAR, H., 1993, Tek Katlı Konut Tasarımında Biçim Grameri Modeli: Gecekondu Tipi Üzerine Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
15. KELEŞ, R., 2002, Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, 7. Baskı, Ankara.
16. Anonim, 1985, Türkiye İstatistik Yıllığı 1985, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara.
17. TABANLIOĞLU, H., TEKELİ, D., HASOL, D., 1991, “Geleceğe Bırakmakta Olduğumuz Korkunç Miras: Çarpık Kentleşme”, Yapı Dergisi 115, Yem yayınları, İstanbul, s:37-39.
18. ÖZKAN, E., 1981, Türkiye’de “Konut Sorunu” ve Ekonomik Sınırlamalar İçinde Konut Üretimini Finanslama Olanakları, Karadeniz Teknik Üniversitesi İnşaat ve Mimarlık Fakültesi, Trabzon.
19. ERDOĞAN, N., 1992, Gecekondu ve Köken Yerleşmelerinin Yapısal Kültür Bağlamında İncelenmesi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

20. ŞAHİNLER, D., 1996, “Bir Sosyal Planlama Konusu Olarak Gecekonduya Nasıl Yaklaşılmalı”, Yapı Dergisi 177, Yem yayınları, İstanbul,s:26-27.
21. GÜRÇİNAR, Y., 1999, “Gecekonduların ve İmarsız Konutların Analizi: İskenderun Örneği”, Yapı Dergisi 215, Yem yayınları, İstanbul.
22. ALPAR, İ., YENER, S., 1991, Gecekondu Araştırması, Sosyal Planlama Başkanlığı Araştırma Dairesi.
23. KARAÖREN, M., 1992, Endüstrileşme ve Altkentleşme Sürecinde Konut Üretimi, Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Yümfed Yayınları, İstanbul.
24. KOÇ, E., 1998, Planlara Ve Düzenleyici Yasal Kurallara Uygun Olmayan Yapılaşma Alanlarının Dönüşüm Sürecinde Planlamanın Etkinliği Gültepe Örneği, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
25. TURGUT, H., 1996, Gecekondu Yerleşmelerinde Kültür Ve Mekan Etkileşiminin Saptanması Örnek: Pınar Mahallesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Araştırma Fonu, İstanbul.
26. EKİNCİ, O., 1989, “ “Gecekondu” Kentleşme”, Mimarlık Dergisi 89/6, Gelişim yayınları, TMMOB Mimarlar Odası, Ankara, s:34-37.
27. TEKELİ, İ., 1994, Gecekondulaşmanın Önlenmesi, Kentleşme ve Planlama, Türk Belediyecilik Derneği- Konrad Adenauer Vakfı, Mahalli İdareler Eğitimi Araştırma Geliştirme Merkezi, Ankara, S:17-21.
28. Derleyen: ABACIOĞLU, M., 2001, İmar Kanunu ve İlgili Mevzuat, Kanun Metinleri Dizisi, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
29. ÜSTÜN, Z., M.,1995, Kentleşme Sürecinde Gecekondu Oluşumları Ve Fikirtepe Örneği, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

30. ERGUN, N., 1990, Gecekondu İslah Bölgelerinin Yeniden Planlanmasında Kullanılabilecek Bir Yöntem Önerisi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
31. BİLGİN, İ., 1992, Konut Üretiminin Karşılaştırmalı Analizi, Yümfed yayınları, İstanbul.
32. ARSLAN, R., 1989, “Gecekondulaşmanın Evrimi”, Mimarlık Dergisi 89/6, Gelişim yayınları, TMMOB Mimarlar Odası, Ankara, s:34-37.
33. BOYSAN, A., 1993, “Gecekonduyunun Reorganize Edilmesi Böylece Kendin-Yap Mahallelerine Dönüştürülmesi”, Yapı Dergisi 138, Yem Yayınları, İstanbul, s:53-56.
34. İNANKUL, Ş., TÜROĞLU, K., UZEL, A., 1993, “Gecekondu Bir Konut Stoğumudur? GAP Özelinde Bir İrdeleme”, GAP'ta Teknik Hizmetler, Bildiriler Sempozyumu, Türk Mühendis Ve Mimar Odaları Birliği, Ankara.
35. ŞENYAPILI, T., 1998, “Bugün Değişene Bakmamak Geleceği Görmemektir”, Göç, Kent Ve Gecekondu, Birsan Yayınevi, İstanbul.
36. ÇELİK, H., 2000, Türkiye’de Gecekondu Sorunu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
37. ERDOĞAN, N., DİNÇEL, H., 1989, “Türkiye’de Gecekondu Potansiyeli”, Mimarlık 6, 40-42.
38. ÖZSOY, A., 1998, “Gecekondu Çevreleri ve Kalite (=Nitelik) Sorunu”, Göç, Kent Ve Gecekondu, Birsan Yayınevi, İstanbul.
39. DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ, 2004, www.die.gov.tr,
40. ANONİM,1996, Bölge İçi Zorunlu Göçten Kaynaklanan Toplumsal Sorunların Diyarbakır Kenti Ölçeğinde Araştırılması, TMMOB Mimarlar Odası, Ankara.
41. PANEL, 1978, Diyarbakır’ın Kentleşme Sorunları, Diyarbakır.

42. http://www.geocities.com/yereldemokrasi/makale/makale4.htm#_ftn26
43. RIFKI,A., “Diyarbakır ve Batman Kentleşmesi Örneği 1960-1973”, Türk Belediyeciliğinde Altmış Yıl, Ankara, 1990, sf 359-365.
44. KITAY, S., 2002, Diyarbakır’da Nüfus Hareketlilikleri Ve Konut İhtiyacının Karşlanması İçin Çözüm Yöntemleri Tartışması, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
45. TEZCAN, S., 1996, “Gecekonulardan Çağdaş Kente Dönüşüm”, Yapı Dergisi 179, Yem yayınları, İstanbul,s:99-108.
46. KEREM, Z., 1993, Gecekondulaşma Sürecinin İncelenmesi: Alibeyköy’de (İstanbul) Bir Alan Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
47. ÇEVİK, P., 2002, Ankara’da Gecekondu Sorununa Çözüm Olarak Geliştirilen Önerilerin Değerlendirilmesi: Ankara Dikmen Vadisi Örneği, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
48. ERGEN,B.,Y., 1996, “Kent Makroformunu Biçimlendiren Gecekondu Yerleşmelerinde Uygulanabilir Bir Yenileme Yöntemi”, 4. Kentsel Koruma, Yenileme ve Uygulamalar Kollokyumu, İstanbul.
49. GÜR, ÖYMEN, Ş., 2000, Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü, yapı Endüstri Merkezi Yayınları,İstanbul.
50. GÜR, ÖYMEN, Ş., GEÇKİN Ş.,1996, Konutta Mekan Standartları, Yapı Dergisi 173, Yem Yayınları, İstanbul, s:75-82.
51. GÜR, ÖYMEN, Ş., 1993, D.P.T. 91.112.002.2. Doğu Karadeniz Bölgesi Nitelikli Konut Araştırması Cilt 4, K.T.Ü.Mühendislik Ve Mimarlık Yayınları, Trabzon.

Çizelge Listesi

Çizelge 1: Bölgelere göre şehir ve köy nüfusu yüzdesi,(DİE,2000).....	15
Çizelge 2: Büyük Kentte Gecekondu Nüfusunun Kentsel Nüfusa Oranları	16
Çizelge 3: Diyarbakır’da yıllara göre şehir ve köy nüfusu, Kaynak:DİE,2000.....	17
Çizelge 4: Kullanıcıların Eğitim Durumları	26
Çizelge 5: Odalarda Geçen Eylemler ,Yüzde Oranları ve Ortalama Büyüklükleri.....	33
Çizelge 6: Geçiş Mekanlarında Yapılan Eylemler ve Yüzde Oranları.....	35
Çizelge 7: Mutfaklarda Yapılan Eylemler ve Yüzde Oranları	37
Çizelge 8: Banyolarda Yapılan Eylemler ve Yüzde Oranları.....	38
Çizelge 9: Tuvaletlerde Yapılan Eylemler ve Yüzde Oranları.....	39
Çizelge 10: Konutta Geçen Eylemlerin Yapılabilirlik Düzeyleri.....	40
Çizelge 11: Kullanıcıların Memnuniyet Dereceleri.....	44
Çizelge 12: Yeni Konut Edinme Biçimi	47
Çizelge 13:Yaşamak İstedikleri Yerler.....	48
Çizelge 14: Geldikleri Yere Dönme/Dönmeme Nedeni	49
Çizelge 15: Konutlarda bulunan oda sayılarının konut alanları ile karşılaştırılması	50
Çizelge 16 : Seçilen Yerleşmedeki Ortalama Konut Büyüklüğü ve Kişi Başına Düşen Alan.....	51
Çizelge 17: A.Yörükkan’ın gecekonduyla ilgili üçüncü beş yıllık kalkınma planı konut özel ihtisas komisyonuna sunduğu rapor	51
Çizelge 18: Ülkemizde Konut Standardına Yönelik Yönetmelikler ve Araştırma Verileri	53

Şekil Listesi

Şekil 1 : Kent- Kır Nüfus Yüzdelerinin Yıllara Göre Karşılaştırmalı Analizi (KELEŞ, 2002'den Uyarlanmıştır)	8
Şekil 2: Türkiye'de Gecekondu – Kentsel Nüfus Oranlarının Yıllara Göre Analizi (KELEŞ,2002'den Uyarlanmıştır)	13
Şekil 3: Konut Kullanıcı Sayılarının Toplamdaki Yüzdeleri.....	24
Şekil 4: Kullanıcıların Doğum Yerleri.....	25
Şekil 5: Aile Reislerinin Eğitim Durumu	26
Şekil 6: Eşlerin Eğitim Durumu.....	26
Şekil 7: Çocukların Eğitim Durumu.....	27
Şekil 8: Hane Reislerinin Meslekleri	27
Şekil 9: Eşlerin Meslekleri.....	28
Şekil 10: Diyarbakır'a Geliş Yılı.....	29
Şekil 11: Mülkiyet Durumu.....	29
Şekil 12: Ev Sahibi Olanların Konutta Kalış Süreleri.....	30
Şekil 13: Konut Kullanım Süreleri.....	31
Şekil 14: Sokak- Ev Giriş Mekanları ve Erişebilirlik Derecelenmeleri.....	35
Şekil 15: Mutfak Örnekleri.....	36
Şekil 16: Konutta Yapılan Değişikliklerin Oranı	43
Şekil 17: Mekan Düzeyindeki Memnuniyet.....	43
Şekil 18: Kullanıcılara Göre Yaşanılan Mekanlardaki Mahremiyet Derecesi	45
Şekil 19: Konutun Komşu Evlerle Olan Konumu Doğrultusundaki Memnuniyet Düzeyi.....	46
Şekil 20: Dış Cephede Kullanılmak İstenen Renk.....	46

Şekil 21: Yeni konut Edinme Şekli.....	47
Şekil 22: Yaşamak İstedikleri Yer	48
Şekil 23: Geldikleri Yer İle İlgili Beklentiler	48
Şekil 24: Geldikleri Yere Dönme/Dönmeme Nedenleri	49
Şekil 25: Konut Büyüklükleri.....	50

Resim Listesi

Resim 1: Pilot Alanın Havadan Görünüşü.....	3
Resim 2: Pilot alanın Havadan Görünüşü.....	4
Resim 3: Genel bir Görünüş	4
Resim 4: Yoldan Bir Görünüş	4
Resim 5: Fiskayadan Dicle'nin Görünüşü	4
Resim 6: Oturma, Uyuma, Yemek Yeme Eylemlerinin Yapıldığı Oda	32
Resim 7: Sadece Uyuma Amaçlı Kullanılan Oda	33
Resim 8: Geçiş Mekanları	34
Resim 9: Tampon Bölgelere Örnekler.....	36
Resim10: D grubu Mutfaklara Örnek	38
Resim 11: B ve C Grubu Mutfaklara Örnek.....	38
Resim 12: Banyodan Görüntüler	39
Resim 13: Tuvaletten Görüntüler	39
Resim14: Konut Yakın Çevresine Örnekler	41
Resim 15: Konut Yakın Çevresine Örnek	42
Resim 16: Boş Parsellerden Bir Görünüş.....	42

ÖZGEÇMİŞ

Yadigar Berivan ÖZBUDAK, 1978 yılında Diyarbakır'da doğdu. İlkokulu İnönü İlkokulu, Ortaokulu Kız Meslek Lisesi, liseyi Ziya Gökalp Lisesinde bitirdi. Daha sonra 1995'te Dicle Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık bölümünü kazandı. 1999'da Lisansını tamamladıktan sonra, 2000 yılında aynı üniversitenin Mimarlık bölümünde Bina Bilgisi Anabilim Dalına Araştırma Görevlisi olarak girdi. 2001 yılında D. Ü. Müh-Mim. Fak. Mimarlık Bölümünde Yüksek Lisans'a başladı. Halen aynı fakültede çalışmaktadır.

